

EUROPA-
KOMMISSIONEN

Bruxelles, den XXX
[...] (2023) XXX draft

MEDDELELSE FRA KOMMISSIONEN

Kommissionens retningslinjer for anvendelse af undtagelsen fra artikel 101 i TEUF på bæredygtighedsaftaler indgået af landbrugsproducenter i henhold til artikel 210, litra a), i forordning (EF) nr. 1308/2013

MEDDELELSE FRA KOMMISSIONEN

Kommissionens retningslinjer for anvendelse af undtagelsen fra artikel 101 i TEUF på bæredygtighedsaftaler indgået af landbrugsproducenter i henhold til artikel 210, litra a), i forordning (EF) nr. 1308/2013

INDHOLDSFORTEGNELSE

1.	Indledning.....	4
1.1	Generel baggrund	4
1.1.1	Politisk baggrund.....	4
1.1.2	Udelukkelse fra anvendelsen af artikel 101, stk. 1, i TEUF indført ved artikel 210a.....	5
1.2	Den retlige sammenhæng, som udelukkelsen indgår i	6
1.2.1	Artikel 210a er kun relevant for bæredygtighedsaftaler, der begrænser konkurrencen.....	6
1.2.2	Bæredygtighedsaftaler, der begrænser konkurrencen og ikke opfylder betingelserne i artikel 210a, kan være omfattet af andre regler	6
1.3	Retningslinjernes formål og anvendelsesområde	7
2	Personelt anvendelsesområde og produkter, der er omfattet af artikel 210a...8	
2.1	Definition af virksomhed og bæredygtighedsaftale i henhold til artikel 210a	8
2.2	Personelt anvendelsesområde for artikel 210a	10
2.3	Produkter omfattet af artikel 210a.....	12
3	Det materielle anvendelsesområde for artikel 210a	13
3.1	Bæredygtighedsmål omfattet af artikel 210a.....	13
3.2	Bæredygtighedsstandarder, der anvendes i henhold til artikel 210a ...15	
3.2.1	Bæredygtighedsaftalen skal fastlægge en bæredygtighedsstandard vedrørende et bæredygtighedsmål .15	
3.2.2	Bæredygtighedsstandarder bør føre til håndgribelige og målbare resultater eller, hvor dette ikke er hensigtsmæssigt, observerbare og beskrivelige resultater	16
3.2.3	Bæredygtighedsstandarderne skal være højere end den relevante obligatoriske standard	16

4	Konkurrencebegrænsning.....	18
4.1	Hvad er en konkurrencebegrænsning?	18
4.2	Hvornår er der ikke tale om en konkurrencebegrænsning?.....	20
	Nødvendighed i henhold til artikel 210a	21
5.1	Indledning.....	21
5.2	Begrebet nødvendighed	22
5.3	Trin 1 – Bæredygtighedsaftalens nødvendighed	23
5.3.1	Kan bæredygtighedsstandarden også opfyldes ved at handle individuel?	25
5.3.2	Nødvendigheden af bestemmelsen/bestemmelserne i bæredygtighedsaftalen	27
5.4	Trin 2 – Konkurrencebegrænsningernes nødvendighed.....	31
5.4.1	Begrænsningens art	31
5.4.2	Begrænsningens intensitet	32
5.5	Eksempler på anvendelse af nødvendighedstesten	34
	Nødvendigheden af bestemmelsen i bæredygtighedsaftalen	35
6	Det tidsmæssige anvendelsesområde for artikel 210a.....	39
6.1	Bæredygtighedsaftaler indgået inden offentliggørelsen af retningslinjerne	39
6.2	Force majeure	40
6.3	Overgangsperiode.....	40
6.4	Manglende opfyldelse af standarden	41
6.5	Løbende og kontinuerlig undersøgelse af nødvendigheden	42
6.5.1	I hvilke tilfælde er det sandsynligt, at betingelsen om nødvendighed ikke længere er opfyldt?.....	42
6.5.2	Hvilke muligheder har parterne, når det fastslås, at begrænsninger ikke længere er nødvendige?.....	44
7	Udtalelsesordning i henhold til artikel 210a.....	45
7.1	Ansøgere til anmodningen.....	45
7.2	Indholdet af anmodningen	45
7.3	Kommissionens vurdering og indholdet af udtalelsen	46
7.4	Frist for afgivelse af udtalelse	47
7.5	Ændrede omstændigheder efter vedtagelsen af udtalelsen.....	47
7.6	Virkningerne af en udtalelse.....	48
8	Efterfølgende indgriben fra Kommissionens og de nationale konkurrencemyndigheders side i henhold til artikel 210a, stk. 7	48

8.1	Den fælles landbrugspolitikks mål er bragt i fare	48
8.2	Udelukkelse af konkurrence	50
8.3	Proceduremæssige aspekter	53
9	Bevisbyrde for opfyldelse af betingelserne i artikel 210a	54
	Bilag A – Flowdiagram over vurderingen i henhold til artikel 210a	55
	Bilag B – flowdiagram over vurderingen af nødvendighedstesten	56
	Bilag C – Ordliste	57
	Bilag D – artikel 210a i forordning (EU) nr. 1308/2013 – Vertikale og horisontale initiativer med henblik på bæredygtighed	59
	Bilag E – Eksempler på konkurrencebegrænsninger	61
1.	Begrænsninger vedrørende pris	61
2.	Begrænsninger vedrørende produktion	62
3.	Begrænsninger vedrørende input	63
4.	Begrænsninger vedrørende kunder, leverandører eller territorier	63
5.	Begrænsninger vedrørende udveksling af oplysninger	65
6.	Begrænsninger vedrørende den måde, hvorpå bæredygtighedsstandarder fastsættes	66

1. INDLEDNING

1.1 Generel baggrund

1.1.1 Politisk baggrund

- (1) Disse retningslinjer har til formål at forklare betingelserne for anvendelsen af artikel 210a i forordning (EU) nr. 1308/2013 om en fælles markedsordning for landbrugsprodukter¹ ("forordningen om en fælles markedsordning for landbrugsprodukter"), som blev indført ved forordning (EU) 2021/2117² ("artikel 210a").
- (2) Artikel 210a blev indført som led i reformen af den fælles landbrugspolitik i 2021 for at støtte overgangen til et bæredygtigt fødevarer system i EU.
- (3) Bæredygtig udvikling er omhandlet i artikel 3, stk. 3 og 5, og artikel 21, stk. 2, litra f), i traktaten om Den Europæiske Union (TEU) og artikel 11 i traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde (TEUF). Det er også et prioriteret mål for EU's politikker generelt. Kommissionen er også fast besluttet på at gennemføre FN's mål for bæredygtig udvikling³. I overensstemmelse med denne forpligtelse fastlægger den europæiske grønne pagt en vækststrategi, der skal omdanne EU til et mere retfærdigt og velstående samfund med en moderne, ressourceeffektiv og konkurrencedygtig økonomi, hvor der ikke er nogen nettoemissioner af drivhusgasser fra 2050 og fremefter, og hvor den økonomiske vækst er afkoblet fra ressourceforbruget⁴.
- (4) To centrale strategier for den grønne pagt er relevante for landbrugsfødevarerforsyningskæden. Biodiversitetsstrategien⁵ fastsætter ambitionen om at vende tabet af biodiversitet ved at investere i beskyttelse og genopretning af naturen. Fra jord til bord-strategien⁶ tager på holistisk vis fat på udfordringerne i forbindelse med bæredygtige fødevarer systemer. Dette omfatter

¹ Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) nr. 1308/2013 af 17. december 2013 om en fælles markedsordning for landbrugsprodukter og om ophævelse af Rådets forordning (EØF) nr. 922/72, (EØF) nr. 234/79, (EF) nr. 1037/2001 og (EF) nr. 1234/2007 (EUT L 347 af 20.12.2013, s. 671).

² Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) 2021/2117 af 2. december 2021 om ændring af forordning (EU) nr. 1308/2013 om en fælles markedsordning for landbrugsprodukter, (EU) nr. 1151/2012 om kvalitetsordninger for landbrugsprodukter og fødevarer, (EU) nr. 251/2014 om definition, beskrivelse, præsentation, mærkning og beskyttelse af geografiske betegnelser for aromatiserede vinprodukter og (EU) nr. 228/2013 om særlige foranstaltninger på landbrugsområdet i Unionens fjernområder (EUT L 435 af 6.12.2021, s. 262).

³ Resolution vedtaget af Generalforsamlingen den 25. september 2015, 70/1, Ændring af vores samfund: 2030-dagsorden for bæredygtig udvikling.

⁴ Meddelelse fra Kommissionen til Europa-Parlamentet, Det Europæiske Råd, Rådet, Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg og Regionsudvalget – Den europæiske grønne pagt (COM(2019) 640 final).

⁵ Meddelelse fra Kommissionen til Europa-Parlamentet, Rådet, Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg og Regionsudvalget – EU's biodiversitetsstrategi for 2030: atter mere natur i vores liv (COM(2020) 380 final).

⁶ Meddelelse fra Kommissionen til Europa-Parlamentet, Rådet, Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg og Regionsudvalget — En jord til bord-strategi for et fair, sundt og miljøvenligt fødevarer system (COM(2020) 381 final).

bæredygtig fødevarerproduktion, -forarbejdning og -handel, men også bæredygtigt fødevarerforbrug, sund kost og madspild. Et skift til et bæredygtigt fødevarer-system kan medføre miljømæssige, sundhedsmæssige og sociale fordele og give økonomiske gevinster.

- (5) Disse to strategier under den grønne pagt indeholder en række ikkebindende kvantitative mål, der skal forbedre landbrugets bæredygtighed inden 2030, herunder mål for: i) reduktion af det samlede salg af antimikrobielle stoffer, der anvendes på opdrættede dyr og i akvakultur, ii) reduktion af den samlede anvendelse af og risikoen ved kemiske pesticider og de mere farlige pesticider, iii) reduktion af tab af næringsstoffer som følge af brug af gødning, iv) forøgelse af den mængde jord, der dyrkes økologisk og v) forøgelse af den mængde jord, der er afsat til landskabstræk med høj diversitet⁷. Strategierne omfattede en række foranstaltninger, herunder lovgivningsmæssige initiativer, for at nå disse mål.
- (6) Aktører i landbrugsfødevarerforsyningskæden, herunder landbrugsproducenter, spiller en central rolle i disse strategier, idet de skal overholde obligatoriske EU-standarder og nationale standarder. De kan også øge bæredygtigheden ved at overgå obligatoriske EU-standarder og nationale standarder.
- (7) Dette kan være en udfordring for en individuel producent af landbrugsprodukter (en "producent"), navnlig på grund af de ressourcer, det kræver. Samarbejde i landbrugsfødevarerforsyningskæden kan fremme udbredelsen af bæredygtig praksis ud over, hvad EU-lovgivningen og den nationale lovgivning kræver.
- (8) Aktører i landbrugsfødevarerforsyningskæden kan blive afskrækket fra at indgå i et samarbejde på grund af betænkeligheder med hensyn til anvendelsen af artikel 101, stk. 1, i TEUF på et sådant samarbejde.

1.1.2 Udelukkelse fra anvendelsen af artikel 101, stk. 1, i TEUF indført ved artikel 210a

- (9) Artikel 210a indfører en undtagelse fra artikel 101, stk. 1, i TEUF. Den blev vedtaget af Europa-Parlamentet og Rådet i henhold til artikel 42 i TEUF.
- (10) Artikel 210a omhandler aftaler, vedtagelser og samordnet praksis mellem producenter af landbrugsprodukter, der vedrører produktion af eller handel med landbrugsprodukter, og som har til formål at anvende en højere bæredygtighedsstandard end fastsat i EU-retten eller national ret. Sådanne aftaler kan enten være mellem producenter ("horisontale aftaler") eller mellem producenter og andre aktører på forskellige niveauer i landbrugsfødevarerforsyningskæden ("vertikale aftaler").
- (11) I disse retningslinjer forstås ved "bæredygtighedsaftale" enhver form for aftale, vedtagelse eller samordnet praksis, der involverer producenter (mellem producenter eller mellem producenter og andre aktører på forskellige niveauer i landbrugsfødevarerforsyningskæden), og som vedrører produktion af eller handel med landbrugsprodukter, og som har til formål at anvende en højere

⁷ Meddelelse fra Kommissionen til Europa-Parlamentet, Rådet, Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg og Regionsudvalget – EU's biodiversitetsstrategi for 2030: atter mere natur i vores liv (COM(2020) 380 final, s. 7).

bæredygtighedsstandard end fastsat i EU-retten eller national ret, uanset samarbejdsformen.

- (12) Bæredygtighedsaftaler, der opfylder betingelserne i artikel 210a, er ikke forbudt, idet der ikke kræves nogen forudgående afgørelse fra en offentlig myndighed herom.

1.2 Den retlige sammenhæng, som udelukkelsen indgår i

1.2.1 Artikel 210a er kun relevant for bæredygtighedsaftaler, der begrænser konkurrencen.

- (13) Artikel 101, stk. 1, i TEUF indeholder et generelt forbud mod aftaler, vedtagelser og samordnet praksis samt aftaler mellem sammenslutninger, der begrænser konkurrencen. Med andre ord er en aftale, der begrænser konkurrencen som omhandlet i artikel 101, stk. 1, i TEUF, uden videre ugyldig (og kan indebære bødepålæg for parterne), medmindre den er omfattet af en fritagelse i henhold til artikel 101, stk. 3, TEUF eller en specifik udelukkelse i henhold til artikel 210a eller en anden EU-retlig bestemmelse.
- (14) Artikel 210a indfører en undtagelse fra artikel 101, stk. 1, i TEUF for visse typer bæredygtighedsaftaler. Artikel 101, stk. 1, i TEUF finder ikke anvendelse på bæredygtighedsaftaler, der opfylder betingelserne i artikel 210a. Det betyder, at aftaler om bæredygtighedsstandarder på visse betingelser kan begrænse konkurrencen.
- (15) Som med alle undtagelser fra et generelt princip skal anvendelsesområdet for artikel 210a fortolkes snævert⁸. Formålet med og betingelserne for anvendelsen af artikel 210a og dens begrænsninger følger udelukkende af selve forordningen om en fælles markedsordning for landbrugsprodukter.
- (16) De typer bæredygtighedsaftaler, der sandsynligvis vil være omfattet af artikel 101, stk. 1, i TEUF, er forklaret i afsnit 4 i disse retningslinjer.

1.2.2 Bæredygtighedsaftaler, der begrænser konkurrencen og ikke opfylder betingelserne i artikel 210a, kan være omfattet af andre regler

- (17) Bæredygtighedsaftaler, der ikke opfylder betingelserne i artikel 210a, kan falde uden for forbuddet i artikel 101, stk. 1, i TEUF, hvis de er omfattet af andre undtagelser såsom dem, der er fastsat i artikel 152, 209 eller 210 i forordningen om en fælles markedsordning for landbrugsprodukter.
- (18) Bæredygtighedsaftaler, der begrænser konkurrencen, og som falder uden for anvendelsesområdet for artikel 210a og andre undtagelser i forordningen om en fælles markedsordning for landbrugsprodukter, er omfattet af artikel 101, stk. 1, i TEUF. Producenter og aktører bør analysere sådanne aftaler i lyset af de

⁸ Se i den forbindelse dom af 24. oktober 1995, Bayerische Motorenwerke, C-70/93, præmis 28, dom af 30. april 1998, Cabour og Nord Distribution Automobile mod Arnor "SOCO", C-230/96, præmis 30, dom af 28. april 1998, Javico, C-306/96, præmis 32, dom af 17. juni 2010, Kommissionen mod Frankrig, C-492/08, præmis 35, og dom af 7. marts 2017, Marine Harvest mod Kommissionen, sag T-704/14, præmis 201.

horisontale retningslinjer⁹ og de vertikale retningslinjer¹⁰ og bør overveje, om deres aftaler kan fritages efter artikel 101, stk. 3, i TEUF, herunder i henhold til en gruppefritagelsesforordning¹¹.

1.3 Retningslinjernes formål og anvendelsesområde

- (19) Disse retningslinjer har til formål at skabe retssikkerhed ved at hjælpe producenter og aktører i landbrugsfødevarerforsyningskæden med at vurdere deres bæredygtighedsaftaler. Retningslinjerne har også til formål at vejlede de nationale domstole og nationale konkurrencemyndigheder om anvendelsen af artikel 210a. De vejleder om: i) det personelle anvendelsesområde for artikel 210a og de produkter, der er omfattet af bestemmelsen, ii) det materielle anvendelsesområde for artikel 210a, iii) de former for konkurrencebegrænsninger, der er omfattet af bestemmelsen, iv) begrebet nødvendighed i henhold til artikel 210a, v) det tidsmæssige anvendelsesområde for artikel 210a, vi) proceduren for at anmode Kommissionen om en udtalelse om, hvorvidt en given bæredygtighedsaftale opfylder kravene i artikel 210a, vii) betingelserne for efterfølgende indgriben fra Kommissionens og de nationale konkurrencemyndigheders side, og viii) bevisbyrden for, at betingelserne i artikel 210a er opfyldt. I betragtning af de mange forskellige typer bæredygtighedsaftaler og de varierende markedsforhold, hvorunder de anvendes, er det umuligt at give specifik vejledning om hvert enkelt muligt scenario. Disse retningslinjer udgør derfor ikke en tjekliste, der kan

⁹ Kommissionens meddelelse — Retningslinjer for anvendelsen af artikel 101 i traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde på horisontale samarbejdsaftaler (2011/C 11/01).

¹⁰ Meddelelse fra Kommissionen om godkendelse af indholdet af et udkast til meddelelse fra Kommissionen — Meddelelse fra Kommissionen: Retningslinjer for vertikale begrænsninger 2021/C 359/02, C/2021/5038.

¹¹ Rådets forordning (EØF) nr. 2821/71 af 20. december 1971 om anvendelse af bestemmelserne i traktatens artikel 85, stk. 3 på kategorier af aftaler, vedtagelser og samordnet praksis (EFT L 285 af 29.12.1971, s. 46), Kommissionens forordning (EU) nr. 1217/2010 af 14. december 2010 om anvendelse af artikel 101, stk. 3, i traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde på visse kategorier af forsknings- og udviklingsaftaler (EUT L 335 af 18.12.2010, s. 36), Kommissionens forordning (EU) nr. 1218/2010 af 14. december 2010 om anvendelse af artikel 101, stk. 3, i traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde på visse kategorier af specialiseringsaftaler (EUT L 335 af 18.12.2010, s. 43), Rådets forordning nr. 19/65/EØF af 2. marts 1965 om anvendelse af bestemmelserne i traktatens artikel 85, stk. (3), på kategorier af aftaler og samordnet praksis (EFT 36 af 6.3.1965, s. 533), Rådets forordning (EF) nr. 1215/1999 af 10. juni 1999 om ændring af forordning nr. 19/65/EØF om anvendelse af bestemmelserne i traktatens artikel 81, stk. 3, på kategorier af aftaler og samordnet praksis (EFT L 148 af 15.6.1999, s. 1), Kommissionens forordning (EU) nr. 461/2010 af 27. maj 2010 om anvendelse af artikel 101, stk. 3, i traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde på kategorier af vertikale aftaler og samordnet praksis (EUT L 129 af 28.5.2010, s. 52), Kommissionens forordning (EU) 2022/720 af 10. maj 2022 om anvendelse af artikel 101, stk. 3, i traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde på kategorier af vertikale aftaler og samordnet praksis (EUT L 134 af 11.5.2022, s. 4).

anvendes mekanisk. Hver bæredygtighedsaftale skal vurderes i sin specifikke økonomiske og retlige sammenhæng.

- (20) Retningslinjerne har til formål at hjælpe producenter og aktører på forskellige niveauer i landbrugsfødevareforsyningskæden, som overvejer, om de skal indgå en bæredygtighedsaftale, eller som allerede har indgået en sådan aftale. Det er kun Den Europæiske Unions Domstol, der har kompetence til at fortolke artikel 210a autoritativt.

2 PERSONELT ANVENDELSESOMRÅDE OG PRODUKTER, DER ER OMFATTET AF ARTIKEL 210A

2.1 Definition af virksomhed og bæredygtighedsaftale i henhold til artikel 210a

- (21) Domstolen har defineret en "virksomhed" som "enhver enhed, som udgøres af menneskelige, materielle og immaterielle værdier, og som udøver økonomisk virksomhed, uanset denne enheds retlige status og dens finansieringsmåde"¹². Enhver fysisk eller juridisk person er en virksomhed, hvis den udbyder produkter eller tjenesteydelser på et marked. En virksomhed kan f.eks. være en individuel landbruger, en familieejet bedrift, et landbrugskooperativ, en fødevarerforarbejdningsvirksomhed eller en multinational kæde af detailhandlere. I nogle tilfælde er offentlige organer virksomheder, hvis de udøver en økonomisk aktivitet, der ikke er en opgave, som er en del af statens væsentlige funktioner¹³.
- (22) Da begrebet "virksomhed" er et økonomisk begreb, kan en enkelt virksomhed omfatte flere juridiske enheder¹⁴. Dette betyder, at en aftale mellem et moderselskab og dets helejede datterselskab eller mellem to helejede datterselskaber af samme moderselskab ikke kan være i strid med artikel 101, stk. 1, i TEUF, fordi aftalen ikke er indgået mellem forskellige virksomheder¹⁵.
- (23) En "aftale" omfatter enhver handling, hvorved to eller flere virksomheder udtrykker en samstemmende vilje til at samarbejde¹⁶. Formen af dette udtryk er irrelevant. En underskrevet og notariseret kontrakt, en "gentlemen's agreement" eller en udveksling af emoji's i tekstbeskeder kan alle udgøre en aftale.

¹² Dom af 16. juni 1987, Kommissionen mod Italien, sag 118/85, ECLI:EU:C:1987:283, præmis 7, dom af 18. juni 1998, Kommissionen mod Italien, sag 35/86, ECLI:EU:C:1998:303, præmis 36, dom af 12. september 2000, Pavlov m.fl., C-180/98 til C-184/98, ECLI:EU:C:2000:428, præmis 75, dom af 25. marts 2021, Deutsche Telekom mod Kommissionen, C-152/19 P, ECLI:EU:C:2021:238, præmis 72.

¹³ Dom af 18. marts 1997 i sag C-343/95, Diego Calhenholdsvis Figli Srl mod Servizi ecologici porto di Genova SpA (SEPG), ECLI:EU:C:1997:160, præmis 22.

¹⁴ Fælles udøvelse af en økonomisk aktivitet vurderes sædvanligvis ved, at man ser på, om der er funktionelle, økonomiske og organisatoriske forbindelser mellem enhederne. Se f.eks. dom af 16. december 2010, AceaElectrabel Produzione SpA mod Kommissionen, sag C-480/09 P, ECLI:EU:C:2010:787, præmis 47-55, og dom af 10. januar 2006, Ministero dell'Economia e delle Finanze mod Cassa di Risparmio di Firenze SpA m.fl., C-222/04, ECLI:EU:C:2006:8, præmis 112.

¹⁵ Dom af 24. oktober 1996, Viho Europe BV mod Kommissionen, C-73/95 P, ECLI:EU:C:1996:405, præmis 15-18.

¹⁶ Dom af 6. januar 2004, BAI og Kommissionen mod Bayer, C-2/01 P og C-3/01 P, ECLI:EU:C:2004:2, præmis 97.

- (24) En "sammenslutning af virksomheder" henviser til en enhed, uanset dens form, der består af virksomheder af samme generelle karakter, og som påtager sig ansvaret for at repræsentere og forsvare deres fælles interesser i forhold til andre økonomiske aktører, statslige organer og offentligheden i almindelighed¹⁷. Som eksempler på sammenslutninger kan nævnes: brancheorganisationer, faglige organer og tilsynsorganer samt kooperativer, der ikke selv er økonomisk aktive på det område, de koordinerer. En "vedtagelse af en sammenslutning" er et bredt begreb, der omfatter: i) regler og forskrifter, ii) formelle afgørelser, der er bindende for et eller flere medlemmer, iii) adfærdskodekser og iv) ikke-bindende henstillinger, der afspejler sammenslutningens vilje til at koordinere medlemmernes adfærd på markedet i overensstemmelse med betingelserne i henstillingen.
- (25) En "samordnet praksis" er en form for koordinering mellem virksomheder, hvorved disse ikke går så langt som til at afslutte en egentlig aftale, men dog bevidst erstatter den risiko, der er forbundet med normal konkurrence, med indbyrdes praktisk samarbejde¹⁸. F.eks. kan en bevidst udveksling af fortrolige oplysninger mellem konkurrenter gøre det muligt for dem at konkurrere mindre ihærdigt, selv om konkurrenterne aldrig udtrykkeligt har drøftet en begrænsning af deres indbyrdes konkurrence.
- (26) I praksis er sondringen mellem "aftaler", "vedtagelser inden for sammenslutninger" og "samordnet praksis" kunstig. Domstolen har fastslået, at udtrykkene overlapper hinanden og "har til formål at omfatte former for hemmelig forståelse, som er af samme karakter, og som kun adskiller sig fra hinanden ved deres grad og den form, hvorunder de kommer til udtryk"¹⁹.

Eksempel 1: En producent begynder at attestere, at alle dennes jordbær er pesticidfri, og opkræver et tillæg i forhold til de priser, som konkurrenterne opkræver. En konkurrerende producent bemærker, at den første producent sælger alle sine jordbær til den højere pris og begynder at gøre det samme. Snart begynder andre producenter at gøre det samme og kan opkræve et tillæg for at attestere, at deres jordbær er pesticidfri. I denne situation er der ikke en aftale: hver producent handler selvstændigt under hensyntagen til konkurrenternes aktuelle eller forventede adfærd.

Eksempel 2: En gruppe producenter mødes for at drøfte, hvordan jordbærdyrkning kan gøres mere bæredygtig. De drøfter, hvordan de vil ophøre med at anvende pesticider på deres jordbær, men er bekymrede for, at hvis de gør det alene, vil andre konkurrenter underbyde dem på prisen. De anfører alle, at de ikke vil anvende pesticider den følgende sæson, hvis de andre indvilliger i det samme tilsagn. De fremlægger ikke et skriftligt dokument, der registrerer dette. Ingen af producenterne anvender pesticider på deres jordbær det følgende år. Dette er en aftale. Selv om det ikke skete skriftligt, gav producenterne klart udtryk for, at de

¹⁷ Forslag til afgørelse fra generaladvokat Léger af 10. juli 2001, Wouters, C-309/99, EU:C:2001:390, præmis 61.

¹⁸ Dom af 14. januar 2021, Kilpailu- ja kuluttajavirasto, sag C-450/19, ECLI:EU:C:2021:10, præmis 22.

¹⁹ Dom af 8. juli 1999, Kommissionen mod Anic Partecipazioni, C-49/92 P, EU:C:1999:356, præmis 131.

havde til hensigt at optræde på markedet på en bestemt måde, både ved deres erklæringer under mødet og ved faktisk at gøre, hvad de sagde, de ville gøre.

2.2 Personelt anvendelsesområde for artikel 210a

- (27) Artikel 210a finder anvendelse på bæredygtighedsaftaler, som mindst én producent af landbrugsprodukter er part i, og som indgås med andre producenter (horisontale aftaler) eller med en eller flere aktører på forskellige niveauer i fødevareforsyningskæden (vertikale aftaler), herunder på distributionsniveau og med grossister og detailhandlere.

Eksempel: En horisontal aftale kan f.eks. vedrøre et tilsagn mellem konkurrerende producenter om kun at opdrætte fjerkræ i overensstemmelse med visse dyrevelfærdsstandarder, der er højere, end hvad der er fastsat i EU-retten eller national lovgivning. En vertikal aftale kan f.eks. vedrøre en forpligtelse mellem visse producenter og distributører til kun at markedsføre fjerkræ, der opdrættes i overensstemmelse med visse bæredygtighedsstandarder, som er højere, end hvad der er fastsat i EU-retten eller national ret.

- (28) Parterne i bæredygtighedsaftaler skal omfatte en eller flere producenter af landbrugsprodukter. Parterne kan også omfatte andre aktører på forskellige produktions-, forarbejdnings- og handelsniveauer i fødevareforsyningskæden, herunder distribution. Disse retningslinjer henviser generelt til parterne i bæredygtighedsaftaler som "aktører". I praksis er aktører:
- (a) Producenter: dvs. producenter af landbrugsprodukter som defineret i bilag I til TEUF og nærmere beskrevet i bilag I til forordningen om en fælles markedsordning for landbrugsprodukter. Dette omfatter producenter af uforarbejdede landbrugsprodukter og producenter af visse forarbejdede landbrugsprodukter, der er opført i bilag I (f.eks. sukkerforarbejdningsvirksomheder, der producerer sukker, eller møllere, der producerer mel).
 - (b) Aktører på "produktionsniveau": dette omfatter leverandører af input (frø, pesticider, udstyr, arbejder osv.) til landbrugsproduktion og leverandører af emballage, i det omfang alle disse leverandører sigter mod at bidrage til at opfylde bæredygtighedsstandarden (som angivet i afsnit 3.2) ved at gennemføre bæredygtighedsaftalen.
 - (c) Aktører på "forarbejdningsniveau": dette omfatter aktører (undertiden kaldet forarbejdningsvirksomheder, undertiden kaldet fremstillingsvirksomheder), der forarbejder landbrugsprodukter med henblik på at producere andre produkter, der ikke er opført i bilag I, i det omfang disse aktører sigter mod at bidrage til at opfylde bæredygtighedsstandarden (som anført i afsnit 3.2) ved at gennemføre bæredygtighedsaftalen.
 - (d) Aktører på "handelsniveau, herunder distribution": dette omfatter forhandlere, grossister, detailhandlere og leverandører af fødevarer samt transport- og logistikvirksomheder, i det omfang disse virksomheder sigter mod at bidrage til at opfylde bæredygtighedsstandarden (som angivet i afsnit 3.2) ved at gennemføre bæredygtighedsaftalen.

- (29) Parterne i bæredygtighedsaftaler kan være individuelle aktører og sammenslutninger eller andre kollektive enheder, der involverer producenter eller andre virksomheder som beskrevet ovenfor – uanset deres juridiske karakter, eller uanset om de er formelt anerkendt i henhold til EU-retten eller national ret – hvis mindst en af parterne i bæredygtighedsaftalen er en producent eller en sammenslutning af producenter. Sådanne kollektive enheder kan f.eks. være producentorganisationer, sammenslutninger af producentorganisationer eller brancheorganisationer.
- (30) Det har ingen betydning, om en part i en bæredygtighedsaftale er baseret i eller uden for EU, så længe bæredygtighedsaftalen gennemføres i EU eller potentielt kan have en negativ indvirkning på konkurrencen i det indre marked²⁰.
- (31) Den blotte overholdelse af en bæredygtighedsstandard er ikke i sig selv tilstrækkelig til at udgøre en aftale med henblik på anvendelsen af artikel 210a. For at overholdelsen af en bæredygtighedsstandard kan give anledning til en aftale, er det nødvendigt med endnu et skridt, nemlig at aktørerne i den pågældende fødevareforsyningskæde giver udtryk for deres hensigt om i fællesskab at gennemføre aftalen (dvs. en samstemmende vilje). I praksis er forskellen mellem en aftale om vedtagelse af en bæredygtighedsstandard og den blotte overholdelse af en standard, at aktøren i tilfælde af simpel overholdelse ensidigt kan beslutte at ophøre med at anvende standarden på et hvilket som helst tidspunkt.
- (32) En aktør bliver part i en bæredygtighedsaftale som omhandlet i artikel 210a, når der foreligger en samstemmende vilje med andre parter om en aftale. Samstemmende vilje bør være et troværdigt udtryk for parternes hensigter²¹.
- (33) For at være omfattet af artikel 210a, stk. 2, skal mindst én af parterne i en bæredygtighedsaftale være en producent. Producenterne er således vigtige parter i bæredygtighedsaftaler. Producenter, der er parter i en aftale på det tidspunkt, hvor den oprettes, skal inddrages i forhandlingen, vedtagelsen og gennemførelsen af standarden. Dette forhindrer ikke producenter i at blive parter i aftalen på et senere tidspunkt uden at have deltaget i forhandlingen eller vedtagelsen af aftalen, hvis der er en samstemmende vilje til, at de er bundet af bæredygtighedsaftalen.

Eksempel 1: En række forskellige supermarkeds kæder, der tilsammen tegner sig for 70 % af engroskøbene af æbler i en medlemsstat, aftaler, at de kun vil købe æbler, der er certificeret som pesticidfrie, for at fremme en bæredygtig dyrkning af æbler. Da denne gruppe tegner sig for så store indkøb, føler de fleste æbleproducenter, at de ikke har andet valg end at følge den standard, der er fastsat af gruppen af supermarkeds kæder. De ophører med at bruge pesticider og certificerer deres æbler som pesticidfrie i stedet for at risikere ikke at kunne sælge deres æbleproduktion. Der er tydeligvis en aftale mellem supermarkeds kæderne. Æbleproducenterne er imidlertid ikke parter i denne aftale. Selv om disse

²⁰ Se i den forbindelse dom af 6. september 2017, Intel, C-413/14 P, ECLI:EU:C:2017:632, præmis 45-40 og den deri nævnte retspraksis.

²¹ Se i den forbindelse Domstolens dom af 26. oktober 2000, Bayer AG mod Kommissionen, T-41/96, ECLI:EU:T:2000:242, præmis 69, dom af 13. juli 2006, Kommissionen mod Tyskland, C-74/04, ECLI:EU:C:2006:460, præmis 39, dom af 30. april 2009, CD-Contact Data GmbH, T-18/03, ECLI:EU:T:2009:132, præmis 48.

producenter leverer produkter, der opfylder en bæredygtighedsstandard, har de ikke selv aftalt indholdet af standarden med supermarkeds kæderne, og deres valg af at overholde standarden er ikke betinget af, at andre æbleproducenter opfylder denne standard. Som følge heraf vil disse producenter ikke være part i den aftale, der er indgået mellem gruppen af supermarkeds kæder. Dette vil dog ikke forhindre producenterne i at blive part i en bæredygtighedsaftale med supermarkeds kæderne i fremtiden.

Eksempel 2: I et lidt andet scenario aftaler en gruppe supermarkeds kæder, at den kun vil købe æbler, der er certificeret som pesticidfrie. En sammenslutning af æbleproducenter udvikler et certificeringsmærke, der bekræfter, at medlemmernes produkter er pesticidfrie. Sammenslutningen licenserer certificeringsmærket til brug på supermarkederne og i deres markedsføringsmaterialer. Licensafgifterne fordeles til de producenter, der er medlemmer af organisationen. I det foreliggende tilfælde er organisationen en sammenslutning af producenter, der har truffet beslutning om at indføre og levere certificeringsmærket. Denne beslutning er en bæredygtighedsaftale mellem producenterne. Desuden er der en licensaftale, der er indgået mellem sammenslutningen og supermarkederne, en særskilt bæredygtighedsaftale mellem producenter (gennem deres sammenslutning) og supermarkeder.

2.3 Produkter omfattet af artikel 210a

- (34) For at være omfattet af artikel 210a skal en bæredygtighedsaftale: i) vedrøre et eller flere landbrugsprodukter, der er opført i bilag I til TEUF, bortset fra fiskevarer og akvakulturprodukter ("bilag I-produkter"), og ii) vedrøre produktionen af eller handelen med disse produkter. En bæredygtighedsaftale kan også omfatte aktører i andre led i forsyningskæden end landbrugsproduktion, i det omfang disse aktører aftaler vilkår vedrørende produktion af eller handel med landbrugsprodukter.
- (35) Begrænsningen af artikel 210a til landbrugsprodukter er en følge af anvendelsesområdet for artikel 1 i forordningen om en fælles markedsordning for landbrugsprodukter, som ikke omfatter ikke-landbrugsfødevarer ("produkter uden for bilag I").
- (36) En bæredygtighedsaftale kan vedrøre både bilag I-produkter og produkter uden for bilag I, uden at det berører gyldigheden af selve bæredygtighedsaftalen. Udelukkelsen i henhold til artikel 210a vil dog kun finde anvendelse på den del af bæredygtighedsaftalen, der vedrører bilag I-produkter.

Eksempel 1: En aftale vedrører bæredygtig emballering af både malt og øl. Artikel 210a finder kun anvendelse på den del af aftalen, der vedrører malt, da øl er et produkt, der ikke er opført i bilag I.

Eksempel 2: En aftale vedrører biobrændstoffer og produkter, der anvendes til produktion af biobrændstoffer. Artikel 210a finder kun anvendelse på den del af aftalen, der vedrører bilag I-produkter, der anvendes til fremstilling af biobrændstoffer.

Eksempel 3: En aftale vedrører levering af bæredygtigt produceret fjerkræ til catering. Aftalen omfatter fjerkræproducenter, der leverer fjerkræ til producenter af færdigretter (som til gengæld tilbereder måltider med fjerkrækødet), og en organisation, der repræsenterer fødevarerindustrien, og som køber færdigretter fra måltidsproducenterne. Artikel 210a finder kun anvendelse på den del af aftalen, der vedrører levering af fjerkræ til måltidsproducenterne, og ikke på den del af aftalen, der vedrører levering af færdigretter til kantiner. Kun fjerkræprodukter er produkter, der er opført i bilag I til TEUF.

Eksempel 4: En aftale vedrører produktion af bæredygtige tomater til forarbejdning til pastasaucer. Artikel 210a finder kun anvendelse på den del af aftalen, der vedrører tomater, fordi saucer ikke er opført i bilag I.

3 DET MATERIELLE ANVENDELSESOMRÅDE FOR ARTIKEL 210A

- (37) Der skal skelnes mellem de bæredygtighedsmål, der er anført i artikel 210a, stk. 3, bæredygtighedsstandarder (som er fastsat for at nå disse bæredygtighedsmål) og de gennemførelsesforanstaltninger, der er fastsat i en bæredygtighedsaftale med henblik på at opfylde disse standarder.

Eksempel: Et bæredygtighedsmål kunne være at reducere brugen af pesticider eller forebygge jorderosion. Den bæredygtighedsstandard, som bæredygtighedsaftalen sigter mod at anvende, kan omfatte fastsættelse af målbare mål i form af kvantitative eller kvalitative kriterier, der går videre end en obligatorisk standard (f.eks. reduktion af pesticider med 60 % eller anvendelse af en dækafgrøde om vinteren for at undgå jorderosion). Aftalen kan omfatte specifikke gennemførelsesforanstaltninger, såsom forpligtelser til at gennemføre præcisionslandbrugspraksis og overvågning af skadegørere, til at anvende visse typer maskiner eller udstyr, til at indføre risikostyringsværktøjer eller til at støtte udbredelsen af teknisk viden (herunder uddannelse, rådgivning, samarbejde og videnudveksling), digitale teknologier eller praksisser for bæredygtig forvaltning af næringsstoffer.

3.1 Bæredygtighedsmål omfattet af artikel 210a

- (38) For at opfylde betingelserne i artikel 210a skal en bæredygtighedsaftale sigte mod at opfylde en bæredygtighedsstandard, der bidrager til et eller flere af følgende bæredygtighedsmål:
- miljømål, herunder modvirkning af og tilpasning til klimaændringer, bæredygtig anvendelse og beskyttelse af landskaber, vand og jord, overgang til en cirkulær økonomi, herunder mindskelse af madspild, forebyggelse og bekæmpelse af forurening samt beskyttelse og genopretning af biodiversitet og økosystemer
 - produktion af landbrugsprodukter på måder, der mindsker anvendelsen af pesticider og håndterer deraf følgende risici eller mindsker faren for antimikrobiel resistens inden for landbrugsproduktion,
 - dyresundhed og dyrevelfærd.

- (39) De eksempler på miljømål, der er anført i artikel 210a, stk. 3, litra a), er illustrative og kan omfatte forskellige typer og variationer. F.eks. kan ethvert miljømål, som en aktør forfølger, og som har en positiv indvirkning på miljøet i forbindelse med produktion eller forarbejdning af landbrugsprodukter eller på handelen med landbrugsprodukter (herunder distribution), udgøre et bæredygtighedsmål, der er omfattet af artikel 210a. Derimod er målene i artikel 210a, stk. 3, litra b) og c), udtømmende.

Eksempler på bæredygtighedsmål, der er omfattet af artikel 210a

Eksempel 1: Selv om det ikke udtrykkeligt er nævnt i artikel 210a, stk. 3, er nedbringelse af luftforureningen og forbedring af luftkvaliteten en form for miljømål. Det falder derfor ind under artikel 210a, stk. 3, litra a).

Eksempel 2: Selv om det ikke udtrykkeligt er nævnt i artikel 210a, stk. 3, er forebyggelse af plastforurening omfattet af målet om omstillingen til en cirkulær økonomi eller målet om forebyggelse og bekæmpelse af forurening. Det falder derfor ind under artikel 210a, stk. 3, litra a).

Eksempel 3: Målet om bæredygtig anvendelse og beskyttelse af landskaber, vand og jord omfatter forbedring af jordens modstandsdygtighed over for erosion, forøgelse af jordbundens biodiversitet, forbedring af jordbundens sammensætning og sikring af havbeskyttelse, som alle er forskellige former for målsætninger vedrørende bæredygtig anvendelse og beskyttelse af landskaber, vand og jord. Alle disse mål falder ind under artikel 210a, stk. 3, litra a).

- (40) En bæredygtighedsstandard kan sigte mod at bidrage til et eller flere af de mål, der er omfattet af artikel 210a, stk. 3.
- (41) For at lette vurderingen af overholdelsen af artikel 210a bør bæredygtighedsaftalen identificere det eller de bæredygtighedsmål, som bæredygtighedsstandardens har til formål at bidrage til.
- (42) Hvis en bæredygtighedsaftale har til formål at bidrage til flere mål, hvoraf kun nogle er anført i artikel 210a, stk. 3, er det kun målene i artikel 210a, stk. 3, der er relevante for vurderingen af, om bæredygtighedsaftalen er omfattet af artikel 210a.
- (43) Hvis en bæredygtighedsstandard har til formål at bidrage til mål, der ikke er anført i artikel 210a, stk. 3, såsom sociale mål (f.eks. arbejdsvilkår eller sund og nærende kost) eller økonomiske mål (f.eks. udvikling af mærker eller en mere rimelig aflønning af landbrugere), kan de aspekter af bæredygtighedsstandardens, der har til formål at bidrage til disse mål, ikke tages i betragtning ved vurderingen af overholdelsen af artikel 210a (navnlig med hensyn til, om eventuelle konkurrencebegrænsninger i bæredygtighedsaftalen er nødvendige for at opfylde bæredygtighedsstandardens, jf. afsnit 5).

Eksempel 1: Hvis kornproducenter indgår en aftale med kornforarbejdningsvirksomheder, hvorefter kornproducenterne indfører forbedrede landskabstræk (hække osv.), kan dette falde ind under målet om at beskytte og genoprette biodiversiteten og økosystemerne i henhold til

artikel 210a, stk. 3, litra a), forudsat at bæredygtighedsaftalen har til formål at bidrage til dette mål.

Eksempel 2: Hvis honningproducenter og mjødforarbejdningsvirksomheder indvilliger i at markedsføre produkter, der stammer fra honning høstet fra bistader, og som kun anvender ikke-kemiske produkter til bekæmpelse af varrose, kan dette falde ind under målet om dyresundhed og dyrevelfærd i henhold til artikel 210a, stk. 3, litra c), forudsat at bæredygtighedsaftalen har til formål at bidrage til dette mål.

Eksempel 3: Hvis kornproducenter aftaler at anvende præcisionslandbrugsteknikker for at reducere anvendelsen af pesticider og gødning, kan dette falde ind under miljømålene i artikel 210a, stk. 3, hvis bæredygtighedsaftalen har til formål at bidrage til dette mål.

Eksempel 4: Hvis mælkeproducenter og -forarbejdningsvirksomheder bliver enige om at udvikle mærker, der sikrer producenterne en mere rimelig aflønning, kan denne stigning i mælkeproducenternes indkomst føre til øgede investeringer, der forfølger miljø- eller dyrevelfærdsmål. Hvis formålet med aftalen er at sikre producenterne en mere rimelig aflønning, falder dette mål ikke ind under målene i artikel 210a, stk. 3.

Eksempel 5: Hvis mælkeproducenter og -forarbejdningsvirksomheder aftaler at forbedre dyrevelfærd og samtidig bliver enige om at sikre rimelige arbejdsvilkår for landbrugsarbejdere, er det kun de aspekter af aftalen, der har til formål at bidrage til at opfylde de mål, der er anført i artikel 210a, stk. 3, såsom dyrevelfærd, der kan være omfattet af undtagelsen i artikel 210a. Derimod kan de øvrige aspekter, såsom rimelige arbejdsvilkår for arbejdstagere i landbruget, ikke tages i betragtning i forbindelse med denne vurdering.

3.2 Bæredygtighedsstandarder, der anvendes i henhold til artikel 210a

3.2.1 *Bæredygtighedsaftalen skal fastlægge en bæredygtighedsstandard vedrørende et bæredygtighedsmål*

- (44) En bæredygtighedsaftale, der opfylder betingelserne i artikel 210a, skal fastlægge en bæredygtighedsstandard, som parterne i aftalen skal overholde for at bidrage til et eller flere af de bæredygtighedsmål, der er anført i artikel 210a, stk. 3.
- (45) Bæredygtighedsstandarden skal vedrøre et eller flere af de bæredygtighedsmål, der er omfattet af artikel 210a.
- (46) Bæredygtighedsstandarden kan være en allerede eksisterende standard, en standard, der er fastsat for aftalen af aftaleparterne eller af tredjeparter.
- (47) Bæredygtighedsstandarder kan foreskrive et mål, der skal opfyldes, med eller uden krav om specifikke teknologier eller produktionsmetoder. Derfor skal virksomheder, der anvender bæredygtighedsstandarder, ikke blot forpligte sig til at opfylde de mål, der er fastsat i standarden, men de kan også være nødt til at anvende en bestemt teknologi eller produktionspraksis for at opfylde dette mål

(f.eks. jordbundsbeskyttelsesmetoder, praksis i forbindelse med græsning af dyr osv.).

- (48) Vedtagelse af en bæredygtighedsstandard kan føre til oprettelse af et frivilligt mærke, logo eller varemærke for produkter, der opfylder kravene i standarden.
- (49) Kun den del af produktionen, der opfylder bæredygtighedsstandarden, kan være omfattet af undtagelsen i artikel 210a.
- (50) Ved vurderingen af, om en bæredygtighedsstandard er omfattet af artikel 210a, er det irrelevant, om bæredygtighedsaftalen støttes af EU-midler eller national finansiering.

3.2.2 *Bæredygtighedsstandarder bør føre til håndgribelige og målbare resultater eller, hvor dette ikke er hensigtsmæssigt, observerbare og beskrivelige resultater*

- (51) Bæredygtighedsstandarden kan fastsætte kvantificerede mål eller fastsætte specifikke metoder eller praksisser, der skal anvendes (f.eks. at undlade at anvende et bestemt input eller en bestemt landbrugspraksis).
- (52) Resultaterne af anvendelsen af en bæredygtighedsstandard skal være håndgribelige og målbare. Hvis det ikke er hensigtsmæssigt at måle de opnåede resultater i tal, f.eks. på grund af bæredygtighedsstandardens art eller formål, bør de opnåede resultater ikke desto mindre kunne observeres og beskrives.

Eksempel 1: Hvis bæredygtighedsmålet er at reducere pesticider, kan den særlige bæredygtighedsstandard tage form af en reduktion af pesticider med 40 %. I så fald skal det kunne påvises, at anvendelsen af standarden resulterer i en målelig reduktion af pesticidanvendelsen.

Eksempel 2: Hvis en bæredygtighedsaftale har til formål at øge biodiversiteten gennem dyrkning af visse vilde planter og oprindelige sorter, der er insektvenlige, er det måske ikke muligt at måle resultaterne i tal. Den indsats, der er gjort, og de opnåede resultater skal dog kunne beskrives (f.eks. hvilke planter der skal plantes, om end ikke nødvendigvis i antal).

3.2.3 *Bæredygtighedsstandarderne skal være højere end den relevante obligatoriske standard*

- (53) Den bæredygtighedsstandard, som en bæredygtighedsaftale, der er omfattet af artikel 210a, har til formål at anvende, skal være højere end den, der er fastsat i EU-retten eller national ret. Det betyder, at bæredygtighedsstandarden skal pålægge bæredygtighedskrav, der går ud over, hvad der kræves i henhold til en eksisterende obligatorisk standard, eller skal indføre bæredygtighedskrav i tilfælde, hvor hverken EU-retten eller national ret pålægger bæredygtighedskrav.
- (54) En obligatorisk standard er en standard, der er fastsat på EU-plan eller nationalt plan, og som fastsætter de niveauer, stoffer, produkter eller teknikker, som de enkelte producenter eller aktører skal opfylde eller undgå. Standarder eller mål,

der er bindende for medlemsstaterne, men ikke for individuelle virksomheder, er ikke obligatoriske standarder med henblik på artikel 210a.

- (55) Uanset om aktører uden for EU er parter i en bæredygtighedsaftale, skal obligatoriske standarder forstås som EU-standarder eller nationale standarder i EU-medlemsstaterne.
- (56) Hvis en obligatorisk national standard er strengere eller mere ambitiøs end den tilsvarende EU-standard, skal producenter og aktører, der er aktive i den pågældende medlemsstat, overholde denne højere nationale standard. Afhængigt af den enkelte medlemsstats forfatningsret kan der være en obligatorisk standard på regionalt eller lokalt plan. Hvis der fastsættes en obligatorisk national standard på regionalt eller lokalt plan, bør dette udgøre den relevante standard.
- (57) Bæredygtighedsaftaler kan omfatte kvalitetsordninger, der er oprettet ved forordning (EU) nr. 1151/2012, eller kvalitetsmærker, der er underlagt relevant national lovgivning, men kun i det omfang disse ordninger og mærker giver anledning til højere bæredygtighedsstandarder end dem, der er fastsat i EU-retten eller national ret.
- (58) I mangel af obligatoriske standarder på EU-plan eller nationalt plan vil bæredygtighedsaftaler, der har til formål at øge det faktiske bæredygtighedsniveau, gå videre end obligatoriske EU-standarder eller nationale standarder. Det samme gælder bæredygtighedsaftaler, der har til formål at fremskynde overgangen eller den tidlige omstilling til obligatoriske EU-standarder eller nationale standarder, der er vedtaget, men endnu ikke er trådt i kraft.
- (59) Bæredygtighedsaftaler vil ophøre med at være omfattet af artikel 210a fra det tidspunkt, hvor tilsvarende eller mere ambitiøse EU-standarder eller nationale standarder træder i kraft (se diskussionen i afsnit 6.5).
- (60) På grund af antallet af typer og kombinationer af obligatoriske bæredygtighedsstandarder på EU-plan og nationalt plan for hvert af de bæredygtigheds mål, der er fastsat i artikel 210a, stk. 3, er det ikke muligt at opstille en udtømmende liste over bæredygtighedsstandarder i henhold til EU-retten eller national ret i disse retningslinjer.
- (61) Det er heller ikke muligt i disse retningslinjer at angive det minimumsomfang, hvormed den vedtagne bæredygtighedsstandard skal overstige den obligatoriske bæredygtighedsstandard. Snarere skal den mængde, hvormed bæredygtighedsstandard overstiger den obligatoriske bæredygtighedsstandard, vurderes fra sag til sag under hensyntagen til de konkurrencebegrænsninger, der følger af bæredygtighedsaftalen, og om de er nødvendige (se afsnit 5).

Eksempel 1: I henhold til EU's direktiv om bæredygtig anvendelse af pesticider vil EU fastsætte mål om at reducere anvendelsen af og risikoen ved kemiske pesticider samlet set med 50 % og reducere brugen af "mere farlige" pesticider med 50 % inden 2030. Hvis alle andre betingelser i EU-lovgivningen overholdes, vil producenter og forarbejdningsvirksomheder inden for frugt og grøntsager, der accepterer kun at markedsføre produkter, der er resultatet af et program for gradvis reduktion af anvendelsen af pesticider med 60 % inden 2030, opfylde

kravet om en bæredygtighedsstandard, der er højere end krævet i EU-retten eller national ret.

Eksempel 2: Producenter og aktører er enige om at reducere mængden af fødevarer, der går til spilde ved produktion og forarbejdning af ærter, med 50 % ved at optimere høstmetoderne, investere i en mere effektiv lagerkapacitet og forbedre emballeringen. Der er ikke fastsat nogen obligatorisk bæredygtighedsstandard for reduktion af madspild på EU-plan og ingen gældende national bæredygtighedsstandard. I dette tilfælde vil bæredygtighedsstandarderne de facto være højere end fastsat i EU-retten eller national ret.

Eksempel 3: Mælkeproducenter og detailhandlere er enige om at støtte omstillingen til økologisk mælkeproduktion som fastsat i forordning (EU) 2018/848 om økologisk produktion og mærkning af økologiske produkter²². Selv om forordning (EU) 2018/848 fastsætter produktionsmetoder, som landbrugerne skal anvende for at kunne mærke deres produkter som økologiske, er disse produktionsmetoder ikke obligatoriske standarder på EU-plan eller nationalt plan. I dette tilfælde kan en standard, der kræver produktion af mælk i overensstemmelse med økologiske produktionsmetoder, være højere end den, der er fastsat i EU-retten eller national ret.

4 KONKURRENCEBEGRÆNSNING

- (62) Formålet med dette afsnit er at forstå de typer restriktioner, der sandsynligvis vil falde ind under artikel 101, stk. 1, i TEUF, og som derfor potentielt kan være omfattet af undtagelsen i artikel 210a, hvis de opfylder betingelserne i sidstnævnte.
- (63) I dette afsnit undersøges det ikke, om særlige konkurrencebegrænsninger, der sandsynligvis vil blive omfattet af artikel 101, stk. 1, sandsynligvis vil opfylde betingelserne for fritagelse i henhold til artikel 101, stk. 3, i TEUF. Formålet med dette afsnit er heller ikke at give en udtømmende drøftelse af, hvornår bæredygtighedsaftaler begrænser eller ikke begrænser konkurrencen.

4.1 Hvad er en konkurrencebegrænsning?

- (64) Et nøglebegreb for forståelsen af, hvad der udgør en konkurrencebegrænsning, er begrebet "konkurrenceparametre". Virksomhederne konkurrerer ved at give kunderne et tilbud, der er mere attraktivt end alternative leverandørers tilbud under de givne omstændigheder. Selv om prisen kan være den vigtigste faktor for nogle købere, kan andre faktorer også spille en rolle. En leverandør kan f.eks. tilbyde et produkt, som er af bedre kvalitet, har bedre egenskaber, er mere varieret, har bedre service eller mere innovation osv. Visse faktorer kan påvirke en leverandørs evne til at sænke sin pris eller forbedre egenskaber, såsom leverandørens evne til at sikre et givet produktionsniveau til en lavere pris end

²² Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) 2018/848 af 30. maj 2018 om økologisk produktion og mærkning af økologiske produkter og om ophævelse af Rådets forordning (EF) nr. 834/2007 (EUT L 150 af 14.6.2018, s. 1).

sine konkurrenter, mere effektive produktionsmetoder og -teknologier, forsyningskilder, transport og logistik osv. Alle disse pris- og ikke-prismæssige faktorer betegnes tilsammen som "konkurrenceparametre".

- (65) En aftale begrænser konkurrencen som omhandlet i artikel 101, stk. 1, hvis den sandsynligvis vil påvirke de relevante konkurrenceparametre på et givet marked. En aftale kan begrænse konkurrencen, fordi den indeholder en udtrykkelig eller implicit forpligtelse til ikke at konkurrere med hensyn til et eller flere konkurrenceparametre, men kan også begrænse konkurrencen ved at begrænse konkurrencen mellem aftaleparterne eller ved at begrænse konkurrencen mellem dem og tredjeparter²³. Bilag E giver et overblik over nogle af de vigtigste typer konkurrencebegrænsninger, der kan findes i bæredygtighedsaftaler, samt hvordan de forskellige typer begrænsninger kan anvendes i praksis.
- (66) I nogle tilfælde består selve karakteren af en bæredygtighedsaftale i at begrænse konkurrencen. F.eks. kan en aftale mellem en gruppe konkurrerende virksomheder om, at de hver især vil anvende de samme priser over for deres respektive kunder, i sagens natur begrænse konkurrencen.
- (67) I andre tilfælde, hvor bæredygtighedsaftalens karakter ikke nødvendigvis begrænser konkurrencen, kan bæredygtighedsaftalen ikke desto mindre have den virkning, at den begrænser konkurrencen. I sådanne tilfælde vil spørgsmålet om, hvorvidt en bæredygtighedsaftale kan begrænse konkurrencen, afhænge af flere faktorer, herunder den markedsandel, der påvirkes af bæredygtighedsaftalen, eller om der er andre virksomheder, der vil kunne begynde at producere konkurrencedygtige produkter. Det skyldes, at hvis der er tilstrækkeligt mange producenter, som ikke er omfattet af bæredygtighedsaftalen, vil kunderne fortsat have konkurrencedygtige alternativer, og den pågældende bæredygtighedsaftale vil derfor sandsynligvis ikke begrænse konkurrencen.
- (68) En bæredygtighedsaftale kan indeholde flere konkurrencebegrænsninger. Et dyrevelfærdsinitiativ kan f.eks. indeholde en specifik aftale om et obligatorisk tillæg, der skal betales til landbrugere, der opfylder visse dyrevelfærds-kriterier (hvor aftalen om tillægget er en aftale om en priskomponent). Disse kriterier kan også omfatte krav til den plads, der er til rådighed for de enkelte dyr, hvilket kan reducere antallet af dyr, der kan opdrættes (en produktionsbegrænsning), eller angive særlige fodringskrav (en begrænsning af inputtet).
- (69) For at en bæredygtighedsaftale kan falde ind under artikel 101, stk. 1, TEUF, er det uden betydning, hvor mange konkurrencebegrænsninger der er indeholdt i bæredygtighedsaftalen, forudsat at den indeholder mindst én begrænsning af konkurrencen.

²³ Retningslinjer for anvendelse af traktatens artikel 81, stk. 3, EUT C 101 af 27.04.2004, s. 97 ("Retningslinjer vedrørende artikel 101, stk. 3, TEUF"). Henvisningen i overskriften til artikel 81, stk. 3, skyldes, at meddelelsen blev udsendt inden vedtagelsen af Lissabontraktaten. Da Lissabontraktaten blev vedtaget, blev artikel 81 i traktaten om oprettelse af Det Europæiske Fællesskab til artikel 101 i traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde.

Eksempel 1: For at mindske forureningen og beskytte vandsystemerne ønsker sojalandbrugere i en region at ophøre med at anvende kunstgødning. Da dette sandsynligvis vil føre til et fald i høstudbyttet, er de imidlertid bekymrede for, at de vil miste penge, hvis de tager initiativet på egen hånd. De aftaler derfor, at de vil ophøre med at anvende gødningen, og at de vil øge deres priser pr. ton for at opretholde det samme rentabilitetsniveau som tidligere.

Denne bæredygtighedsaftale begrænser konkurrencen ved at begrænse deltagernes mulighed for at fastsætte deres egne salgspriser.

Eksempel 2: En gruppe landbrugere, der ønsker at ophøre med at anvende kunstgødning, skaber et kvalitetsmærke for "bæredygtig soja", der er fremstillet uden kunstgødning. Eliminering af brugen af kunstgødning vil sandsynligvis reducere udbyttet og dermed potentielt reducere landbrugsindkomsterne. Gruppen investerer derfor kraftigt i at øge forbrugernes bevidsthed om kvalitetsmærket og de miljømæssige fordele ved at fjerne kunstgødning for at overbevise forbrugerne om, at "bæredygtig soja" er mere værd end soja fremstillet med kunstgødning. Landbrugere, der attesterer, at deres soja er fremstillet uden kunstgødning, kan deltage i ordningen og kan til enhver tid forlade ordningen. Til forskel fra eksempel 1 findes der ingen bestemmelser om fastsættelse af priser.

I dette eksempel er det usandsynligt, at bæredygtighedsaftalen vil begrænse konkurrencen. Det er muligt, at ordningen kan begrænse konkurrencen, hvis et stort antal sojaproducenter tilslutter sig ordningen, hvilket effektivt begrænser muligheden for, at kunder, der ikke ønsker at købe "bæredygtig soja", kan gøre det. Hvis kun et begrænset antal sojaproducenter tilslutter sig ordningen (f.eks. producenter, der tegner sig for mindre end 10 % af udbuddet), vil enhver begrænsning af konkurrencen sandsynligvis være ubetydelig, fordi den deraf følgende reduktion af produktionen ikke vil være betydelig, og kunderne fortsat vil have alternativer, hvis de ikke er villige til eller er ude af stand til at betale mere for bæredygtig soja.

4.2 Hvornår er der ikke tale om en konkurrencebegrænsning?

- (70) Ikke alle bæredygtighedsaftaler mellem konkurrenter falder ind under artikel 101, stk. 1, i TEUF. Hvis sådanne bæredygtighedsaftaler ikke påvirker konkurrenceparametre, såsom pris, mængde, kvalitet, udvalg eller innovation, er det usandsynligt, at de vil begrænse konkurrencen. Følgende eksempler er illustrative og ikke udtømmende.
- (71) For det første er det usandsynligt, at bæredygtighedsaftaler, der ikke vedrører konkurrenternes økonomiske aktivitet, men deres interne virksomhedsadfærd, vil begrænse konkurrencen. Konkurrenterne kan f.eks. forsøge at øge erhvervsgrenens generelle omdømme som værende miljømæssigt ansvarlig og til dette formål blive enige om foranstaltninger til eliminering af engangsplast i deres forretningslokaler, ikke at overskride bestemte indetemperaturer i bygninger eller at begrænse antallet af trykte materialer pr. dag.

- (72) For det andet er det usandsynligt, at bæredygtighedsaftaler om oprettelse af en database med oplysninger om leverandører, der har bæredygtige værdikæder, anvender bæredygtige produktionsprocesser og leverer bæredygtige input, eller at distributører, der sælger produkter på en bæredygtig måde, uden at parterne skal købe fra disse leverandører eller sælge til disse distributører, vil begrænse konkurrencen i henhold til artikel 101, stk. 1, i TEUF.
- (73) For det tredje er det usandsynligt, at bæredygtighedsaftaler mellem konkurrenter om tilrettelæggelse af oplysningskampagner eller kampagner for at øge kundernes bevidsthed om miljøaftrykket af deres forbrug, uden at sådanne kampagner udgør fælles reklame for bestemte produkter, vil begrænse konkurrencen i henhold til artikel 101, stk. 1, i TEUF.
- (74) Hvis en bæredygtighedsaftale ikke medfører en begrænsning af konkurrencen, finder artikel 101, stk. 1, i TEUF ikke anvendelse, og bæredygtighedsaftalen behøver derfor ikke være omfattet af undtagelsen i artikel 210a. I disse tilfælde vil parterne i bæredygtighedsaftalen frit kunne gå videre med gennemførelsen af aftalen.

5 NØDVENDIGHED I HENHOLD TIL ARTIKEL 210A

5.1 Indledning

- (75) Artikel 210a, stk. 1, i TEUF fastsætter, at artikel 101, stk. 1, i TEUF ikke finder anvendelse på aftaler, der vedrører produktion af eller handel med landbrugsprodukter, og som har til formål at anvende en bæredygtighedsstandard, der er højere end fastsat i EU-retten eller national ret, hvis disse aftaler kun pålægger konkurrencebegrænsninger, der er "nødvendige" for at opfylde denne standard. Betingelsen om nødvendighed er derfor en af de betingelser, som aktørerne skal opfylde for at være omfattet af undtagelsen i artikel 210a.
- (76) I dette afsnit forklares det, hvordan begrebet nødvendighed skal forstås i artikel 210a. Der gives retningslinjer for, hvordan betingelsen om nødvendighed finder anvendelse på forskellige konkurrencebegrænsninger afhængigt af de bæredygtighedsstandarder, der forfølges. Formålet med dette afsnit er ikke at fastsætte specifikke former og typer af begrænsninger, som interessenter muligvis måtte indføre i deres bæredygtighedsaftaler, men snarere at fastsætte en metode til vurdering af, under hvilke omstændigheder de vigtigste typer begrænsninger sandsynligvis vil være nødvendige for at opfylde bæredygtighedsstandarder, og at illustrere denne metode ved hjælp af en række ikke-udtømmende eksempler.
- (77) Inden det vurderes, om en konkurrencebegrænsning som følge af en bæredygtighedsaftale er nødvendig, skal parterne først fastslå, om der foreligger en konkurrencebegrænsning (som forklaret i det foregående afsnit). Hvis den pågældende bæredygtighedsaftale ikke begrænser konkurrencen, er det ikke nødvendigt at overveje, om den er nødvendig. I disse tilfælde kan aktørerne gå direkte videre med gennemførelsen af bæredygtighedsaftalen.
- (78) Endelig skal konkurrencebegrænsningernes nødvendighed i henhold til artikel 210a vurderes i forhold til opfyldelsen af den standard, der er fastsat i

bæredygtighedsaftalen. Opfyldelse af bæredygtighedsstandarden kan enten bestå i produktion af eller handel med landbrugsprodukter i overensstemmelse med standarden.

5.2 Begrebet nødvendighed

- (79) Begrebet nødvendighed anvendes allerede i EU's konkurrenceret. I henhold til artikel 101, stk. 3, i TEUF kan forbuddet i artikel 101, stk. 1, i TEUF erklæres uanvendeligt på aftaler, der bidrager til at forbedre produktionen eller fordelingen af varer eller bidrager til at fremme den tekniske eller økonomiske udvikling, samtidig med at forbrugerne sikres en rimelig andel af fordelene herved, og som ikke: i) indfører begrænsninger, som ikke er nødvendige for at opfylde disse mål, og ii) giver de berørte virksomheder mulighed for at udelukke konkurrencen for en væsentlig del af de pågældende produkter.
- (80) Begrebet nødvendighed i henhold til artikel 101, stk. 3, i TEUF er nærmere forklaret i retningslinjerne for artikel 101, stk. 3, samt i Den Europæiske Unions Domstols retspraksis.
- (81) På grund af den lignende ordlyd af artikel 210a og artikel 101, stk. 3, i TEUF er kriteriet for at fastslå, om en begrænsning er nødvendig i henhold til artikel 101, stk. 3, i TEUF, et nyttigt udgangspunkt for de nuværende retningslinjer for artikel 210a. Som det vil blive forklaret nærmere i det følgende, er der dog visse væsentlige forskelle mellem de to artikler, som bevirker, at kriteriet for nødvendighed nødvendigvis varierer mellem de to.
- (82) Retningslinjerne vedrørende artikel 101, stk. 3, i TEUF indeholder en totrinstest med henblik på at afgøre, om konkurrencebegrænsninger er nødvendige. I første trin ses der på, om selve aftalen (dvs. den aftale, der er omfattet af artikel 101, stk. 1, i TEUF) med rimelighed er nødvendig for at opnå de effektivitetsgevinster, aftalen skaber, mens det i det andet trin vurderes, om de individuelle konkurrencebegrænsninger, der følger af aftalen, også med rimelighed er nødvendige for at opnå disse effektivitetsgevinster.
- (83) Selv om vurderingen af nødvendigheden i henhold til artikel 210a også omfatter en totrinstest, kan dette kriterium imidlertid ikke anvendes på samme måde som totrinstesten i forbindelse med artikel 101, stk. 3, i TEUF. EU's lovgivende instanser (dvs. Europa-Parlamentet og Rådet for Den Europæiske Union) vedtog artikel 210a for at skabe en ramme, der udelukker anvendelsen af artikel 101, stk. 1, i TEUF²⁴. På grund af betydningen af at opfylde visse bæredygtighedsstandarder på landbrugsområdet fandt EU-medlovgiverne, at for at en bæredygtighedsaftale kan være omfattet af udelukkelsen i henhold til artikel 210a, bør den opfylde andre betingelser end dem, der kræves for at være omfattet af en undtagelse i henhold til artikel 101, stk. 3, i TEUF. F.eks. kræver udelukkelsen i henhold til artikel 210a ikke, at parterne i en aftale sikrer, at forbrugerne får en rimelig andel af fordelene ved den pågældende

²⁴ I henhold til artikel 42 TEUF finder bestemmelserne i traktatens kapitel om konkurrenceregler kun anvendelse på produktionen af og handelen med landbrugsvarer i det omfang, det beslutes af Europa-Parlamentet og Rådet for Den Europæiske Union.

bæredygtighedsaftale, således som det er tilfældet i artikel 101, stk. 3, i TEUF. Standarden for undersøgelsen af en konkurrencebegrænsnings art og intensitet i henhold til artikel 210a adskiller sig derfor fra artikel 101, stk. 3, i TEUF. Det betyder bl.a., at begrænsninger, der vil blive betragtet som alvorlige begrænsninger i henhold til artikel 101, stk. 1, i TEUF (såsom aftaler om prisfastsættelse eller produktionsnedsættelser), i henhold til artikel 210a kan betragtes som "nødvendige", hvis de nedenfor skitserede betingelser er opfyldt, mens sådanne begrænsninger sandsynligvis ikke vil opfylde betingelserne i artikel 101, stk. 3, i TEUF.

5.3 Trin 1 – Bæredygtighedsaftalens nødvendighed

- (84) Det første trin i nødvendighedskriteriet i henhold til artikel 101, stk. 3, i TEUF vedrører spørgsmålet om, hvorvidt bæredygtighedsaftalen som sådan med rimelighed er nødvendig for at opnå de effektivitetsgevinster, som aftalen skaber. Analogt vurderes det i henhold til artikel 210a i første trin, om bæredygtighedsaftalen med rimelighed er nødvendig for at opfylde den tilstræbte bæredygtighedsstandard. Det betyder, at opfyldelsen af bæredygtighedsstandardens bør være "specifik" for den pågældende aftale. Hvad dette indebærer i praksis, forklares i dette afsnit, der omhandler "trin 1".
- (85) Generelt forudsætter karakteren af artikel 210a, at en bæredygtighedsaftale indeholder en eller flere bestemmelser. Som minimum vil hver bæredygtighedsaftale indeholde en bestemmelse, hvorved aktørerne indvilliger i kollektivt at anvende en bæredygtighedsstandard, der er højere end de obligatoriske EU-regler eller nationale regler. Ud over at nå til enighed om bæredygtighedsstandardens kan det være nødvendigt for aktørerne at nå til enighed om et eller flere andre spørgsmål vedrørende produktionen af eller handelen med landbrugsprodukter for effektivt at udvikle eller gennemføre bæredygtighedsstandardens. Sådanne bestemmelser kan vedrøre konkurrenceparametre, f.eks. den pris, produktet sælges til, prisen på de råmaterialer, der er nødvendige for produktionen, mængden af det produkt, der vil blive produceret, hvordan produktet distribueres eller markedsføres, certificeringen af produktet osv.
- (86) Ved vurderingen af, om en bæredygtighedsaftale er nødvendig, skal hver enkelt bestemmelse i aftalen vurderes særskilt. Selv om det f.eks. i forbindelse med en bestemt bæredygtighedsaftale med rimelighed kan være nødvendigt at fastsætte prisbestemmelser for at opfylde en given bæredygtighedsstandard, er yderligere bestemmelser (f.eks. om output) måske ikke med rimelighed nødvendige. Dette skyldes, at det spørgsmål, som bestemmelsen om output har til formål at løse, enten kan løses effektivt af parterne ensidigt snarere end gennem et samarbejde, eller fordi bestemmelser, der er mindre konkurrencebegrænsende, også effektivt vil løse det pågældende problem.
- (87) Ikke desto mindre skal aktørerne også se på bæredygtighedsaftalen som helhed for at vurdere, om gennemførelsen af de forskellige bestemmelser som helhed opfylder den pågældende bæredygtighedsstandard. Dette behandles nærmere i afsnit 5.3.1 og 5.3.2.

- (88) Hertil kommer, at jo mere marginal forbedringen af den bæredygtighedsstandard, som aktørerne sigter mod at opfylde (i forhold til det, der allerede er fastsat i EU-retten eller national ret), er, desto mindre sandsynligt er det, at aktørerne vil skulle samarbejde, eller at de valgte begrænsninger skal være af mere alvorlig karakter eller intensitet.

Eksempel 1: Producenter af druer, der opererer med lave fortjenstmargener, og som befinder sig i en bestemt region, beslutter i fællesskab at reducere anvendelsen af kemiske pesticider med 52 %, mens den standard, der er fastsat ved lov, kun kræver en reduktion på 50 %. De beslutter sig for at opnå denne reduktion ved i stedet at købe organiske pesticider. De ekstraomkostninger, som producenterne pådrager sig ved køb af organiske pesticider, er lidt højere end de omkostninger, de ellers ville have ved at købe kemiske pesticider. For at opfylde standarden aftaler producenterne i fællesskab en fast pris, som de vil opkræve for de mere bæredygtige druer. Da de organiske pesticider er lidt dyrere, og producenterne opererer med lave fortjenstmargener og derfor ikke har noget incitament til individuelt at afholde disse omkostninger, er det sandsynligvis nødvendigt at samarbejde. Det er imidlertid usandsynligt, at den kollektive overenskomst om fastsættelse af en fast pris i efterfølgende led vil være nødvendig i betragtning af den marginale forbedring med hensyn til bæredygtighed, som aftalen tager sigte på. Selv om en aftale om en fast pris ville give producenterne et tilstrækkeligt vederlag og sikre, at standarden opfyldes, synes der at være et mindre restriktivt alternativ. I dette tilfælde synes den blotte aftale om kollektivt at reducere anvendelsen af pesticider med yderligere 2 % at være den mindst restriktive måde at opfylde normen på, eftersom meromkostningerne ved køb af organiske pesticider er små, og alle producenter i regionen vil pådrage sig dem. Dette ville forhindre en situation, hvor nogle af producenterne ikke længere ville være konkurrencedygtige på grund af ekstraomkostningerne.

Eksempel 2: For at forbedre velfærden for slagtekyllinger er producenterne enige om at foretage en årlig kontrol af kvaliteten af vand, som kyllingerne indtager. Formålet med kontrollen er at vurdere niveauet af forurenende stoffer i vand såsom tungmetaller og kemikalier og at afhjælpe overdrevne niveauer af sådanne forurenende stoffer, hvis de konstateres. I henhold til aftalen skal producenterne selv udføre kontrollen ved hjælp af udstyr, der er økonomisk overkommeligt, og som kun skal købes én gang, og som ikke kræver brug af videnskabelig ekspertise. Der findes ingen specifik EU-standard eller national standard, der foreskriver, at der skal foretages en sådan kontrol, ud over et generelt krav om, at dyr skal have drikkevand. På grund af den årlige vandkontrol stiger produktionsomkostningerne en smule. Som følge heraf bliver fjerkræproducenterne enige om eksklusive købsforpligtelser for fjerkrækød fra købernes side med henblik på at få dækket meromkostningerne ved at have sikkerhed for, at deres produktion vil blive købt. Det er usandsynligt, at det er nødvendigt for fjerkræproducenterne at samarbejde, da forbedringen af dyrevelfærden synes at være marginal. Hver producent kunne effektivt opfylde standarden på egen hånd, da producenterne ikke har brug for andre producenters viden eller ekspertise. Desuden kunne en individuel producent opfylde

bæredygtighedsstandarden uden at pådrage sig betydelige meromkostninger, som ellers ville stille dem ringere i forhold til andre producenter, som også ville gennemføre standarden. Selv om det blev anset for nødvendigt at samarbejde, er det desuden usandsynligt, at det er nødvendigt for producenterne at indgå aftale med køberne om eksklusive købsforpligtelser i betragtning af de relativt lave omkostninger, som producenterne ville pådrage sig i forbindelse med afprøvning af vandkvaliteten.

- (89) Endelig skal begrænsningens nødvendighed vurderes i den faktiske sammenhæng, hvori bæredygtighedsaftalen fungerer, under hensyntagen til markedsstrukturen, de økonomiske risici i forbindelse med bæredygtighedsaftalen og de incitament, som parterne står over for. Jo mere usikker opfyldelsen af den bæredygtighedsstandard, der er omfattet af aftalen, er, desto mere sandsynligt er det, at en begrænsning af konkurrencen kan være nødvendig for at sikre, at standarden opfyldes.

5.3.1 Kan bæredygtighedsstandarden også opfyldes ved at handle individuelt?

- (90) For at vurdere, om en bæredygtighedsaftale med rimelighed er nødvendig for at opfylde en bæredygtighedsstandard, er det nødvendigt at vurdere, om det er muligt for parterne at opfylde bæredygtighedsstandarden på egen hånd og ikke gennem samarbejde. Aktørerne skal derfor redegøre for, hvorfor de skal samarbejde, og hvad der ville forhindre dem i at opfylde standarden på egen hånd. I forbindelse med denne vurdering skal de tage hensyn til de markedsvilkår og forretningsrealiteter, som de står over for, og som er relevante for opfyldelsen af den pågældende bæredygtighedsstandard. I de tilfælde, hvor en bæredygtighedsstandard kan opfyldes gennem individuelle foranstaltninger, men hvor aktørerne kan opfylde den hurtigere og med færre omkostninger og en mindre indsats gennem samarbejde, kan det med rimelighed være nødvendigt at samarbejde for at opfylde standarden, selv om aktørerne stadig vil skulle sikre sig, at de eventuelle konkurrencebegrænsninger, der er indeholdt i aftalen, også er nødvendige, som forklaret i afsnit 5.4.2.
- (91) Hvis producenter af landbrugsprodukter f.eks. ikke er i stand til at opfylde en bæredygtighedsstandard, fordi de mangler den nødvendige erfaring eller viden på et givet område, kan det være nødvendigt at samarbejde med andre aktører på forskellige niveauer i landbrugsfødevareforsyningskæden, som har en sådan erfaring eller viden. Hvis producenterne af landbrugsprodukter imidlertid let kan opnå en sådan viden alene uden betydelige investeringer i form af tid eller penge, er det usandsynligt, at de vil være nødt til at samarbejde for at opfylde standarden.
- (92) Hvis producenter af landbrugsprodukter ikke har incitament til at betale de nødvendige omkostninger eller foretage de infrastrukturinvesteringer, der er nødvendige for at opfylde bæredygtighedsstandarden, fordi de ikke ville være i stand til at dække disse omkostninger eller denne investering eller ikke selv kan afholde disse omkostninger eller investeringer, kan samarbejde med andre aktører på forskellige niveauer i landbrugsfødevareforsyningskæden, som er villige til at medfinansiere opfyldelsen af bæredygtighedsstandarden, ligeledes være

nødvendige for at opfylde bæredygtighedsstandarden. Hvis opfyldelsen af bæredygtighedsstandarden derimod kræver en investering, hvis beløb ikke i væsentlig grad bidrager til den sæsonbestemte eller årlige investering, som producenterne ellers ville foretage til deres konventionelle produktion, er samarbejde mellem producenterne måske ikke nødvendigt.

- (93) Hvis det desuden kun er rentabelt at producere eller handle med et produkt på en mere bæredygtig måde, hvis flere produkter produceres eller handles bæredygtigt, kan en aftale mellem aktører om, at de alle vil producere eller handle med det pågældende produkt på bæredygtig vis, anses for at være nødvendig. Et eksempel kunne være brugen af logoer/mærker til identifikation af produkter, der opfylder visse bæredygtighedskrav, opnåelse af større tillid fra forbrugerne eller anvendelse af en platform, der gør det muligt for producenterne at dele innovativt udstyr og omkostningerne ved køb/vedligeholdelse af sådant udstyr med henblik på at producere på en mere bæredygtig måde. I det andet tilfælde gælder det, at jo flere mennesker, der producerer på en bæredygtig måde og bruger det tilsvarende logo, desto mere sandsynligt er det, at detailhandlere og forbrugere vil opfatte dette logo som pålideligt, hvilket igen øger det potentielle økonomiske udbytte for producenter, der sælger produkter med logoet. I det andet tilfælde gælder det, at jo flere producenter accepterer at bruge platformen og stille deres udstyr til rådighed for andre, jo mere fordelagtigt er det for hver enkelt producent at deltage i platformen.
- (94) Der kan være situationer, hvor aktører er nødt til at samarbejde, fordi der ellers ville være en risiko for, at den enkelte aktør uden samarbejde ville bruge betydelige ressourcer og tid på at udvikle forskellige produktionsmetoder for at opfylde bæredygtighedsstandarden.
- (95) Derimod kan der være situationer, hvor den fælles udvikling af en produktionsmetode ikke skaber effektivitetsgevinster, og hvor en producents individuelle udvikling af en produktionsmetode på egen hånd skaber større merværdi ved hurtigere at nå standarden som følge af konkurrencen med andre aktører. Der kan også være situationer, hvor samarbejde ikke ville gøre det muligt for aktørerne at opfylde bæredygtighedsstandarden med betydeligt færre investeringer i den krævede tid eller de nødvendige ressourcer sammenlignet med opfyldelsen af standarden individuelt. I sådanne situationer vil samarbejde måske ikke blive anset for nødvendigt.
- (96) Der kan også være situationer, hvor aktører er nødt til at samarbejde for effektivt at håndtere den manglende information, som forbrugerne har om bæredygtighedsegenskaberne ved de produkter, de køber. Individuelle foranstaltninger kan være ude af stand til effektivt at henlede forbrugernes opmærksomhed på problemet og overbevise dem om at købe mere bæredygtige produkter. Individuelle foranstaltninger kan imidlertid være tilstrækkelige i de tilfælde, hvor der er uudnyttet efterspørgsel fra forbrugerne efter et mere bæredygtigt produkt, men hvor der ikke er tilstrækkelig klarhed om bæredygtighedsfordele i de produkter, der produceres af de enkelte producenter, og hvor det er let for hver producent at levere sådanne oplysninger uafhængigt.

- (97) Hvis en aktør, der handler individuelt, ville udsættes for en ulempe ved at være den første aktør til at indføre en metode til at opfylde bæredygtighedsstandarden, kan det være nødvendigt at samarbejde for at forhindre konkurrenterne i at snylte på den første aktørs investering, fordi konkurrenterne ellers blot kunne anvende den metode, der er udviklet af den første aktør, uden at pådrage sig nogen omkostninger. Hvis den første aktør imidlertid kunne forhindre snylteri ved brug af intellektuelle ejendomsrettigheder, som ville forhindre konkurrenterne i at anvende denne metode uden at kompensere den første aktør, kan det være unødvendigt for aktørerne at samarbejde for at opfylde standarden.
- (98) En aktør, der handler individuelt, kan også udsættes for en ulempe ved at være den første aktør, hvis denne ønsker at producere et mere bæredygtigt produkt, hvis pris er betydeligt højere end prisen på det ikke-bæredygtige alternativ. I et sådant tilfælde kan aktøren have vanskeligt ved at markedsføre det mere bæredygtige produkt, da aktørens kunder i efterfølgende omsætningsled måske ikke har noget incitament til at tilbyde det dyrere produkt til de endelige forbrugere, fordi disse forbrugere sandsynligvis vil fortsætte med at købe det billigere alternativ. Dette vil gøre det usandsynligt, at det bæredygtige produkt kommer ind på markedet. Hvis dette er tilfældet, kan samarbejde mellem aktørerne være nødvendigt for at sikre, at i det mindste nogle forbrugere køber det mere bæredygtige produkt, hvorved standarden opfyldes.
- (99) Ud over at identificere grunden til, at de vil være nødt til at samarbejde, skal aktørerne være opmærksomme på, at hvis bæredygtighedsaftalen vedrører en bæredygtighedsstandard, som de individuelt vil modtage vederlag eller tilskud til fra en offentlig myndighed, skal det vurderes nøje, om det er nødvendigt at samarbejde for at opfylde den pågældende standard. Hvis den pågældende godtgørelse eller støtte på den ene side er tilstrækkelig til, at aktørerne selv kan afholde de udgifter, der er nødvendige for at opfylde bæredygtighedsstandard, er de måske ikke nødt til at samarbejde for at opfylde standarden. Hvis vederlaget eller tilskuddet på den anden side kun dækker en del af de omkostninger, der skal afholdes for at opfylde bæredygtighedsstandard, kan aktørerne være nødt til at samarbejde om at dække de resterende omkostninger.
- (100) I nogle situationer kan forbrugerne lægge større vægt på produkter, der er af mere bæredygtig karakter, og kan være villige til at betale en højere pris for disse produkter end for mindre bæredygtige alternativer. I sådanne tilfælde kan det være unødvendigt med samarbejde mellem aktørerne om at opfylde bæredygtighedsstandard, fordi aktørerne kan være i stand til at finansiere de nødvendige investeringer i produktion af eller handel med de mere bæredygtige produkter ved at opkræve højere priser hos forbrugerne.

5.3.2 *Nødvendigheden af bestemmelsen/bestemmelserne i bæredygtighedsaftalen*

- (101) Efter at have kontrolleret, at bæredygtighedsstandard ikke kan opfyldes af parterne hver for sig, skal parterne i en bæredygtighedsaftale overveje, om de forskellige bestemmelser i aftalen, f.eks. vedrørende pris, produktion, innovation, distribution osv., begrænser konkurrencen og i givet fald er nødvendige for at opfylde bæredygtighedsstandard. På dette første trin i nødvendighedstesten i

henhold til artikel 210a skal aktørerne sammenligne de typer bestemmelser, de aftaler (f.eks. pris i forhold til certificering). Vurderingen af nødvendigheden af de konkurrencebegrænsninger, der følger af en bestemmelse (f.eks. prisfastsættelse i forhold til pristillæg), foretages i anden fase af testen i henhold til artikel 210a.

(102) For at forstå, om en bestemt bestemmelse er nødvendig for at opnå en bæredygtighedsstandard, er det i praksis nødvendigt, at parterne i en bæredygtighedsaftale identificerer de problemer, der forhindrer dem i at opnå en sådan opfyldelse. For hvert af disse spørgsmål skal aktørerne vurdere, hvad der ville være en passende bestemmelse til at løse problemet med henblik på at opfylde den pågældende bæredygtighedsstandard. Der kan være situationer, hvor der findes alternative bestemmelser, som kan være egnede til at løse det pågældende problem for at gøre det muligt at opfylde standarden. Hvis der er mulighed for at vælge mellem to eller flere af disse bestemmelser, vil den nødvendige bestemmelse være den, der i mindst grad begrænser konkurrencen. Der kan også være situationer, hvor to eller flere egnede bestemmelser er lige restriktive, og/eller hvor fastlæggelsen af den mindst restriktive bestemmelse kan være yderst kompleks, i hvilket tilfælde aktørerne frit kan vælge, hvilke bestemmelser de vil anvende, forudsat at de øvrige elementer i nødvendighedskriteriet i punkt 5.4 overholdes.

(103) Aktørerne kan f.eks. komme til at stå over for følgende problemer:

(a) Hvis problemet vedrører forbrugernes manglende tillid til bæredygtighedsstandard, kan visse bestemmelser være egnede til at løse problemet, afhængigt af sagens individuelle omstændigheder. Dette kan omfatte en bestemmelse om anvendelse af en uafhængig certificeringsordning og oprettelse af et logo/mærke og/eller en bestemmelse om fælles promovning og markedsføring af produkterne. Derimod vil en bestemmelse om den pris, der betales til producenterne, eller om de produktionsmængder, der stilles til rådighed for kunderne i det efterfølgende omsætningsled, næppe være egnet, da den ikke vil øge forbrugernes tillid til bæredygtighedsstandard.

Hvis de to potentielt egnede bestemmelser, der er identificeret ovenfor, er de eneste egnede løsninger til at løse problemet med forbrugertillid, vil bestemmelsen om anvendelse af en uafhængig certificeringsordning og oprettelse af et logo/mærke sandsynligvis være den, der begrænser konkurrencen mindst og derfor er nødvendig.

(b) Hvis problemet vedrører manglende viden om og erfaring med mere bæredygtige produktionsmetoder, kan visse bestemmelser være egnede til at løse problemet, afhængigt af sagens individuelle omstændigheder. Disse kan omfatte en bestemmelse om udveksling af oplysninger om produktionsmetoder (f.eks. anvendelse af visse former for input eller udstyr osv.), en bestemmelse om sammenlægning af visse aktiviteter, infrastrukturer, udstyr osv. eller en bestemmelse om fælles forsknings- og udviklingsaktiviteter. Derimod ville en bestemmelse om mængden af de

produkter, der kan produceres, eller om distribution eller markedsføring af produkterne næppe kunne løse det pågældende problem på en hensigtsmæssig måde, fordi den ikke ville øge kendskabet eller erfaringen hos aktørerne, der ønsker at producere mere bæredygtigt.

Hvis de tre potentielt egnede bestemmelser, der er identificeret ovenfor, er de eneste, der er til rådighed til at løse problemet med manglende viden og erfaring inden for produktion, vil bestemmelsen om fælles forskning og udvikling sandsynligvis være den, der begrænser konkurrencen mindst og derfor er nødvendig. Hvis bestemmelserne om udveksling af oplysninger om produktionsmetoder og sammenlægning af aktiviteter er de eneste to potentielt egnede bestemmelser, skal der foretages en detaljeret vurdering af sagens omstændigheder. Det er ikke muligt at angive, hvilken bestemmelse der ville være den mindst restriktive uden at råde over sådanne oplysninger.

- (c) Hvis problemet vedrører usikkerhed om markedsføringen af produktet (usikkerhed om de mængder, der kan sælges), kan visse bestemmelser være egnede til at løse problemet, afhængigt af sagens individuelle omstændigheder. Disse omfatter en bestemmelse om visse kunders købsforpligtelser (f.eks. køb af en minimumsmængde produkter pr. år) og/eller en bestemmelse om særlige distributionsordninger mellem producenter eller mellem producenter og deres kunder (fordeling af kunder, eksklusiv forsyning eller køb). Derimod vil en bestemmelse om den pris, til hvilken produkterne kan videresælges yderligere i et senere omsætningsled, eller en bestemmelse om indstilling af produktionen af alternative ikke-bæredygtige produkter næppe være egnet, fordi de omhandler andre spørgsmål end usikkerhed med hensyn til markedsføringsmængder.

Hvis de to potentielt egnede bestemmelser, der er identificeret ovenfor (tilsagn om salg og distributionsordninger), er de eneste, der behandler spørgsmålet om usikkerhed med hensyn til omfanget af kommercialisering, skal der foretages en detaljeret vurdering af sagens omstændigheder. Det er ikke muligt at angive, hvilken bestemmelse der ville være den mindst restriktive uden at råde over sådanne oplysninger.

- (d) Hvis spørgsmålet vedrører dækning af de meromkostninger, der er forbundet med overholdelsen af standarden, kan visse bestemmelser være egnede til at løse problemet, afhængigt af sagens individuelle omstændigheder. Disse kan omfatte bestemmelser om visse betalinger eller pristilsagn fra købers side eller om forpligtelser til at købe en minimumsmængde af produkter. Derimod vil en bestemmelse, der forbyder udvikling af andre bæredygtige eller ikkebæredygtige produkter, næppe være egnet, fordi den ikke direkte vil sænke produktionsomkostningerne i overensstemmelse med den pågældende bæredygtighedsstandard.

Hvis de to potentielt egnede bestemmelser, der er identificeret ovenfor (betalinger/pristilsagn fra købere og tilsagn om at købe en minimumsmængde af produkter), er de eneste, der tager højde for spørgsmålet om dækning af de yderligere omkostninger, der er forbundet med overholdelsen af bæredygtighedsstandard, skal der foretages en detaljeret vurdering af sagens omstændigheder. Det er ikke muligt at angive, hvilken bestemmelse der ville være den mindst restriktive uden at råde over sådanne oplysninger.

- (e) Hvis problemet vedrører forbrugernes manglende viden om den merværdi, der opnås ved at producere eller sælge produktet på en mere bæredygtig måde, kan en bestemmelse om fælles markedsføring af produktet af producenterne eller af kunderne i efterfølgende led være egnet til at løse dette problem. Derimod ville en bestemmelse om kunde- eller markedsopdeling næppe være hensigtsmæssig, da den ikke ville have nogen positiv indvirkning på forbrugernes viden om merværdien ved at producere eller sælge mere bæredygtigt.

Hvis der i denne situation kun findes én bestemmelse (fælles markedsføring), der er egnet til at løse problemet, anses den også for at være den mindst restriktive og dermed den nødvendige bestemmelse.

- (f) Hvis spørgsmålet vedrører en ulempe ved at være den første aktør (med hensyn til konkurrence med mindre bæredygtige alternative produkter, som er billigere), kan visse bestemmelser være egnede til at løse problemet, afhængigt af sagens individuelle omstændigheder. Disse omfatter en bestemmelse om fælles fremme af det mere bæredygtige produkt, en bestemmelse om, at detailhandlere forpligter sig til at købe en vis del af deres produktbehov hos producenterne af det mere bæredygtige produkt (i procent af alle substituerbare produkter), eller en bestemmelse om, at et vist antal detailhandlere forpligter sig til udelukkende at købe deres produktbehov hos producenterne af det mere bæredygtige produkt. Derimod er det usandsynligt, at en bestemmelse om udveksling af oplysninger om producenternes produktion vil være hensigtsmæssig, fordi den ikke behandler spørgsmålet om substitution i forbindelse med salg af varer.

Hvis de tre ovennævnte bestemmelser (om fælles salg fremstød, minimumskøb og eksklusive indkøb) er de eneste, der er egnede til at løse problemet med ulempen ved at være den første aktør med hensyn til konkurrence med mindre bæredygtige alternative produkter, som er billigere, er den bestemmelse, der sandsynligvis vil være den mindst restriktive (og dermed den nødvendige), den, der vedrører fælles markedsføring af det mere bæredygtige produkt. Hvis bestemmelserne om detailhandleres minimumskøb og om detailhandleres eksklusive køb er de eneste egnede muligheder, vil ordningen om minimumskøb sandsynligvis være den mindst restriktive og dermed nødvendige.

- (104) I forbindelse med ovenstående vurdering skal aktørerne overveje realistiske og ikke rent hypotetiske alternativer til de bestemmelser, der kan opfylde bæredygtighedsstandard.
- (105) Hvis aktørerne ud af de alternative bestemmelser vælger én: i) der er uegnet til at løse et bestemt problem, der forhindrer dem i at opfylde den pågældende bæredygtighedsstandard, og/eller ii) der ikke er den mindst restriktive i forhold til de andre, vil den bestemmelse, som de har valgt, anses for at være uforenelig med artikel 210a og dermed falde uden for undtagelsen. Hvis bæredygtighedsaftalen også indeholder andre bestemmelser, der omhandler andre spørgsmål, der forhindrer aktørerne i at opfylde bæredygtighedsstandard, kan disse bestemmelser ikke desto mindre være nødvendige og dermed være omfattet af

artikel 210a, hvis de i sig selv uden at gøre brug af den bestemmelse, der ville blive erklæret ugyldig, opfylder den pågældende bæredygtighedsstandard.

- (106) Endelig skal aktørerne være opmærksomme på, at bestemmelser, der begrænser den frie bevægelighed for varer eller tjenesteydelser og dermed opdeler EU's indre marked, i princippet ikke anses for at være nødvendige i henhold til artikel 210a.

5.4 Trin 2 – Konkurrencebegrænsningernes nødvendighed

- (107) Hvis indgåelsen af en bæredygtighedsaftale med rimelighed er nødvendig for at opfylde den pågældende bæredygtighedsstandard, skal det afgøres, om hver enkelt konkurrencebegrænsning, der pålægges ved aftalen, er nødvendig for at opfylde bæredygtighedsstandardens.
- (108) Med henblik på artikel 210a er en begrænsning af konkurrencen nødvendig for at opfylde en bæredygtighedsstandard, hvis begrænsningen med rimelighed er nødvendig for at opfylde den pågældende bæredygtighedsstandard. Dette afhænger af både begrænsningens art og begrænsningens intensitet.

5.4.1 Begrænsningens art

- (109) Begrebet "begrænsningens art" vedrører den konkurrenceparameter, der begrænses af en eller flere bestemmelser i bæredygtighedsaftalen (såsom pris, produktion, kvalitet, udvalg eller innovation). I trin 1 fokuserede analysen på, om den pågældende type bestemmelse var egnet til at afhjælpe hindringerne for at opfylde bæredygtighedsstandardens, og om der var alternative bestemmelser, som på passende vis ville løse problemet på en mindre restriktiv måde. I trin 2 fokuserer analysen derimod på, om den konkurrencebegrænsning, der er indeholdt i hver bestemmelse i bæredygtighedsaftalen, er den mindst restriktive, samtidig med at den pågældende standard opfyldes.
- (110) Vurderingen af en begrænsnings "art" kræver, at der tages hensyn til: i) den måde, hvorpå en bestemt konkurrenceparameter begrænses ved en individuel bestemmelse, og ii) hvorvidt der findes et realistisk og mindre restriktivt alternativ. Et sådant realistisk alternativ bør kunne opfylde den ønskede bæredygtighedsstandard med en mindre negativ indvirkning på konkurrencen. Parterne i en bæredygtighedsaftale skal vælge den begrænsning, der har den mindst negative indvirkning på konkurrencen, samtidig med at bæredygtighedsstandardens opfyldes.
- (111) Hvis en bestemmelse vedrører priser, kan vurderingen af begrænsningens art kræve, at aktørerne vælger, om de vil aftale en begrænsning i form af prisfastsættelse, minimumspriser, pristillæg eller en anden begrænsning af prisfastsættelsen. Hvis overholdelse af bæredygtighedsstandardens f.eks. medfører omkostninger for aktører, der let kan adskilles fra de andre omkostninger, som de normalt ville pådrage sig, kan et pristillæg være en passende begrænsning. Dette skyldes, at et pristillæg ville afspejle de omkostninger, som aktørerne pådrager sig ved at overholde bæredygtighedsstandardens, uden at det påvirker de øvrige omkostninger, som de ville pådrage sig uafhængigt af standardens.

- (112) Et eksempel herpå ville være en bestemmelse, der kræver betaling af et bestemt beløb for at kompensere kyllingeproducenter for anvendelsen af økologisk foder i stedet for konventionelt foder. Et alternativ til denne bestemmelse kunne være at fastsætte den pris, som forarbejdningsvirksomhederne kan købe kyllingerne til, på et niveau, der kompenserer producenterne for meromkostningerne ved anvendelse af økologisk foder. I dette tilfælde vil det sandsynligvis være mere restriktivt at fastsætte den pris, som forarbejdningsvirksomhederne kan købe kyllinger til, end at fastsætte en supplerende betaling, der er adskilt fra købsprisen, fordi sidstnævnte begrænsning kun påvirker en del af den samlede pris, der betales for fjerkrækød, og dermed giver mulighed for konkurrence på de andre komponenter, der bestemmer kyllingernes samlede pris (f.eks. infrastruktur, arealforvaltning, vandforsyning, elektricitet osv.). Hvis opfyldelsen af bæredygtighedsstandarder derimod medfører yderligere omkostninger under hele produktionsprocessen, kan det med rimelighed være nødvendigt at fastsætte den pris, som producenterne kan købe kyllinger til. Dette kan f.eks. være tilfældet, når bæredygtighedsstandarder vedrører generelt højere dyrevelfærdskrav for kyllinger, der omfatter brug af mere bæredygtigt foder, mere plads i bure, mere tid udendørs osv.
- (113) For så vidt angår en bestemmelse om, hvor stor en del af deres behov køberne køber fra producenter, der er parter i bæredygtighedsaftalen, kan vurderingen af begrænsningens art kræve, at aktørerne vælger, om de vil aftale krav om køb af minimumsmængder eller krav om køb af en fast mængde eller en anden købsforpligtelse. Hvis producenterne har brug for vished for, at de er i stand til at sælge en tilstrækkelig mængde af deres produkter for at kunne dække deres omkostninger, men ikke kender den nøjagtige mængde, der er behov for, kan enighed om minimumsmængder være den mindst restriktive bestemmelse for at opfylde bæredygtighedsstandarder. Hvis en bæredygtighedsstandard f.eks. har til formål at reducere antimikrobiel resistens ved at forbyde anvendelsen af antimikrobielle stoffer og i stedet anvende alternativer (f.eks. vacciner, probiotika, præbiotika osv.) til opdræt af ænder, kan producenterne være nødt til at sikre, at de er i stand til at sælge en minimumsmængde andekød om året for at dække de meromkostninger, der følger af anvendelsen af alternativer til antimikrobielle stoffer. Hvis mængden af kød, der kan forarbejdes, er begrænset, kan det dog med rimelighed være nødvendigt med en nøjagtig eller maksimal mængde for at sikre, at alt det producerede andekød forarbejdes effektivt.

5.4.2 *Begrænsningens intensitet*

- (114) Bestemmelsen af en begrænsnings intensitet indebærer en vurdering af begrænsningens kvantitative niveau (med hensyn til pris, produktion og eventuelt kvalitet, udvalg og innovation) og af begrænsningens varighed.

5.4.2.1 Begrænsningens kvantitative niveau

- (115) Begrebet "begrænsningens kvantitative niveau" henviser til, i hvilket omfang den pågældende begrænsning kan påvirke de relevante konkurrenceparametre. En begrænsnings kvantitative niveau vil være nødvendigt, hvis en aftale om et lavere niveau for begrænsningen ville gøre det mindre sandsynligt, at parterne opfylder bæredygtighedsstandarder.

- (116) Hvis den pågældende begrænsning direkte eller indirekte vil føre til en koordineret prisforhøjelse eller -nedsættelse, bør analysen fokusere på det niveau for prisstigninger eller -fald, der med rimelighed er nødvendigt for, at aktørerne kan opfylde den pågældende bæredygtighedsstandard. Denne analyse bør omfatte en række forskellige faktorer såsom: i) de investeringer og andre omkostninger, som aktørerne vil pådrage sig ved at deltage i aftalen, sandsynligheden for, at de vil få dækket disse omkostninger, ii) graden af sikkerhed for, at bæredygtighedsaftalen vil blive kommercielt vellykket, iii) og det sandsynlige investeringsafkast i forhold til andre investeringsalternativer. Da analysen vil afhænge af en række usikre faktorer, kan aktørerne ikke forventes at beregne det nøjagtige priseniveau, som ville sætte dem i stand til at opfylde bæredygtighedsstandarden. Det er derfor tilladt i tilfælde af tvivl mellem to skøn at indregne et investeringsafkast, der er tilstrækkeligt højt til, at aktørerne tilskyndes til at opfylde standarden. Hvis det endelige resultat af beregningen af prisen i henhold til aftalen imidlertid ikke står i rimeligt forhold til omkostningerne og de risici, der er forbundet med gennemførelsen af aftalen, er det usandsynligt, at begrænsningen opfylder dette trin i nødvendighedsanalysen.

Eksempel: Detailhandlerne ser, at der er efterspørgsel efter pesticidfrie jordbær, men samtidig er forbrugerne ikke villige til at betale mere for disse end for konventionelle jordbær. Producenterne i en region fortsætter med at anvende pesticider, fordi produktion af pesticidfrie jordbær ville kræve yderligere investeringer i udstyr og skabe yderligere arbejdskraftomkostninger. Selv om producenterne pådrager sig disse ekstraomkostninger, er der desuden en risiko for, at en større del af de jordbær, som de producerer, bliver skadet, således at forbrugerne nægter at købe dem. En gruppe producenter og detailhandlere udvikler et initiativ, i henhold til hvilket detailhandlerne indvilliger i at betale de deltagende landbrugere yderligere 0,70 EUR pr. kg pesticidfrie jordbær. Den supplerende betaling er baseret på en undersøgelse, der viste, at: 1) de ekstra arbejdskraftomkostninger ved pesticidfri jordbær lå i gennemsnit på 0,30-0,50 EUR pr. kg, 2) producenterne kunne genvinde deres investering i udstyr inden for 5 år med et tillæg på 0,10 EUR pr. kg, 3) skader på bærrerne vil sandsynligvis påvirke 10-20 % af høsten, og 4) producenterne kunne opnå et tilsvarende investeringsafkast på 0,60 EUR pr. kg ved at skifte til en anden blanding af pesticider uden den øgede risiko for skader på bærrerne. Selv om den supplerende betaling på 0,70 EUR pr. kg er højere end de 0,40-0,60 EUR pr. kg, som ville være nødvendig for at dække de øgede arbejdskraftomkostninger og investeringen, er beløbet sandsynligvis med rimelighed nødvendigt i betragtning af risikoen for tab som følge af skader på bærrerne og det forhold, at producenterne kunne opnå et mere sikkert afkast på 0,60 EUR pr. kg. Hvis den supplerende betaling imidlertid var på 1,00 EUR pr. kg i stedet for 0,70 EUR pr. kg, ville beløbet være højere end med rimelighed nødvendigt for at sikre producenterne de nødvendige incitamenter til at investere i at opfylde bæredygtighedsstandarden.

5.4.2.2 Begrænsningens varighed

- (117) Ved vurderingen af begrænsningens varighed, dvs. det antal måneder eller år, begrænsningen vil gælde, er det relevante spørgsmål, om en kortere varighed af

begrænsningen vil gøre det mindre sandsynligt, at bæredygtighedsstandarden opfyldes. Hvis omkostningerne ved at gennemføre bæredygtighedsstandarden opstår i hele gennemførelsesperioden, kan det på den ene side være nødvendigt at indføre begrænsningen i hele bæredygtighedsaftalens løbetid. Dette kan være tilfældet, når produktionen af et mere bæredygtigt produkt kræver køb af et dyrere input, som køberne af produktet ville være nødt til at finansiere kontinuerligt under hele bæredygtighedsaftalens eksistens. Hvis den investering, der er nødvendig for at opfylde en bæredygtighedsstandard, på den anden side er enkeltstående, kan begrænsningen kun være nødvendig i den periode, der er nødvendig for at sikre afkastet af denne investering.

Eksempel: Detailhandlere indvilliger i at betale vandmelonlandbrugere et tillæg, så de kan købe innovative vandingsredskaber. Dette tillæg skal betales i 1 år, da landbrugerne ikke råder over det nødvendige beløb på forhånd. Efter 1 år vil landbrugerne have formået at få dækket udgifterne til indkøb af udstyret og begynde at spare på vandforbruget ved hjælp af redskaberne. Det vil derfor ikke være nødvendigt at fortsætte prisbetalingen efter 1 år for så vidt angår varighed.

5.4.2.3 Intet krav om at vurdere begrænsningens markedsdækning

- (118) Ved udarbejdelsen af artikel 210a ønskede de lovgivende instanser at sikre, at aktørerne så vidt muligt vedtager bæredygtighedsstandarder. For at tilskynde aktørerne til at opfylde standarder, der er højere end fastsat i EU-retten eller national ret, skabte de en specifik balance mellem: i) forhåndsbetingelserne for fastlæggelse af nødvendighed og ii) muligheden for efterfølgende indgriben. Dette fremmer en omfattende vedtagelse af bæredygtighedsstandarder uden risiko for, at konkurrencemyndighederne griber ind, medmindre der konstateres en høj grad af negative markedsvirkninger.
- (119) I modsætning til artikel 101, stk. 3, i TEUF er det derfor i henhold til artikel 210a ikke nødvendigt at analysere en konkurrencebegrænsnings markedsdækning for at afgøre, om begrænsningen er nødvendig. Derimod kan markedsdækning føre til efterfølgende indgriben fra konkurrencemyndighedernes side i tilfælde, hvor det har en høj grad af negative virkninger på markedet, jf. afsnit 8.

5.5 Eksempler på anvendelse af nødvendighedstesten

Eksempel 1: En bestemt risdyrkningsmetode anvender mindre vand end traditionelle risdyrkningsmetoder. Der anvendes ikke kunstgødning, og den er pesticidfri. Anvendelsen af denne teknik bidrager til bæredygtig anvendelse og beskyttelse af landskaber, vand og jord og til at reducere anvendelsen af pesticider. Metoden kræver imidlertid, at risproducenterne investerer yderligere finansielle ressourcer og tid, og den er kun rentabel, hvis den gennemføres i mellemstor til stor målestok. Metoden anvendes af tre risikooperativer, som er enige med en detailhandler om at producere ris i overensstemmelse med kriteriet ("bæredygtig ris"). Detailhandleren indvilliger i at købe en vis mængde bæredygtig ris, nemlig 100 ton om året i 3 år (begrænsning vedrørende produktionen).

De tre kooperativer har beregnet, at de vil skulle producere mindst 95 ton ris om året i 3 år, for at deres investeringer kan opnå de stordriftsfordele, der er nødvendige for at opfylde bæredygtighedsstandarden og opnå et rimeligt investeringsafkast. For at tilskynde forbrugerne til at købe bæredygtig ris aftaler de tre kooperativer og detailhandleren, at detailhandlerens videresalgspris ikke vil være mere end 15 % højere end den gennemsnitspris, som detailhandleren opkræver for konventionel ris. I betragtning af omkostningerne til input og arbejdskraft vil den bæredygtige ris imidlertid blive solgt til en pris, der er 30 % højere (begrænsning vedrørende prisen).

De fleste andre købere på markedet (detailhandlere, fremstillingsvirksomheder, grossister osv.) er overvejende interesserede i at købe konventionel ris, der sælges til en lavere pris. Forbrugerne viser interesse for at købe mere bæredygtig ris, men er uvidende om, i hvilket omfang produktionen af konventionel ris indebærer anvendelse af gødningsstoffer og pesticider, og hvor meget vand der forbruges til dette formål.

Trin 1:

Kan bæredygtighedsstandarden også opfyldes ved at handle individuelt?

Risikooperativerne vil ikke være i stand til at finansiere produktionen af bæredygtig ris individuelt, da de ikke har sikkerhed for, at de vil kunne afsætte risene, eftersom de fleste købere er interesserede i at købe konventionel ris, der sælges til en lavere pris. De tre kooperativer kan derfor ikke vedtage standarden hver for sig. I så fald vil en aftale med en detailhandler om, at detailhandleren vil købe mindst 100 ton bæredygtig ris om året, sandsynligvis være nødvendig.

Der skal foretages en særskilt vurdering af aftalen om, at detailhandlerens videresalgspris for bæredygtig ris ikke overstiger 15 % af gennemsnitsprisen for konventionel ris. Bæredygtig ris vil blive solgt til en pris, der er 30 % højere end konventionel ris, og der er risiko for, at forbrugerne ikke vil købe tilstrækkelige mængder af risene. En aftale om fremme af bæredygtig ris vil derfor sandsynligvis være nødvendig, da detailhandleren ellers ikke ville være i stand til at fortsætte med at købe hos de tre kooperativer. Hver af de tre kooperativer og detailhandleren kan ikke promovere ris, da de har brug for hinandens hjælp hertil, eftersom produktionen og salget af de bæredygtige ris er indbyrdes forbundne.

Nødvendigheden af bestemmelsen i bæredygtighedsaftalen

Aftalen om at købe en vis mængde bæredygtig ris om året vil sandsynligvis være nødvendig, da der kun er én detailhandler, der deltager i bæredygtighedsaftalen, og produktionen af bæredygtig ris medfører yderligere omkostninger. En anden type bestemmelse kunne være, at detailhandleren blot ville markedsføre den bæredygtige ris uden at forpligte sig til at købe den. Dette ville imidlertid ikke give tilstrækkelig sikkerhed for de tre kooperativer, da konventionel ris er 30 % billigere, og forbrugerne generelt ikke er klar over konsekvenserne af konventionel risproduktion.

For så vidt angår aftalen om fastsættelse af en videresalgspris for bæredygtig ris, der ikke er mere end 15 % højere end prisen for konventionel ris, er der en mindre restriktiv måde at fremme køb af bæredygtig ris på. Da problemet er forbrugernes

manglende kendskab til fordelene ved bæredygtig ris, kunne de tre kooperativer og detailhandleren indgå en certificeringsaftale, f.eks. gennem en tredjeparts tjenester, med henblik på at udvikle et mærke for bæredygtig ris. Tredjeparten skal vurdere risens overensstemmelse med de bæredygtige produktionsmetoder og dokumentere, at den er i overensstemmelse med kravene. Den kan også oplyse forbrugerne om de miljømæssige virkninger af konventionel risproduktion. Detailhandleren vil derfor frit kunne fastsætte videresalgsprisen for bæredygtig ris, samtidig med at brugen af mærket effektivt vil kunne imødekomme forbrugernes efterspørgsel efter bæredygtig ris.

Trin 2: Nødvendigheden af begrænsningens art og intensitet

Ved vurderingen af arten af en forpligtelse til at købe 100 ton bæredygtig ris om året kunne et alternativ være en forpligtelse for detailhandleren til at købe al den bæredygtige ris, der er nødvendig til videresalg, fra de tre kooperativer. Dette ville imidlertid ikke opfylde bæredygtighedsstandarderne, da de tre kooperativer ikke ville have sikkerhed for, at detailhandleren rent faktisk ville købe den nødvendige mængde produceret ris. Det skyldes, at detailhandleren måske ikke har brug for alle 100 ton bæredygtig ris i et givet år, og kooperativerne ville derfor ikke have noget incitament til at foretage de nødvendige investeringer.

Ved vurderingen af intensiteten af begrænsningen af forpligtelsen til at købe 100 ton bæredygtig ris om året i 3 år forekommer begrænsningen nødvendig, da de tre kooperativer skal producere mindst 95 ton bæredygtig ris om året i 3 år for at opnå et afkast af deres yderligere investering. Fordi bæredygtighedsstandarderne er nye og usikre, skal de yderligere 5 ton bæredygtig ris, som detailhandleren køber, fungere som et sikkerhedsnet i tilfælde af en fejlregning. Forpligtelsen til at købe 100 ton bæredygtig ris vil derfor sandsynligvis være nødvendig for at opfylde den pågældende bæredygtighedsstandard.

Eksempel 2: Der findes et regionalt initiativ til at forbedre levevilkårene for svin. De deltagende landbrugere indgår en aftale med et slagteri og to kødforarbejdningsvirksomheder, der dækker henholdsvis 30 % og 25 % af markedet, om at øge arealet pr. svin på deres bedrifter til over det lovbestemte minimum. På grund af den lokale lovgivning er det vanskeligt for de fleste landbrugere at øge arealet til svineopdræt. Som følge heraf vil de deltagende landbrugere blive stillet økonomisk dårligere end landbrugere, der ikke deltager i initiativet.

Initiativet indeholder derfor bestemmelser om, at forarbejdningsvirksomhederne skal betale landbrugerne yderligere 1 EUR pr. kg solgt kød som kompensation for deres reducerede produktion og øgede omkostninger (begrænsning vedrørende prisen). Den supplerende betaling svarer til den fortjeneste, som landbrugerne ellers ville have opnået, hvis de havde opdrættet flere svin på traditionel vis. Én forarbejdningsvirksomhed ville have været i stand til at forarbejde landbrugernes samlede produktion og dække den dermed forbundne finansielle byrde. En anden forarbejdningsvirksomhed har imidlertid tilsluttet sig initiativet, da den ønsker at udnytte markedet for mere bæredygtige produkter (begrænsning vedrørende kunder, leverandører eller områder). Initiativet fastsætter også, at det pågældende slagteri udelukkende vil slagte svin, der er opdrættet i overensstemmelse med de

pågældende dyrevelfærdsstandarder, for at undgå, at deres kød blandes med kød fra konventionelt opdrættede dyr.

Trin 1:

Kan bæredygtighedsstandarden også opfyldes ved at handle individuelt?

Det første alternativ, der skal overvejes, er, om bæredygtighedsstandarden kan opfyldes af aftaledeltagerne hver for sig og ikke sammen. En landbruger, der individuelt øger arealet pr. svin på sin bedrift, ville miste en del af sin indkomst og muligvis også adgang til sine købere til andre landbrugere som følge af faldet i udbuddet i mængde eller stigningen i salgsprisen. Samtidig ville landbrugere, der handler sammen, uden at forarbejdningsvirksomhederne inddrages, konkurrere med hinanden på lige vilkår, men de ville stadig lide under en ulempe i forhold til landbrugere, der vælger ikke at deltage i bæredygtighedsaftalen. De ville også have vanskeligt ved at finde købere, der ville acceptere at betale en højere pris for kødet fra dyr, der blev opdrættet på en bæredygtig måde. Derfor vil en aftale mellem landbrugerne selv og mellem landbrugerne og forarbejdningsvirksomhederne som købere af kødprodukterne sandsynligvis være nødvendig i modsætning til ensidige foranstaltninger.

Nødvendigheden af bestemmelsen i bæredygtighedsaftalen

Hvad dernæst angår den supplerende betaling kunne et alternativ være, at forarbejdningsvirksomhederne forpligter sig til at købe alt kød fra svin, der er opdrættet i overensstemmelse med initiativet, til prisen på konventionelle svin. Landbrugerne står normalt ikke over for problemer med at finde købere og ville let kunne sælge kødprodukter fra deres svin. Hvis de imidlertid skulle anvende bæredygtighedskriterierne, ville de skulle sælge med tab. Det er derfor sandsynligt, at en supplerende betaling vil være nødvendig.

Hvad angår slagteriets forpligtelse til kun at slagte dyr, der er opdrættet i overensstemmelse med bæredygtighedsstandarden, kunne et alternativ være, at landbrugerne anmoder de forskellige slagterier om klart at adskille og identificere det kød, der kommer fra deres svin. Dette ville sandsynligvis medføre yderligere omkostninger, men det ville give slagterierne en større omsætning ved også at slagte dyr, der ikke opfylder den pågældende standard, og dermed kompensere dem for omkostningerne ved at adskille de to typer kød til forarbejdning. Det er derfor usandsynligt, at aftalen med slagteriet om kun at slagte dyr, der er opdrættet på en bæredygtig måde, vil være nødvendig.

Trin 2: Nødvendigheden af begrænsningens art og intensitet

I forbindelse med den supplerende betaling kunne en alternativ begrænsning være en aftale om en fast pris eller om en minimumspris for kødprodukterne. Enighed om en fast pris ville binde forarbejdningsvirksomhederne til en pris, der ellers ville være genstand for ændringer som følge af lavere eller højere inputpriser, vejrforhold, sygdomme osv. En minimumspris kan sikre, at producenterne kompenseres for deres indsats, da den fastsættes på et tilstrækkeligt højt niveau til, at omkostningerne til forbedringen af bæredygtigheden tages i betragtning, men ignorerer muligheden for, at prisen på svinekød kan ligge under det oprindelige niveau, fordi elementer af prisen bliver betydeligt lavere (input, infrastruktur,

produktets sæsonafhængighed osv.). Begrænsningen vil sandsynligvis være nødvendig, fordi den supplerende betaling svarer til et indtægtstab, som landbrugerne pådrager sig ved at opdrætte færre svin, og bevarer muligheden for, at andre priskomponenter frit kan svinge under forudsætning af ændringer på markedet.

Fastsættelsen af den supplerende betaling til 1 EUR pr. kg produceret kød vil sandsynligvis også være nødvendig, hvis betalingen afspejler det tab af fortjeneste, som landbrugerne ville have lidt ved ikke at have den samme produktion, som hvis de havde opdrættet svin traditionelt.

Med hensyn til dækning er det ikke nødvendigt at foretage en vurdering af dette, som forklaret i afsnit 5.4.2.3.

Eksempel 3: En gruppe på tre mejerikooperativer udvikler et kvalitetsmærke for oste. Det kræves, at producenterne attesterer, at den mælk, der anvendes i deres ost, udelukkende er fremstillet efter økologiske metoder. Kvalitetsmærket kræver, at al mælkeproduktion på mejeriet udføres ved hjælp af økologiske metoder for at sikre, at der ikke sker nogen blanding af økologisk og anden form for mælk (begrænsning vedrørende input). Denne produktionsmetode medfører yderligere omkostninger for producenterne og mindsker også deres konkurrenceevne, da de ikke længere kan tilbyde konventionel mælk til osteprodukter. Der findes allerede lignende produktionsmetoder på markedet, som anvendes af andre producenter. Forbrugernes efterspørgsel efter økologisk ost på markedet er høj, og forbrugerne er villige til at betale en højere pris for dette produkt, forudsat at bæredygtighedsfordelene tydeligt demonstreres for dem.

Trin 1: Kan bæredygtighedsstandarder også opfyldes ved at handle individuelt?

Markedet for økologisk ost er allerede veludviklet, og nogle producenter har allerede individuelt opnået højere bæredygtighedsstandarder end lovgivningen. Kooperativer vil også være i stand til at udvikle standarder individuelt og imødekomme forbrugernes stigende efterspørgsel efter bæredygtig ost. Behovet for at samarbejde forekommer derfor ikke at være nødvendigt.

Eksempel 4: På visse tidspunkter hvert år overstiger udbudsmængden af visse grøntsager efterspørgslen. Som følge heraf går mellem 7 % og 15 % af den årlige høst af spinat til spilde. Kooperativer har forsøgt at gennemføre forskellige individuelle strategier for at planlægge eller opbevare overskudsproduktionen, men det er ikke lykkedes dem at holde deres tab under de gennemsnitlige 7 %. De har også forsøgt at tørre spinaten og sælge den, men der er ingen forbrugerefterspørgsel efter et sådant produkt.

For at reducere dette spild beslutter en gruppe spinatkooperativer at udveksle oplysninger om ugentlige leverancer af spinat til kunderne, så de kan planlægge udbud og efterspørgsel mere præcist (begrænsning vedrørende informationsudveksling). Kooperativerne begrundede dette med, at de vil indføre et

rotationssystem, hvor de forskellige kooperativer hver måned nedsætter deres produktion med en vis procentdel for at matche den forventede efterspørgsel efter spinat den følgende måned.

Trin 1:

Kan bæredygtighedsstandarden også opfyldes ved at handle individuelt?

Behovet for samarbejde synes at være nødvendigt, da individuelle foranstaltninger til håndtering af madspild er slået fejl.

Nødvendigheden af bestemmelsen i bæredygtighedsaftalen

Med hensyn til aftaletypernes nødvendighed i forhold til andre typer bæredygtighedsaftaler søger spinatkooperativerne at opfylde standarden gennem udveksling af oplysninger om udbud og efterspørgsel. Et alternativ kunne være at nå til enighed om mængder, dvs. at hvert kooperativ producerer mindre. Dette ville imidlertid ikke løse problemet, da det ville være vanskeligt med sikkerhed at forudse, hvor meget kooperativet skulle reducere sin produktion. Desuden ville der stadig være perioder, hvor efterspørgslen er større, og kooperativerne ville derfor ikke være i stand til at opfylde deres kunders ordrer. Desuden ville en aftale om produktionsmængder være mere restriktiv end en aftale om udveksling af oplysninger.

Aftalen om udveksling af oplysninger løser dette problem ved at give regelmæssige oplysninger om markedssituationen og gør det muligt præcist at justere udbuddet op eller ned i den følgende måned. Det forekommer derfor med rimelighed at være nødvendigt at opfylde standarden for reduktion af fødevarespild.

Trin 2: Nødvendigheden af begrænsningens art og intensitet

For så vidt angår nødvendigheden af den konkurrencebegrænsning, der følger af aftalen, udgør udveksling af oplysninger om en parameter såsom ugentlige leverancer til kunderne en betydelig begrænsning af konkurrencen. Et mindre restriktivt og realistisk alternativ kunne være at dele aggregerede oplysninger på månedsbasis snarere end ugentligt. På grund af aggregering og mindre hyppig indsamling af data ville individuelle kooperativers salg til individuelle kunder ikke kunne identificeres. Producenterne ville også stadig være klar over markedets efterspørgsel efter spinat i den foregående måned, så de kan tilpasse deres produktion i den følgende måned.

Som følge heraf opfylder aftalen ikke det andet trin i nødvendighedstesten.

6 DET TIDSMÆSSIGE ANVENDELSESOMRÅDE FOR ARTIKEL 210A

6.1 Bæredygtighedsaftaler indgået inden offentliggørelsen af retningslinjerne

- (120) Artikel 210a trådte i kraft den 8. december 2021. Bæredygtighedsaftaler, der er indgået før denne dato, kan være omfattet af artikel 210a efter dens ikrafttræden. I perioden forud for ikrafttrædelsen af artikel 210a kan bæredygtighedsaftaler

ikke være omfattet af artikel 210a og er underlagt de konkurrenceregler, der var gældende på det pågældende tidspunkt.

- (121) Enhver bæredygtighedsaftale, der indgås i perioden mellem ikrafttrædelsen af artikel 210a (den 8. december 2021) og offentliggørelsen af disse retningslinjer, bør straks bringes i overensstemmelse med artikel 210a og artikel 101 i TEUF fra datoen for offentliggørelsen af retningslinjerne.

Eksempel: Flere producenter indgår en aftale inden offentliggørelsen af retningslinjerne. De forpligter sig til at ophøre med at anvende et godkendt herbicid, som ofte opdages i drikkevandsforsyninger. For at finansiere overgangen til en mere bæredygtig produktionsmetode er de enige om midlertidigt at fastsætte priserne til 0,50 EUR pr. produceret kg.

Efter offentliggørelsen af retningslinjerne er det klart for parterne, at et pristillæg ville have været tilstrækkeligt til at opfylde standarden. Aftalen opfylder derfor ikke det andet trin i nødvendighedstesten. Som følge heraf bør parterne ajourføre deres aftale i overensstemmelse med artikel 210a ved at erstatte prisfastsættelsen med et pristillæg, så snart retningslinjerne bliver udstedt.

6.2 Force majeure

- (122) Hvis nogle af aftalens bestemmelser, der er afgørende for anvendelsen af artikel 210a, midlertidigt ikke længere opfyldes på grund af force majeure, kan aftalen stadig være omfattet af undtagelsen i en vis periode, forudsat at: i) parterne straks træffer alle nødvendige foranstaltninger for at genoprette de relevante omstændigheder, og ii) de øvrige betingelser for undtagelsen er opfyldt.
- (123) Force majeure er ikke begrænset til absolut umulighed, men skal forstås som usædvanlige omstændigheder, der ligger uden for producentens eller aktørens kontrol. Konsekvenserne heraf kunne på trods af den størst mulige agtpågivenhed ikke have været undgået, medmindre det skete på bekostning af store tab²⁵. Dette kan f.eks. være en uventet oversvømmelse på land eller en brand i lagerfaciliteter.

6.3 Overgangsperiode

- (124) En bæredygtighedsaftale kan være omfattet af undtagelsen i en vis periode efter dens indgåelse, og inden den bæredygtige aktivitet rent faktisk påbegyndes.
- (125) Dette kan kun være tilfældet, når en vis tidsramme er nødvendig for at gennemføre den bæredygtige aktivitet, og forudsat at konkurrencebegrænsningen i denne overgangsperiode er nødvendig. Det betyder, at det er mindre sandsynligt, at den bæredygtige aktivitet vil finde sted, hvis konkurrencebegrænsningen ikke anvendes i denne periode.

Eksempel: Flere landbrugsproducenter aftaler i januar 2023 at ændre deres produktionsmetode for at ophøre med at anvende et godkendt forurenende herbicid. Da der er behov for tid til at ændre produktionsmetoden, forventes det

²⁵ For yderligere oplysninger om force majeure henvises (analogt) til Kommissionens meddelelse om "force majeure" i EU's landbrugslovgivning, C (88) 1696.

endelige mindre forurenende produkt at blive lanceret i september 2023. Producenterne aftaler at opkræve en højere pris for produktet med anvendelse af det problematiske herbicid fra januar 2023 for at finansiere de investeringer, der er nødvendige for omstillingen.

Den højere pris kan anvendes fra januar 2023, hvis producenterne ikke er i stand til at dække deres investeringsomkostninger ved først at fastsætte den højere pris i september 2023 (efter lanceringen af det alternative produkt). Grunden hertil er, at de ellers ikke ville overveje at vælge det bæredygtige initiativ. Hvis parterne imidlertid er i stand til at dække deres investeringsomkostninger ved først at fastsætte den højere pris i september 2023, er det ikke nødvendigt at anvende den højere pris før denne dato.

6.4 Manglende opfyldelse af standarden

- (126) I tilfælde, hvor der ikke er tale om force majeure, kan parterne, hvis de ikke opfylder bæredygtighedsstandarden, ikke fortsat drage fordel af udelukkelsen.
- (127) Manglende opfyldelse af standarden kan f.eks. forekomme, hvis parterne ikke er i stand til at opfylde standarden inden for den planlagte tidsramme. Det kan også ske, når anvendelsen af standarden på grund af en indledende fejlregning ville udgøre en urimelig udgift for parterne. Det kan også ske, at det ikke er muligt at gennemføre standarden i praksis på grund af en faktor, der ikke udgør force majeure, såsom uventede økonomiske vanskeligheder for parterne eller mangel på et væsentligt input.
- (128) I sådanne tilfælde kan parterne ikke fortsat være omfattet af udelukkelsen og bør ophøre med at anvende konkurrencebegrænsningen. Udelukkelsen er fortsat gyldig i den periode, der går forud for opfyldelsen af standarden. Hvis en øjeblikkelig opsigelse af aftalen har betydelige økonomiske konsekvenser for parterne, kan de fortsætte med at anvende den i en nødvendig overgangsperiode i overensstemmelse med de regler, der er beskrevet i afsnit 6.5 om løbende og kontinuerlig undersøgelse af nødvendighedsbetingelsen.
- (129) Parterne kan beslutte at sænke deres ambitionsniveau i forhold til standarden. I så fald bør de tilpasse begrænsningsniveauet eller ændre begrænsningstypen som krævet i nødvendighedskriteriet.

Eksempel: To producenter er blevet enige om sammen at investere i forskning i og udvikling af en ny produktionsmetode, der forventes at være mere bæredygtig. Dette indebærer fastsættelse af priser for at finansiere denne nye investering. På grund af starten på en økonomisk krise, efter at de har indgået aftalen, er parterne ikke længere i stand til at finansiere forskningen og beslutter at standse forskningsinvesteringerne.

Da parterne ikke har gennemført standarden (på grund af force majeure), kan de ikke fortsætte med at begrænse konkurrencen, dvs. fastsætte priser.

6.5 Løbende og kontinuerlig undersøgelse af nødvendigheden

6.5.1 I hvilke tilfælde er det sandsynligt, at betingelsen om nødvendighed ikke længere er opfyldt?

- (130) Opfyldelsen af nødvendighedskriteriet i henhold til artikel 210a på et indledende trin i processen garanterer ikke, at testen også vil blive bestået på senere stadier, navnlig når der er væsentlige ændringer i den økonomiske og retlige sammenhæng, hvori bæredygtighedsaftalen indgår. Parterne skal derfor løbende undersøge, om betingelsen er opfyldt under hele aftalens gennemførelse.
- (131) Hvis en bæredygtighedsaftale eller de konkurrencebegrænsninger, den indeholder, ikke længere er nødvendige, finder artikel 210a ikke længere anvendelse. De konkurrencebegrænsninger, som parterne opretholder efter dette tidspunkt, er ikke længere omfattet af artikel 210a.
- (132) Et eksempel på en ændring i væsentlige omstændigheder, der giver anledning til en fornyet vurdering af en bæredygtighedsaftales eller en begrænsnings nødvendighed, er ændringen i omkostningerne til udvikling eller gennemførelse af bæredygtighedsaftalen eller bæredygtighedsstandarder. Ændringer i omkostningerne kan rejse tvivl om, hvorvidt aftalen eller de specifikke konkurrencebegrænsninger, som deltagerne oprindeligt har vedtaget, er nødvendige.

Eksempel: Producenter og detailhandlere er enige om at dyrke en ny type majs, der er mere resistent over for skadegørere, og som derfor kræver færre pesticider end konventionel majs. Frøene til den nye afgrøde er imidlertid dyrere (6 EUR pr. kg). Detailhandlerne er enige om, at de vil finansiere køb af de dyrere frø ved at fastsætte et pristillæg for den dyrkede majs. I de senere faser af gennemførelsen af bæredygtighedsaftalen falder udgifterne til frøene til 1 EUR pr. kg, efterhånden som afgrøden bliver mere efterspurgt, og der er flere frø på markedet.

Denne ændring i prisen på frø, som er et input til majs, betyder, at parterne må revurdere, hvor stort pristillægget skal være, og om det overhovedet er nødvendigt for detailhandlerne at støtte aftalen med et tillæg.

- (133) En anden ændring, der kræver en fornyet vurdering af, om en begrænsning er nødvendig, vil være et reguleringsmæssigt indgreb, der højner den tidligere eksisterende bæredygtighedsstandard på det pågældende område til et højere ambitionsniveau. I et sådant tilfælde bør aftalens nødvendighed eller de begrænsninger, den indeholder, tages op til fornyet vurdering, da de oprindeligt blev besluttet på grundlag af en anden bindende retlig ramme. Når de obligatoriske regler pålægger en højere standard, kan det være nødvendigt at ændre aftalen eller begrænsningerne for at tage højde for det nu lavere ambitionsniveau i den oprindelige aftale. Behovet for samarbejde er måske ikke længere nødvendigt, og en anden begrænsning med hensyn til "art" eller "intensitet" kan være mere hensigtsmæssig. I visse tilfælde kan den fornyede

vurdering føre til, at parterne konkluderer, at en konkurrencebegrænsning ikke længere er nødvendig.

Eksempel: Producenter, forarbejdningsvirksomheder og detailhandlere er enige om at betale et vist pristillæg for opdræt af dyr uden brug af bure. Ifølge loven skal hvert dyr have en plads på mindst 0,2 m². Derefter ændres den obligatoriske lovgivning, og der indføres et nyt krav på 0,5 m².

Den bæredygtighedsstandard, der stiller krav om, at dyr opdrættes "fritgående", kan stadig begrunde, at der anvendes et pristillæg. Da loven imidlertid har hævet den obligatoriske standard, er det nødvendigt at revurdere pristillæggets størrelse, hvilket i visse tilfælde kan føre til en lavere pris.

- (134) Et andet eksempel er, når parterne ønsker at ændre den bæredygtighedsstandard, som aftalen sigter mod at opfylde. Parterne kan ønske at fastsætte en bæredygtighedsstandard, der stadig er højere end de obligatoriske EU-regler eller nationale regler, men mindre ambitiøs end den bæredygtighedsstandard, der oprindeligt blev aftalt. I dette tilfælde er selve aftalen eller de begrænsninger, der oprindeligt blev indført, måske ikke længere nødvendige for at opfylde den nye standard. En tilpasning af aftalen eller af begrænsningerne kan derfor være berettiget.
- (135) Forbrugernes positive engagement i og kendskab til det produkt, der er omfattet af aftalen, kan også udgøre en væsentlig ændring i omstændighederne. Efterspørgslen efter et bæredygtigt produkt kan stige på grund af bæredygtighedsaftalen eller andre faktorer (f.eks. at en miljøkampagne øger forbrugernes bevidsthed). Som følge heraf kan hele markedet eller en stor del heraf have et stærkt incitament til at skifte til en bæredygtig produktionsmetode og/eller handel med dette produkt. Hvis den manglende efterspørgsel fra forbrugerne var et af de vigtigste spørgsmål, der begrundede behovet for at samarbejde og/eller pålægge en vis konkurrencebegrænsning, bør parterne revurdere aftalens eller begrænsningens nødvendighed.

Eksempel: I det foregående eksempel kan forbrugerne være bekymrede over dyrenes opdrætsforhold. De kan kræve bedre dyrevelfærdsforhold og være parate til at betale mere for det, herunder fritgående opdræt. Da producenterne kan udnytte den nyskabte efterspørgsel, er det pristillæg, der betales til dem, måske ikke længere nødvendigt, da produktion af fritgående dyr kan være rentabel uden økonomisk kompensation.

- (136) Innovationer inden for produktions- eller distributionsprocesser kan også nødvendiggøre en revurdering af nødvendigheden af en begrænsning i en aftale. Dette kan være tilfældet, hvis aftalen havde været nødvendig for i fællesskab at udvikle et bestemt produkt eller en bestemt proces eller for i fællesskab at introducere et bestemt produkt på markedet, men hvor parterne efter nogen tid og investeringer ville være i stand til at producere og markedsføre varerne uden behov for samarbejde.

Eksempel: En aftale mellem en producentsammenslutning og fremstillingsvirksomheder gør det muligt for fremstillingsvirksomhederne at investere i AI-teknologi, som giver mulighed for tidlig påvisning af sygdomme i planter, der fører til højere udbytte. Fremstillingsvirksomhederne indvilliger i at købe teknologien til producenterne og dække driftsomkostningerne ved teknologien gennem en minimumspris. Til gengæld kræver aftalen, at producentsammenslutningens medlemmer skal give licens til teknologien for at sikre, at der er nok licenstagere (og dermed licensafgifter) til at dække investeringsomkostningerne.

Når teknologien er blevet afprøvet og fører til højere udbytter, vil producenterne skulle revurdere pristillæggets nødvendighed. Da de nu producerer mere, kan de selv dække teknologiens driftsomkostninger.

6.5.2 *Hvilke muligheder har parterne, når det fastslås, at begrænsninger ikke længere er nødvendige?*

6.5.2.1 Løsningsmodel 1: ændring af bæredygtighedsaftalen

(137) Hvis en bæredygtighedsaftale ikke længere er nødvendig, er en mulighed, som parterne i bæredygtighedsaftalen har, at ændre den. Hvis problemet f.eks. er, at den aftalte bæredygtighedsstandard ikke længere er opnåelig, kan de blive enige om at opnå en anden bæredygtighed, der stadig er højere end fastsat i EU-retten eller national ret. Hvis problemet er, at aftaletypen ikke er nødvendig for at opfylde bæredygtighedsstandard, kan de vedtage en type aftale, der er nødvendig. Hvis problemet er, at de specifikke begrænsninger, som aftalen pålægger, ikke længere er nødvendige for at nå bæredygtighedsstandard, kan de på samme måde ændre begrænsningerne, så de bliver uundværlige, eller blot ophæve dem helt og holdent.

6.5.2.2 Løsningsmodel 2: opsigelse af bæredygtighedsaftalen

(138) Hvis parterne ikke kan eller ikke ønsker at ændre deres bæredygtighedsaftale, således at den fortsat opfylder kravene i artikel 210a, bør de opsigte aftalen, så snart den ikke længere er nødvendig.

(139) Hvis parterne foretog investeringer på grundlag af de eksisterende konkurrencebegrænsninger, der var nødvendige for at opfylde bæredygtighedsstandard på det tidspunkt, hvor de blev foretaget, forhindrer artikel 210a dem imidlertid ikke i at få dækket alle de omkostninger, som de havde afholdt i forbindelse med udviklingen eller gennemførelsen af den pågældende bæredygtighedsstandard. Derfor kan en bæredygtighedsaftale stadig være omfattet af udelukkelsen i artikel 210a i den periode, der er nødvendig for at afvikle aftalen og genvinde deres investeringer. Dette vil dog ikke være tilfældet, når en bæredygtighedsaftale ikke længere er nødvendig på grund af en lovgivningsmæssig ændring, der indfører en obligatorisk EU-standard eller national standard, der er lig med eller højere end den standard, der er fastsat i aftalen, og ikrafttrædelsen af den obligatoriske standard kunne forudses på

tidspunktet for aftalens indgåelse (eller hvis der er tilstrækkelig tid mellem vedtagelsen af forordningen og dens ikrafttræden).

Eksempel: Lokale kyllingeopdrættere aftaler i fællesskab at tildele mere areal pr. kylling. For at reducere deres overgangsomkostninger indgår de en aftale med deres købere, hvorved sidstnævnte køber kyllingekød til et fast pristillæg for at dække de meromkostninger, der svarer til den nye bæredygtighedsstandard. Aftalen undertegnes i marts 2024 med et års varsel i tilfælde af ensidig opsigelse. Ny lokal lovgivning vedtages i juni 2024 og finder anvendelse fra december 2024. Den kræver, at al landbrugsproduktion i denne region skal afsætte nøjagtig samme areal til dyr som fastsat i aftalen.

Da minimumsarealet bliver en retlig forpligtelse fra december 2024, kan de i teorien ikke fortsat være omfattet af undtagelsen i artikel 210a, da konkurrencebegrænsningen ikke længere er nødvendig. Opsigelsen af aftalen med køberne inden udløbet af den fastsatte frist kan imidlertid få alvorlige økonomiske konsekvenser for parterne, som har handlet i god tro, eftersom anvendelsen af den nævnte lov ikke kunne forudses på tidspunktet for indgåelsen af aftalen. De kan derfor fortsat drage fordel af udelukkelsen, indtil den formelle frist udløber, dvs. juni 2025 i dette eksempel.

7 UDTALELSESORDNING I HENHOLD TIL ARTIKEL 210A

7.1 Ansøgere til anmodningen

(140) Fra den 8. december 2023 giver artikel 210a, stk. 6, producenter eller sammenslutninger af producenter mulighed for at anmode Kommissionen om en udtalelse om, hvorvidt deres bæredygtighedsaftaler er forenelige med artikel 210a. Parter i bæredygtighedsaftalen, som ikke er producenter, kan tilslutte sig anmodningen. Brancheorganisationer kan indgive anmodninger om udtalelse i henhold til artikel 210a, stk. 6, forudsat at mindst ét producentmedlem er involveret i bæredygtighedsaftalen.

(141) Producenter eller sammenslutninger af producenter kan anmode om en udtalelse når som helst efter indgåelsen af bæredygtighedsaftalen, herunder inden dens gennemførelse.

(142) Anmodningen skal indgives til [fastlægges senere]. Alternativt kan anmodningen sendes til følgende postadresser [Europa-Kommissionen].

7.2 Indholdet af anmodningen

(143) Der findes ingen standardformular for en anmodning om udtalelse i henhold til artikel 210a, stk. 6.

(144) For at anmodningen kan vurderes, skal den dog indeholde:

- (a) identiteten af alle aftaleparter, herunder deres registreringsnummer, hvor det er relevant
- (b) et enkelt kontaktpunkt (herunder navn, e-mail og/eller postadresse) for al kommunikation med Kommissionen
- (c) en kopi af ethvert dokument, der beskriver betingelserne for bæredygtighedsaftalen, eller, hvis der er tale om en mundtlig aftale, en detaljeret skriftlig redegørelse for aftalen (herunder aftalens markedsdækning, hvis den foreligger, dens varighed og de pålagte konkurrencebegrænsninger)
- (d) en beskrivelse af det eller de forfulgte bæredygtighedsmål
- (e) en redegørelse for den bæredygtighedsstandard, der er vedtaget inden for rammerne af bæredygtighedsaftalen, og en henvisning til eksisterende obligatoriske standarder, herunder forklaringer og dokumentation for, hvorledes bæredygtighedsstandarden er højere end krævet i henhold til EU-retten eller national ret
- (f) en detaljeret redegørelse for overholdelsen af hver af de betingelser, der er fastsat i artikel 210a, stk. 1, 3 og 7
- (g) oplysninger om verserende sager ved en national domstol eller national konkurrencemyndighed vedrørende bæredygtighedsaftalens overensstemmelse med artikel 210a eller artikel 101 i TEUF
- (h) eventuelle referencer og kilder, herunder websider, hvor ansøgeren har offentliggjort betingelserne i bæredygtighedsaftalen eller dele heraf
- (i) alle andre oplysninger eller dokumenter, der er relevante for vurderingen af bæredygtighedsaftalen.

7.3 Kommissionens vurdering og indholdet af udtalelsen

- (145) Kommissionen vil vurdere anmodningen på grundlag af de forelagte oplysninger. Den kan også anmode ansøgeren om yderligere oplysninger, der er nødvendige for at vurdere anmodningen.
- (146) Kommissionen kan dele de oplysninger, den får forelagt, med de nationale konkurrencemyndigheder og landbrugsministerier, alt efter hvad der er relevant, forudsat at disse myndigheder og ministerier er forpligtet til kun at anvende disse oplysninger til det formål, hvortil de er indhentet af Kommissionen. Kommissionen kan også indbyde disse myndigheder og ministerier og modtage input fra dem.
- (147) En ansøger kan til enhver tid trække sin anmodning tilbage. Kommissionen kan dog opbevare alle oplysninger, der er afgivet i forbindelse med en anmodning om udtalelse i henhold til artikel 210a, stk. 6, og kan anvende disse oplysninger i enhver procedure med henblik på håndhævelse af artikel 210a eller artikel 101 i TEUF.

- (148) Udtalelsen skal indeholde en erklæring om, hvorvidt bæredygtighedsaftalen er forenelig med artikel 210a eller ej, og en begrundelse for denne erklæring.
- (149) Kommissionen underretter det centrale kontaktpunkt om udtalelsen.
- (150) En udtalelse om, at bæredygtighedsaftalen ikke er forenelig med artikel 210a, indebærer ikke en stillingtagen til, om bæredygtighedsaftalen er forenelig med artikel 101 TEUF eller andre EU-retlige bestemmelser.
- (151) Kommissionen kan eventuelt anføre, at udtalelsen kun er gyldig i en vis periode, eller at udtalelsen er baseret på, at der foreligger eller ikke foreligger visse faktiske omstændigheder.
- (152) Udtalelsen vil blive offentliggjort på Kommissionens websted under hensyntagen til ansøgerens/ansøgenes berettigede interesse i at beskytte deres forretningshemmeligheder. Kommissionen aftaler en ikke-fortrolig version med ansøgeren/ansøgerne, inden den offentliggør udtalelsen.

7.4 Frist for afgivelse af udtalelse

- (153) Kommissionen fremsender udtalelsen til ansøgeren/ansøgerne senest fire måneder efter modtagelsen af en fuldstændig anmodning, dvs. efter modtagelsen af alle de oplysninger, der er nødvendige for at vurdere anmodningen. Denne frist løber fra dagen efter modtagelsen af en fuldstændig anmodning.

7.5 Ændrede omstændigheder efter vedtagelsen af udtalelsen

- (154) Kommissionen afgiver sin udtalelse på grundlag af de oplysninger, den har modtaget af ansøgeren.
- (155) I henhold til artikel 210a, stk. 6, skal Kommissionen erklære, at artikel 101, stk. 1, i TEUF fra det tidspunkt skal finde anvendelse på den pågældende aftale, og underrette producenterne herom, hvis den på et hvilket som helst tidspunkt efter at have afgivet udtalelse konstaterer, at betingelserne i artikel 210a, stk. 1, 3 og 7, ikke længere er opfyldt. Kommissionen kan foretage en sådan konstatering på eget initiativ eller efter anmodning fra en medlemsstat.
- (156) Hvis Kommissionen har grund til at tro, at en ansøger har indgivet ukorrekte oplysninger, kan Kommissionen anmode ansøgeren om yderligere oplysninger.
- (157) Efter ikrafttrædelsen af EU-lovgivning eller national lovgivning kan Kommissionen have grund til at tro, at den bæredygtighedsstandard, som bæredygtighedsaftalen sigter mod at opnå, ikke længere er højere end fastsat i EU-retten eller national ret. Kommissionen kan derefter opfordre ansøgeren til at påvise, at den standard, som bæredygtighedsaftalen sigter mod at opnå, faktisk er højere end fastsat i EU-retten eller national ret. Hvis en ansøger undlader at gøre dette, kan Kommissionen meddele ansøgeren, at udtalelsen ikke længere er gyldig, og offentliggøre sin konklusion på sit websted.

7.6 Virkningerne af en udtalelse

- (158) I henhold til artikel 288, stk. 5, i TEUF har udtalelser ingen bindende retsvirkning. De skal snarere hjælpe aktørerne med at foretage en selvevaluering. De nationale konkurrencemyndigheder og domstole kan dog tage hensyn til udtalelser fra Kommissionen, som de finder passende i forbindelse med en sag.
- (159) En udtalelse kan ikke foregribe EU-Domstolens, de nationale domstoles eller de nationale konkurrencemyndigheders vurdering af det samme spørgsmål.
- (160) Når en bæredygtighedsaftale har dannet det faktuelle grundlag for en udtalelse, er Kommissionen ikke afskåret fra efterfølgende at undersøge den samme aftale i en procedure i henhold til forordning (EF) nr. 1/2003²⁶. I så fald vil Kommissionen tage hensyn til sin tidligere udtalelse, navnlig med forbehold af: i) ændringer i de tilgrundliggende faktiske omstændigheder, ii) eventuelle nye aspekter, som Kommissionen har opdaget, eller som rejses i en klage, iii) udviklingen i EU-Domstolens retspraksis eller iv) mere omfattende ændringer af Kommissionens politik og udviklingen på de pågældende markeder.

8 EFTERFØLGENDE INDGRIBEN FRA KOMMISSIONENS OG DE NATIONALE KONKURRENCEMYNDIGHEDERS SIDE I HENHOLD TIL ARTIKEL 210A, STK. 7

- (161) Artikel 210a, stk. 7, fastsætter en beskyttelsesmekanisme, hvorved enten en national konkurrencemyndighed eller Kommissionen ("den relevante konkurrencemyndighed") efter indgåelsen eller gennemførelsen af en bæredygtighedsaftale kan beslutte at ændre, afbryde eller forhindre dens gennemførelse. Denne afgørelse kan være nødvendig for at forhindre, at konkurrence udelukkes på markedet, eller hvis målene for den fælles landbrugspolitik, jf. artikel 39 i TEUF, bringes i fare.

8.1 Den fælles landbrugspolitik mål er bragt i fare

- (162) I overensstemmelse med artikel 42 i TEUF finder konkurrencereglerne kun anvendelse på produktionen af og handelen med landbrugsprodukter i det omfang, det fastsættes af de lovgivende instanser i overensstemmelse med artikel 43, stk. 2, i TEUF, idet der tages hensyn til de fem mål for den fælles landbrugspolitik, der er fastsat i artikel 39 i TEUF²⁷.

²⁶ Rådets forordning (EF) nr. 1/2003 af 16. december 2002 om gennemførelse af konkurrencereglerne i traktatens artikel 81 og 82 (EFT L 1 af 4.1.2003, s. 1).

²⁷ Der er tale om følgende mål:

- a) at forøge landbrugets produktivitet ved fremme af den tekniske udvikling, ved rationalisering af landbrugsproduktionen og ved den bedst mulige anvendelse af produktionsfaktorerne, især arbejdskraften
- b) herigennem at garantere landbrugsbefolkningen en rimelig levestandard, især ved en forhøjelse af de individuelle indkomster for de i landbruget beskæftigede personer
- c) at stabilisere markederne
- d) at sikre forsyningerne

- (163) På grundlag heraf giver artikel 210a, stk. 7, konkurrencemyndighederne beføjelse til at gribe ind, når en bæredygtighedsaftale, der er indgået eller gennemført, bringer de fem mål i artikel 39 i TEUF i fare. I den forbindelse skal den relevante konkurrencemyndighed tage hensyn til bæredygtighedsaftalens indvirkning på alle fem mål. I nogle tilfælde vil det være tilstrækkeligt, at et af de fem mål bringes i fare, for at målene i artikel 39 i TEUF bringes i fare som omhandlet i artikel 210a, stk. 7. I tilfælde, hvor nogle mål kan blive påvirket negativt, men andre mål påvirkes positivt, vil det imidlertid være nødvendigt at forlige disse fem mål²⁸.
- (164) Det første mål i artikel 39 i TEUF, nemlig at øge landbrugets produktivitet, kan bringes i fare i tilfælde, hvor bæredygtighedsaftalen mindsker parternes incitamenter til at innovere. Dette kan f.eks. være tilfældet, hvis bæredygtighedsaftalen fastsætter en bæredygtighedsstandard, der mindsker parternes incitament til at investere i nye teknologier, der kan bidrage til at opnå en endnu højere bæredygtighedsstandard, eller hvis bæredygtighedsaftalen dækker en så stor del af markedet, at den også påvirker andre markedsdeltageres incitamenter til at innovere.
- (165) Det andet mål i artikel 39 i TEUF er at sikre landbrugerne en rimelig levestandard. Ved vurderingen af, om dette mål kan bringes i fare, bør den relevante konkurrencemyndighed vurdere, hvordan bæredygtighedsaftalen påvirker levestandarden for alle landbrugere og ikke kun de landbrugere, der er parter i bæredygtighedsaftalen.

Eksempel: Tre majsproducenter (der kun repræsenterer en lille del af antallet af producenter på markedet) bliver enige med en foderproducent om, at de vil skifte til økologiske produktionsmetoder for at reducere anvendelsen af pesticider med mere, end hvad der er fastsat i EU-retten og national lovgivning. Da dette vil øge deres omkostninger, aftaler de, at de tre majsproducenter skal fastsætte priserne for en periode på to år. Efter et års gennemførelse af bæredygtighedsaftalen er de tre majsproducenter klar over, at de undervurderede, i hvilket omfang omstillingen til økologisk produktion ville øge deres omkostninger, og at pristillægget ikke dækker meromkostningerne. De tre majsproducenter reducerer derfor deres indtægter for at dække disse omkostninger, da de ikke kan forhøje den fastsatte pris.

I den foreliggende sag skyldes faldet i indtægterne blot en fejlregning fra de tre majsproducenters side. Desuden vedrører den kun et begrænset antal producenter. Som følge heraf er det usandsynligt, at det vil bringe målene i artikel 39 i TEUF i fare.

e) at sikre forbrugerne rimelige priser på landbrugsvarer.

²⁸ Dom af 14. maj 1997, Florimex og VGB mod Kommissionen, forenede sager T-70/92 og T-71/92, ECLI:EU:T:1997:69, præmis 153, stadfæstet efter appel ved dom af 30. marts 2000, C-265/97 P, ECLI:EU:C:2000:170.

- (166) De tre sidste mål, der er fastsat i artikel 39 i TEUF, vedrører markedernes stabilitet, forsyningssikkerheden og sikring af rimelige priser for forbrugerne. Disse mål er ofte indbyrdes forbundne.

Eksempel: Flere kornproducenter, der tegner sig for 80 % af det korn, der produceres i det relevante geografiske område, bliver enige om at ophøre med at sælge korn, der er behandlet med en bestemt type kemisk pesticid, i den periode, der er nødvendig for at ændre deres produktionsproces og sælge deres eksisterende kornlagre. Da producenterne tegner sig for en stor del af kornproduktionen, skaber dette en mangel på input til de forarbejdningsvirksomheder, der anvender kornet, og denne ustabilitet fører til en stigning i prisen på brød. Dette vil sandsynligvis bringe målene om at sikre forsyningerne og rimelige priser for forbrugerne i fare.

- (167) Tærsklen i artikel 210a, stk. 7, for at bringe målene i artikel 39 i TEUF i fare bør være høj. Det ville være i strid med ånden i artikel 210a og Den Europæiske Unions Domstols retspraksis vedrørende behovet for at forlige de fem mål for den fælles landbrugspolitik, hvis disse mål ville blive bragt i fare på et hvilket som helst tidspunkt, hvor en bæredygtighedsaftale havde en lille indvirkning på et af disse mål.
- (168) Desuden adskiller formålet om at sikre forsyningerne sig fra selvforsyning²⁹. Forsyningssikkerhed vedrører fødevarer, ikke nødvendigvis gennem den største mangfoldighed af segmenter for de samme fødevarer. Hvis en bæredygtighedsaftale fører til en reduktion af markedsandele for mindre bæredygtige segmenter af de samme landbrugsprodukter, bringer dette ikke nødvendigvis målet om forsyningssikkerhed i fare. Tilsvarende bør målet om "rimelige priser" ikke forstås som en henvisning til den lavest mulige pris³⁰.
- (169) At bringe målene i artikel 39 i TEUF i fare adskiller sig også fra udelukkelse af konkurrence. En udelukkelse af konkurrence i visse situationer kan forekomme uden at bringe målene i artikel 39 i TEUF i fare. Disse formål kan i øvrigt bringes i fare, selv om konkurrence ikke er udelukket.

8.2 Udelukkelse af konkurrence

- (170) Artikel 210a, stk. 7, giver også de nationale konkurrencemyndigheder og Kommissionen mulighed for at gribe ind, når en bæredygtighedsaftale er indgået eller gennemført, hvis det er nødvendigt for at forhindre, at konkurrence udelukkes.
- (171) Den relevante konkurrencemyndigheds vurdering af, om en bæredygtighedsaftale udelukker konkurrence, adskiller sig fra vurderingen af, om bæredygtighedsaftalen er nødvendig for at opfylde bæredygtighedsstandard. Det betyder, at en begrænsning af konkurrencen i en bæredygtighedsaftale kan være nødvendig for at opfylde en bæredygtighedsstandard, men stadig udelukke konkurrence. Det kan imidlertid ikke være sådan, at enhver

²⁹ Dom af 15. juli 1963, Tyskland mod Kommissionen, sag 34/62, ECLI:EU:C:1963:18.

³⁰ Dom af 14. juli 1994, Grækenland mod Rådet, C-353/92, ECLI:EU:C:1994:295.

konkurrencebegrænsning nødvendigvis udelukker konkurrence, da dette ville gøre udelukkelsen i artikel 210a, stk. 1, virkningsløs. Det følger heraf, at udelukkelsen af konkurrencen skal være tilstrækkelig alvorlig til at tilsidesætte den omstændighed, at bæredygtighedsaftalen opfylder nødvendighedskriteriet i artikel 210a, stk. 1.

- (172) Som forklaret ovenfor adskiller begrebet udelukkelse af konkurrence sig også fra begrebet om at bringe de mål, der er fastsat i artikel 39 TEUF, i fare, og navnlig dem, der vedrører rimelige priser og leveringsmuligheder. Tærsklen for udelukkelse af konkurrence bør derfor være høj for at undgå overlappning mellem de to særskilte grunde til efterfølgende indgriben.
- (173) Der kan være tale om udelukkelse af konkurrence som omhandlet i artikel 210a, stk. 7, hvis en bæredygtighedsaftale fører til udelukkelse af konkurrerende produkter, der kan opfylde en væsentlig del af den efterspørgsel, som forbrugerne har givet udtryk for. Dette omfatter produkter, der opnår en højere bæredygtighedsstandard end den, der er fastsat i aftalen, eller produkter, der ikke opnår en så høj bæredygtighedsstandard (uanset om begrænsningen påvirker varer, der leveres af parterne i bæredygtighedsaftalen eller af tredjeparter).
- (174) Dette kan f.eks. være tilfældet, hvis en bæredygtighedsaftale forhindrer indførelsen af alternative produkter, der opfylder en højere bæredygtighedsstandard end den, der blev fastsat i bæredygtighedsaftalen, og for hvilke der er en betydelig efterspørgsel fra forbrugerne.
- (175) Der kan også være tale om udelukkelse af konkurrence som omhandlet i artikel 210a, stk. 7, hvis en bæredygtighedsaftale udelukker fødevarer med en lavere standard end dem, der er fastsat i bæredygtighedsaftalen, men som opfylder obligatoriske fødevarerstandarder, og som der er en betydelig efterspørgsel efter fra forbrugernes side.
- (176) Det forhold, at produkter, der opfylder lavere bæredygtighedsstandarder, trækkes tilbage fra markedet, indebærer imidlertid ikke en udelukkelse af konkurrencen som omhandlet i artikel 210a, stk. 7, hvis produkterne trækkes tilbage, fordi forbrugerne i stigende grad efterspørger mere bæredygtige produkter. Det er derfor nødvendigt at vurdere, om udelukkelsen af konkurrence skyldes forbrugernes præferencer for bæredygtige produkter, eller om bæredygtighedsaftalen i stedet har tvunget tilbagetrækningen af et produkt, for hvilket der er en betydelig uopfyldt forbrugerefterspørgsel.
- (177) I princippet hænger risikoen for udelukkelse af konkurrence sammen med koncentrationsniveauet på et marked. Spørgsmålet om, hvorvidt konkurrence er udelukket, afhænger også af den grad af konkurrence, der eksisterede før bæredygtighedsaftalen. Hvis konkurrencen allerede var svag (f.eks. på grund af et relativt lille antal konkurrenter eller på grund af adgangsbarrierer), kunne selv en lille begrænsning af konkurrencen som følge af bæredygtighedsaftalen udelukke konkurrencen.
- (178) Bæredygtighedsaftalens markedsdækning vil sandsynligvis være en faktor, når det skal afgøres, om der skal gribes ind i henhold til artikel 210a, stk. 7. Hvis de samlede markedsandele for parterne i bæredygtighedsaftalen ikke overstiger 15 %

for horisontale aftaler og 30 % for vertikale aftaler, er det usandsynligt, at aftalen vil udelukke konkurrencen³¹.

- (179) Hvis de samlede markedsandele for parterne i bæredygtighedsaftalen overstiger ovennævnte tærskler, bør vurderingen af, om en bæredygtighedsaftale udelukker konkurrence, foretages fra sag til sag, afhængigt af i hvilket omfang forbrugernes efterspørgsel ikke opfyldes. Den blotte omstændighed, at en bæredygtighedsaftale dækker hele markedet, vil ikke i sig selv nødvendigvis føre til en udelukkelse af konkurrencen.

Eksempel 1: Fjerkræproducenter, der tegner sig for ca. 50 % af markedet, indvilliger i at indgå en købsaftale med henblik på i fællesskab at købe foder af højere kvalitet til fjerkræ. Takket være omkostningsbesparelserne ved det fælles indkøb er det lykkedes producenterne at opretholde en foderpris, der mere eller mindre svarer til prisen på foder til fjerkræ, der ikke er omfattet af bæredygtighedsaftalen. De er også enige om at finansiere en reklamekampagne sammen for at øge bevidstheden om, hvordan bedre fodring af fjerkræ er bedre for menneskers sundhed og dyrevelfærden. Som følge af denne kampagne vælger de fleste forbrugere at skifte til at købe kød fra bedre fodret fjerkræ. Denne stigning i efterspørgslen skaber et incitament for andre producenter til at tilslutte sig aftalen og ændre deres produktionsmetoder. Navnlig tiltrækker det fælles indkøb mindre producenter til den højere standard, da de ellers ikke kunne have haft råd til at købe foder af højere kvalitet. Som følge heraf overgår producenter, der tegner sig for mere end 90 % af det samlede udbud, til den mere bæredygtige standard.

Selv om aftalen fjerner næsten alle mindre bæredygtige kyllinger fra markedet, vil den sandsynligvis ikke føre til, at den relevante konkurrencemyndighed griber ind. Artikel 210a, stk. 7, har ikke til formål at forhindre aftaler, der er så effektive med hensyn til at levere bæredygtighedsfordele, at de fleste forbrugere ønsker at købe produkter med samme bæredygtighedsstandard, og at andre aktører på markedet anvender denne standard.

Eksempel 2: Kalkunavlere, der udgør 60 % af markedet, beslutter at forbedre levevilkårene for deres kalkuner ved at indføre en ny dyrevelfærdsstandard, der går ud over, hvad der er foreskrevet ved lov. Dette kræver, at kalkunerne får mere plads, og at der installeres luftfornyelses- og vandbehandlingssystemer. Den nye bæredygtighedsstandard omfatter også fodring af kalkunerne udelukkende med kvalitetsprodukter. Producenterne indvilliger i at anvende et pristillæg til dækning af deres omkostninger.

Pristillægget er 150 % højere end prisen på de mindre bæredygtigt opdrættede kalkuner. Denne forhøjelse er nødvendig i betragtning af de store ekstraomkostninger, der er forbundet med den nye standard. Den højere pris på bæredygtige kalkuner fører til, at producenter af ikke-bæredygtige kalkuner (svarende til 40 % af markedet) også hæver deres pris med 60 %.

³¹ For yderligere oplysninger om beregningen af markedsandele henvises til (analogt) punkt 4 i Kommissionens meddelelse om afgrænsning af det relevante marked i forbindelse med Fællesskabets konkurrenceret.

Markedsundersøgelser viser, at mellem 15 og 20 % af forbrugerne af kalkuner som følge af aftalen erklærer, at de ikke længere har råd til ikke-bæredygtige kalkuner, og at de derfor ikke længere kan købe kalkuner.

Som følge heraf vil forbrugere, der kun var villige til at betale for det billigere – og mindre bæredygtige alternativ – ikke længere købe kalkuner, da de ikke har råd til prisstigningen på 150 %. En sådan situation kan føre til, at den relevante konkurrencemyndighed griber ind.

8.3 Proceduremæssige aspekter

- (180) Hvis en bæredygtighedsaftale kun omfatter en enkelt medlemsstat, kan den nationale konkurrencemyndighed i den pågældende medlemsstat træffe en afgørelse i henhold til artikel 210a, stk. 7. Hvis en bæredygtighedsaftale omfatter mere end én medlemsstat, er det kun Kommissionen, der kan træffe en afgørelse i henhold til artikel 210a, stk. 7.
- (181) Ved afgørelsen af, om artikel 210a, stk. 7, skal anvendes, vil Kommissionen basere sig på sin egen markedsovervågning og på bemærkninger fra enhver fysisk eller juridisk person. Enhver fysisk eller juridisk person, der er i besiddelse af oplysninger om en bæredygtighedsaftale, kan underrette Kommissionen eller den berørte nationale konkurrencemyndighed herom ved hjælp af den relevante nationale procedure. Anmeldelsen bør indeholde oplysninger om indholdet af bæredygtighedsaftalen, parterne heri og begrundelserne for påstandene. Kommissionen kan anmode parterne i bæredygtighedsaftalen om yderligere nødvendige oplysninger senest to måneder efter indledningen af den formelle undersøgelse under hensyntagen til fortroligheden af forretningsoplysninger.
- (182) Hvis Kommissionen har indledt en undersøgelse, vil den normalt træffe sin afgørelse senest seks måneder efter datoen for indledningen af undersøgelsen eller senest seks måneder efter den dag, hvor den har modtaget de nødvendige oplysninger. Mellem indledningen af undersøgelsen og udstedelsen af en afgørelse står det parterne frit for at fortsætte gennemførelsen af bæredygtighedsaftalen.
- (183) Hvis Kommissionen fastslår, at konkurrence udelukkes, eller at målene i artikel 39 i TEUF bringes i fare, kan den træffe følgende foranstaltninger:
- (a) **Hvis bæredygtighedsaftalen er indgået, men endnu ikke er blevet gennemført,** og bæredygtighedsaftalen ikke kan ændres for at opfylde betingelserne for udelukkelse i henhold til artikel 210a, kan Kommissionen vedtage en afgørelse om, at aftalen ikke må gennemføres.
- (b) **Hvis bæredygtighedsaftalen allerede er gennemført,** kan Kommissionen beslutte, at parterne i fremtiden skal:
- ændre bæredygtighedsaftalen, hvis en ændring af bæredygtighedsaftalen ville være tilstrækkelig til at afhjælpe udelukkelsen af konkurrence eller at målene i artikel 39 i TEUF i bringes i fare

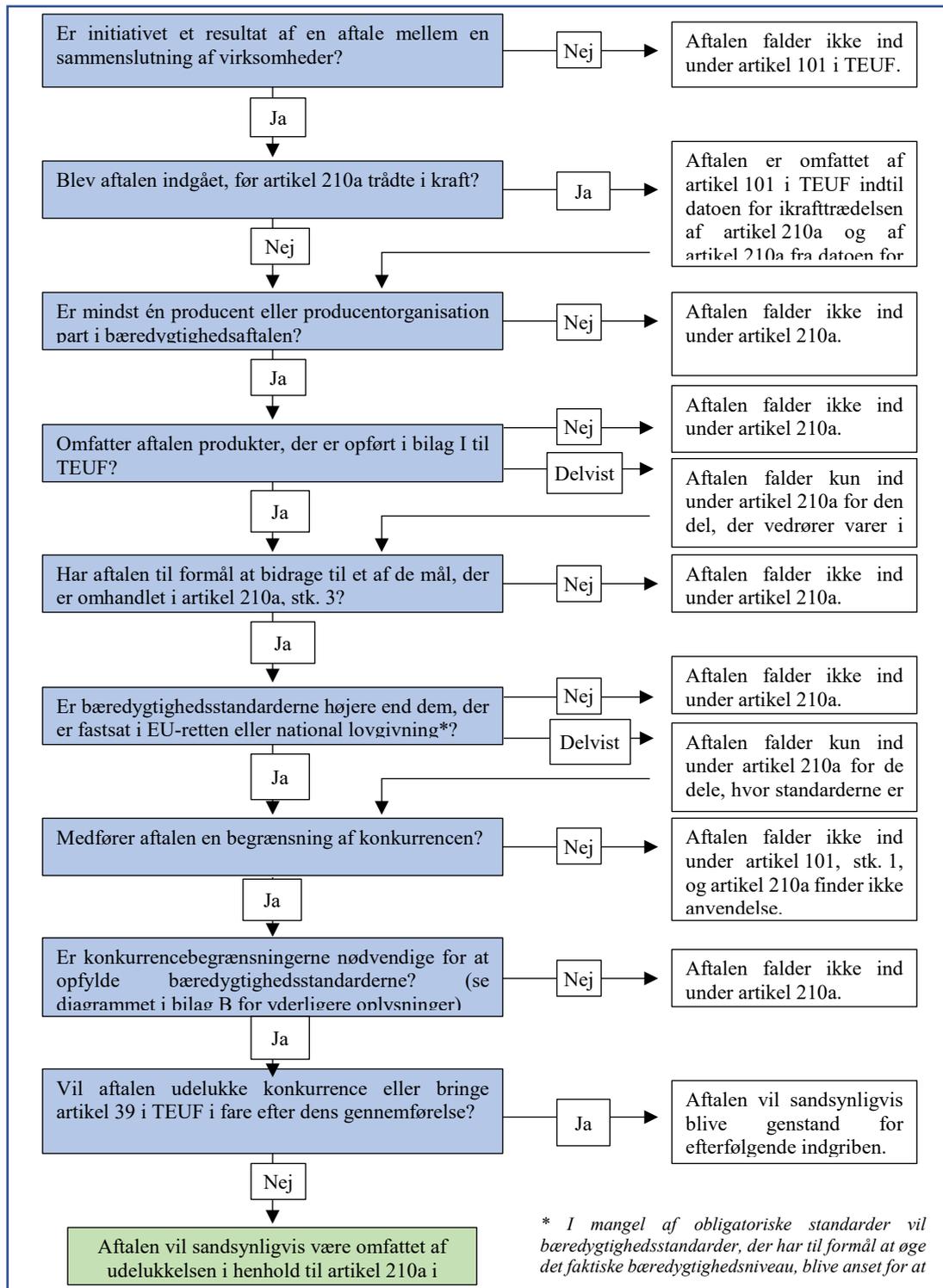
- bringe bæredygtighedsaftalen til ophør eller opsige den, hvis en ændring af bæredygtighedsaftalen ikke vil være tilstrækkelig til at afhjælpe udelukkelsen af konkurrencen eller bringe de mål, der er fastsat i artikel 39 i TEUF, i fare ved at ændre bæredygtighedsaftalen.

(184) Efter at Kommissionen har besluttet, at bæredygtighedsaftalen bør ophøre, vil bæredygtighedsaftalen ikke længere være udelukket fra anvendelsen af artikel 101, stk. 1, i TEUF. Hvis parterne i bæredygtighedsaftalen fortsætter med at gennemføre bæredygtighedsaftalen efter datoen for afgørelsen, kan der indledes en procedure i henhold til artikel 101 i TEUF med hensyn til gennemførelsen af bæredygtighedsaftalen efter denne dato.

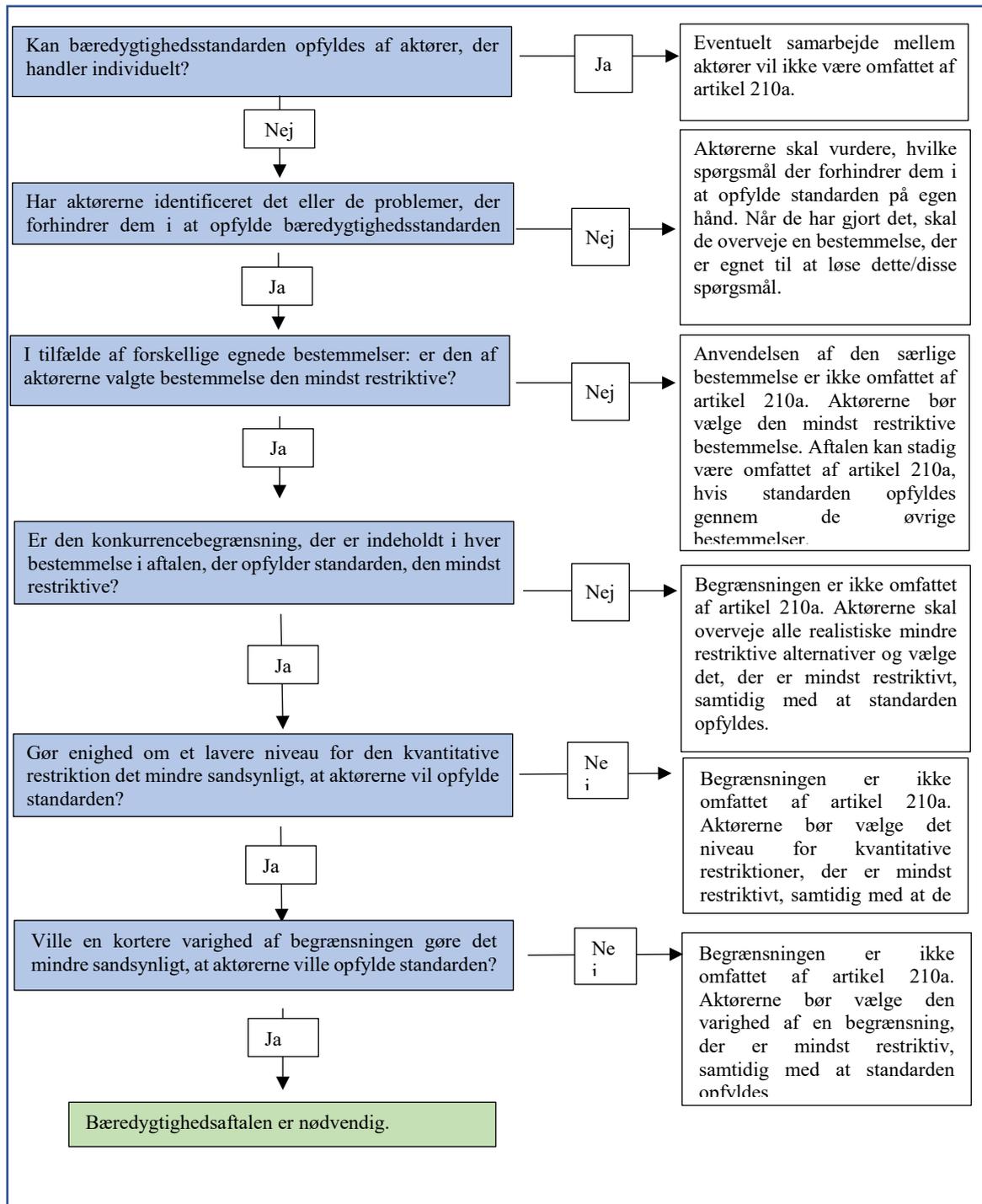
9 BEVISBYRDE FOR OPFYLDELSE AF BETINGELSERNE I ARTIKEL 210A

- (185) Hvis de berørte parter gør krav på at være omfattet af undtagelsen i artikel 210a, stk. 1, bærer de bevisbyrden for, at betingelserne i nævnte artikel er opfyldt.
- (186) Privatpersoner kan også bestride, at en bæredygtighedsaftale opfylder betingelserne i artikel 210a, i en sag ved den relevante konkurrencemyndighed. I disse tilfælde bærer privatpersoner bevisbyrden for, at bæredygtighedsaftalen ikke opfylder disse betingelser.

BILAG A – FLOWDIAGRAM OVER VURDERINGEN I HENHOLD TIL ARTIKEL 210A

BILAG B – FLOWDIAGRAM OVER VURDERINGEN AF NØDVENDIGHEDSTESTEN

BILAG C – ORDLISTE

Varighed	Definition
Aftale	Enhver form for aftale, vedtagelse eller samordnet praksis mellem producenter (alene eller sammen med andre aktører på forskellige niveauer af produktion, forarbejdning og handel i landbrugsfødevareforsyningskæden), der vedrører produktion af eller handel med landbrugsprodukter, uanset samarbejdsform.
Den fælles landbrugspolitik	Den fælles landbrugspolitik er EU's landbrugspolitik.
Forordningen om en fælles markedsordning for landbrugsprodukter	Forordning (EU) nr. 1308/2013 om en fælles markedsordning for landbrugsprodukter ³² .
EU-Domstolen	Den Europæiske Unions Domstol, herunder Retten.
Force majeure	Usædvanlige omstændigheder, som producenten eller aktøren ikke har indflydelse på, og hvis følger til trods for, at producenten udviser den størst mulige agtpågivenhed, kun kunne have undgået på bekostning af store tab.
Horisontal aftale	En aftale mellem økonomiske aktører på samme niveau i forsyningskæden, f.eks. en aftale mellem landbrugsproducenter.
Obligatorisk standard	En standard, der fastsætter de niveauer, stoffer, produkter eller teknikker, der skal opfyldes eller undgås af individuelle producenter eller andre aktører, med undtagelse af standarder eller mål, der ikke er juridisk bindende for individuelle producenter eller aktører.
National standard	En obligatorisk standard, der er fastsat på nationalt plan, bortset fra standarder eller mål, der er juridisk bindende inden for en medlemsstat eller et område i en medlemsstat, men som ikke er juridisk bindende for individuelle producenter eller aktører.
Aktør	Producent, avler, forarbejdningsvirksomhed, fremstillingsvirksomhed, forhandler, grossist eller

³² Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) nr. 1308/2013 af 17. december 2013 om en fælles markedsordning for landbrugsprodukter (EUT L 347 af 20.12.2013, s. 671).

	detailhandler, der er aktiv i landbrugsfødevareforsyningskæden.
Producent	En producent af landbrugsprodukter, der er opført i bilag I til TEUF.
Bæredygtighedsaftale	En aftale, der har til formål at anvende en bæredygtighedsstandard, der er højere end fastsat i EU-retten eller national ret.
TEUF	Traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde
Virksomhed	Enhver enhed, der udøver en økonomisk aktivitet, uanset dens retlige status og dens finansieringsmåde. En virksomhed kan omfatte flere juridiske enheder.
EU-standard	En obligatorisk standard, der er fastsat på EU-plan, bortset fra standarder eller mål, der er bindende for medlemsstaterne, men som ikke er juridisk bindende for individuelle virksomheder.
Vertikal aftale	En aftale mellem aktører på forskellige niveauer i forsyningskæden, f.eks. en aftale, som både producenter og andre aktører i landbrugsfødevareforsyningskæden er part i.

BILAG D – ARTIKEL 210A I FORORDNING (EU) NR. 1308/2013 – VERTIKALE OG HORIZONTALT INITIATIVER MED HENBLIK PÅ BÆREDYGTIGHED

"1. Artikel 101, stk. 1, i TEUF finder ikke anvendelse på aftaler, afgørelser og former for samordnet praksis mellem producenter af landbrugsprodukter, der vedrører produktion af eller handel med landbrugsprodukter, og som har til formål at anvende en bæredygtighedsstandard, der er højere end som krævet i EU-retten eller national ret, forudsat at disse aftaler, afgørelser og former for samordnet praksis kun pålægger konkurrencebegrænsninger, som er absolut nødvendige for at opfylde denne standard.

2. Stk. 1 finder anvendelse på aftaler, afgørelser og former for samordnet praksis mellem producenter af landbrugsprodukter som flere producenter er parter i, eller som en eller flere producenter og en eller flere aktører på forskellige niveauer af produktion, forarbejdning og handel i fødevarerforsyningskæden, herunder distribution, er parter i.

3. Med henblik på stk. 1 forstås ved »bæredygtighedsstandard« en standard, der har til formål at bidrage til et eller flere af følgende mål:

a) miljømål, herunder modvirkning af og tilpasning til klimacændringer, bæredygtig anvendelse og beskyttelse af landskaber, vand og jord, overgang til en cirkulær økonomi, herunder mindskelse af madspild, forebyggelse og bekæmpelse af forurening samt beskyttelse og genopretning af biodiversitet og økosystemer

b) produktion af landbrugsprodukter på måder, der mindsker anvendelsen af pesticider og håndterer deraf følgende risici eller mindsker faren for antimikrobiel resistens inden for landbrugsproduktion, og

c) dyresundhed og dyrevelfærd.

4. Aftaler, afgørelser og samordnet praksis, som opfylder betingelserne i denne artikel, er ikke forbudt, og det er ikke nødvendigt at træffe nogen forudgående beslutning derom.

5. Kommissionen udsteder senest den 8. december 2023 retningslinjer for aktører om betingelserne for anvendelse af denne artikel.

6. Fra den 8. december 2023 kan de producenter, der er omhandlet i stk. 1, anmode Kommissionen om en udtalelse vedrørende, hvorvidt de aftaler, afgørelser og former for samordnet praksis, der er omhandlet i stk. 1, er forenelige med denne artikel. Kommissionen sender ansøgeren sin udtalelse inden for fire måneder fra modtagelsen af en fuldstændig anmodning.

Hvis Kommissionen på et hvilket som helst tidspunkt efter at have udstedt en udtalelse finder, at betingelserne i denne artikels stk. 1, 3 og 7 ikke længere er opfyldt, erklærer den, at artikel 101, stk. 1, i TEUF fremover finder anvendelse på den pågældende aftale, afgørelse eller samordnede praksis, og underretter producenterne herom.

Kommissionen kan ændre indholdet af en udtalelse på eget initiativ eller på anmodning af en medlemsstat, navnlig hvis ansøgeren har afgivet urigtige oplysninger eller har misbrugt udtalelsen.

7. Den nationale konkurrencemyndighed, der er omhandlet i artikel 5 i forordning (EF) nr. 1/2003, kan i konkrete tilfælde beslutte, at en eller flere af de aftaler, afgørelser og former for samordnet praksis, der er omhandlet i stk. 1, fremover skal ændres, ophøre eller slet ikke finde sted, hvis den finder, at en sådan beslutning er nødvendig for at forhindre, at konkurrence udelukkes, eller hvis den finder, at formålene i artikel 39 i TEUF bringes i fare.

For så vidt angår aftaler, afgørelser og former for samordnet praksis, der omfatter mere end én medlemsstat, træffes den beslutning, der er omhandlet i dette stykkes første afsnit, af Kommissionen uden anvendelse af procedurerne i artikel 229, stk. 2 og 3.

Når den nationale konkurrencemyndighed handler i henhold til nærværende stykkes første afsnit, giver den Kommissionen skriftlig meddelelse, efter at den har iværksat den første formelle foranstaltning som led i undersøgelsen, og den giver Kommissionen meddelelse om eventuelle deraf følgende beslutninger straks efter, at de er vedtaget.

De beslutninger, der er omhandlet i dette stykke, finder tidligst anvendelse fra den dato, hvor de meddeles de pågældende virksomheder."

BILAG E – EKSEMPLER PÅ KONKURRENCEBEGRÆNSNINGER

1. Begrænsninger vedrørende pris

Bæredygtighedsaftaler, der direkte eller indirekte begrænser en parts frihed til at forhandle den pris, til hvilken den pågældende køber eller sælger et produkt, vil sandsynligvis begrænse konkurrencen.

Eksempel 1: En bestemt risdyrkningsteknik anvender mindre vand end traditionelle risdyrkningsmetoder, anvender ikke kunstgødning og er pesticidfri. Anvendelsen af denne teknik bidrager til bæredygtig anvendelse og beskyttelse af landskaber, vand og jord og til at reducere anvendelsen af pesticider. En korngrossist aftaler med et risproduktionskooperativ, at førstnævnte betaler et tillæg pr. ton i forhold til en referencepris for Arborio-ris, der dyrkes ved hjælp af denne teknik. Tillægget beregnes på grundlag af et sammensat råvareprisindeks. Riskooperativet kan frit producere ris ved hjælp af traditionelle metoder og kan frit sælge så meget ris, som det ønsker, til andre kunder.

Tillægget vil sandsynligvis ikke begrænse konkurrencen. Der er blot tale om en formel, der er aftalt mellem en køber og en sælger med henblik på at fastsætte den pris, til hvilken køberen køber varen af sælgeren.

Eksempel 2: En NGO, der fremmer den risdyrkningsteknik, der henvises til i det første eksempel, udvikler et kvalitetsmærke, der skal anvendes til markedsføring af Arborio-ris, der er fremstillet ved hjælp af dyrkningsmetoden. Virksomheden licenserer kvalitetsmærket til grossister og producenter. Blandt betingelserne for anvendelse af kvalitetsmærket er, at en korngrossist skal betale et tillæg pr. ton i forhold til den referencepris, der er nævnt i det første eksempel.

Dette vil sandsynligvis begrænse konkurrencen. Selv om korngrossisten i dette eksempel skulle betale den samme pris som i det første eksempel, er dette ikke længere resultatet af en direkte forhandling mellem køber og sælger, men snarere en aftale om betingelserne for, at en enhed kan forhandle med en uafhængig tredjepart.

Eksempel 3: En gruppe riskooperativer og ikke en NGO udvikler kvalitetsmærket og tillægget for at fremme anvendelsen af risdyrkningsteknikken.

Dette vil sandsynligvis begrænse konkurrencen. Selv om parterne i dette tilfælde er købere og sælgere, aftaler hver sælger den pris, til hvilken andre sælgere også vil sælge deres produkter.

Eksempel 4: For at fremme forbrugernes brug af ris, der er fremstillet ved hjælp af den dyrkningsteknik, der er nævnt i ovenstående eksempler, aftaler et kooperativ og en detailhandler, at videresalgsprisen for Arborio-ris med kvalitetsmærket ikke vil ligge mere end en vis procentdel over den gennemsnitspris, som detailhandleren opkræver for Arborio-ris.

Dette kan begrænse konkurrencen, fordi det begrænser detailhandlerens frihed til at fastsætte den pris, til hvilken denne videresælger ris til sine kunder. Da den maksimale

videresalgspris fastsættes på grundlag af prisen på andre typer Arborio-ris, begrænser den desuden detailhandlerens frihed med hensyn til prisen på disse andre typer Arborio-ris. I stedet for at begrænse prisen på ris med kvalitetsmærket kunne detailhandleren overholde prisloftet ved at forhøje den gennemsnitlige videresalgspris for disse andre typer Arborio-ris.

2. Begrænsninger vedrørende produktion

Bæredygtighedsaftaler, der begrænser produktionen, svarer til bæredygtighedsaftaler, der begrænser en parts mulighed for at fastsætte priser. Hvis den mængde, der markedsføres, reduceres, og efterspørgslen forbliver den samme, vil virkningen sandsynligvis være, at priserne stiger.

Eksempel 1: En NGO, der ønsker at bidrage til modvirkning af klimaændringer og genopretning af biodiversiteten, bliver enig med de enkelte landbrugere om at leje 20 % af deres agerjord. NGO'en vil lade jorden ligge brak for at øge den lokale biodiversitet. Virkningen af disse aftaler ville være at reducere den mængde jord, som de enkelte landbrugere anvender på et givet tidspunkt, og dermed reducere deres høstudbytte (selv om det kan bidrage til andre aktiviteter såsom honningproduktion).

Det er usandsynligt, at dette vil begrænse konkurrencen, fordi det reelt kun er en transaktion vedrørende fast ejendom. Det står landbrugerne frit for at anvende deres bibeholdte arealer på en hvilken som helst måde, de finder det hensigtsmæssigt.

Eksempel 2: I dette eksempel accepterer en gruppe landbrugere, der dyrker lignende afgrøder i samme region, i stedet for NGO'en, der lejer jord, at reservere mindst 20 % af deres agerjord til anvendelse som miljømæssige fokusområder. Virkningen heraf er at reducere den mængde jord, som landbrugerne anvender på et givet tidspunkt, og dermed reducere deres høstudbytte (selv om det kan bidrage til andre aktiviteter såsom honningproduktion).

Dette vil sandsynligvis begrænse konkurrencen, fordi landbrugerne indvilliger i at begrænse den mængde jord, de hver især anvender til produktion.

Eksempel 3: Som led i et regionalt dyrevelfærdsinitiativ, der har til formål at forbedre levevilkårene for svin, skal de deltagende landbrugere øge arealet pr. svin på deres bedrifter betydeligt ud over det lovbestemte minimum. På grund af national lovgivning er det vanskeligt for de fleste landbrugere at øge det areal, der er afsat til svineopdræt. Som følge heraf vil de deltagende landbrugere reducere antallet af svin, der opdrættes i et givet år. Initiativet vil derfor sikre, at landbrugerne modtager en betaling for at kompensere dem for deres investeringer og for deres reducerede produktion.

Dette vil sandsynligvis begrænse konkurrencen, fordi de deltagende landbrugere implicit accepterer at opdrætte færre svin.

3. Begrænsninger vedrørende input

Bæredygtighedsaftaler, der begrænser valgmulighederne med hensyn til input, kan påvirke produktionsomkostningerne (hvilket igen påvirker den pris, som produktet kan sælges til med gevinst for øje) eller begrænse den type produkter, der kan produceres (fordi de potentielt begrænser producentens evne til at imødekomme forbrugernes efterspørgsel).

Eksempel 1: En gruppe af mejerikoooperativer udvikler et kvalitetsmærke for oste, som kræver, at producenterne attesterer, at den mælk, der anvendes i deres ost, udelukkende fremstilles ved hjælp af specificerede "biodynamiske" metoder, der overstiger standarderne for økologisk landbrug i henhold til EU-lovgivningen. De deltagende osteproducenter kan frit fremstille andre oste med mælk, der ikke fremstilles ved hjælp af disse biodynamiske metoder.

Det er usandsynligt, at dette vil begrænse konkurrencen. Selv om aftalen specificerer brugen af visse rå- og hjælpestoffer, kan de deltagende osteproducenter frit fremstille oste ved hjælp af en anden mælkekilde.

Eksempel 2: En sammenslutning af mejerikoooperativer udvikler et kvalitetsmærke for oste, som kræver, at producenterne attesterer, at den mælk, der anvendes i deres ost, udelukkende fremstilles ved hjælp af de biodynamiske metoder, der er nævnt i det første eksempel. I modsætning til det første eksempel kræver kvalitetsmærket imidlertid, at al mælk, der anvendes i mejeriet, fremstilles ved hjælp af biodynamiske metoder for at sikre, at der ikke sker sammenblanding af biodynamisk mælk og andre typer mælk.

Dette vil sandsynligvis begrænse konkurrencen, fordi det fjerner de deltagende mejeriers frihed til at anvende ikke-biodynamisk mælk til fremstilling af oste, der ikke bærer kvalitetsmærket.

4. Begrænsninger vedrørende kunder, leverandører eller territorier

Bæredygtighedsaftaler, der forpligter en virksomhed til ikke at sælge til bestemte kunder eller grupper af kunder eller til ikke at sælge uden for et bestemt område eller til bestemte områder, vil sandsynligvis begrænse konkurrencen. Bæredygtighedsaftaler, der kræver, at en virksomhed ikke køber fra andre leverandører eller fra andre områder, vil sandsynligvis også begrænse konkurrencen. Det samme gælder bæredygtighedsaftaler, der begrænser konkurrerende forhandlers mulighed for at sælge til bestemte kunder eller områder eller at købe hos visse leverandører eller områder.

Hvis sådanne bæredygtighedsaftaler indgås mellem en leverandør og en videreforhandler, vil spørgsmålet om, hvorvidt bæredygtighedsaftalen sandsynligvis vil begrænse konkurrencen, afhænge af leverandørens og videreforhandlerens stilling på deres respektive markeder. Hvis en leverandør f.eks. tegner sig for en stor del af leveringen til videreforhandlere på det relevante marked, kan en bæredygtighedsaftale mellem en detailhandler og en leverandør, der begrænser leverandørens frihed til at sælge til andre

forhandlere, begrænse konkurrencen, hvis andre forhandlere ikke vil være i stand til at opnå de nødvendige forsyninger som følge af bæredygtighedsaftalen. Hvis en videreforsandler tegner sig for en stor del af købet af et produkt, kan en bæredygtighedsaftale, der begrænser dennes mulighed for at købe hos andre leverandører, ligeledes begrænse disse leverandørers mulighed for at sælge deres produkter. Selv om en individuel bæredygtighedsaftale mellem en detailhandler og en leverandør i sig selv ikke er konkurrencebegrænsende, kan den samlede virkning af disse bæredygtighedsaftaler desuden være at begrænse konkurrencen, hvis andre forhandlere og leverandører, der tegner sig for en stor andel eller levering eller køb på markedet, også har indgået lignende bæredygtighedsaftaler.

Eksempel 1: En regional udviklings sammenslutning udvikler et agroturismeinitiativ for at beskytte og genoprette biodiversiteten og samtidig imødegå forbrugernes stigende efterspørgsel efter bæredygtig turisme. De deltagende bedrifter indvilliger i at tilplante en vis procentdel af deres jord med blomsterplanter, der støtter insektbestanden og samtidig gør landskabet mere attraktivt. Til gengæld modtager de vederlag eller tilskud fra en fond, der finansieres af deltagende detailhandlere, fødevarerforarbejdningsvirksomheder og restauranter. Disse virksomheder har ret til at anvende et særligt blomsterlogo og er opført i lokale turistmaterialer, der fremhæver bæredygtige virksomheder i området. Deltagelse er frivillig og åben for alle bedrifter og virksomheder i regionen.

Det er usandsynligt, at dette vil begrænse konkurrencen. Bæredygtighedsaftalen vedrører ikke direkte konkurrenceparametre. Selv om blomsterlogoet og markedsføringsordningen kan påvirke bedrifternes rentabilitet eller lokale virksomheders evne til at tiltrække kunder, er ordningen frivillig og åben for alle.

Eksempel 2: I dette eksempel indføres den samme ordning for agroturisme i en region, der strækker sig over grænsen til to medlemsstater. Landbrugsbedrifter forsyner typisk kunder på begge sider af grænsen, og turister, der besøger regionen, besøger typisk destinationer på begge sider af grænsen. Ordningen er kun tilgængelig for bedrifter og virksomheder i en af de to medlemsstater.

Dette vil sandsynligvis begrænse konkurrencen. I modsætning til det første eksempel, hvor deltagelse var åben for alle, er det i dette tilfælde kun bedrifter og virksomheder på den ene side af grænsen, der har ret til at deltage. Da ordningen kan påvirke både de deltagende bedrifternes rentabilitet og de deltagende virksomheders evne til at tiltrække kunder, vil den sandsynligvis begrænse konkurrencen i forhold til konkurrerende bedrifter og virksomheder på den anden side af grænsen.

Eksempel 3: For at mindske madspild udarbejder en gruppe af kooperativer en adfærdskodeks, der beskriver de skridt, som landbrugsproducenter, forarbejdningsvirksomheder og detailhandlere bør tage for at reducere madspild. Kodeksen er blevet udviklet med deltagelse af akademikere og NGO'er og favoriserer ikke bestemte landbrugsproducenter, forarbejdningsvirksomheder eller detailhandlere. Deltagelse er frivillig.

Det er usandsynligt, at dette vil begrænse konkurrencen. Deltagelse er frivillig, og kodeksen diskriminerer ikke mellem deltagerne.

Eksempel 4: I dette eksempel accepterer medlemmerne af kooperativet som led i den kodeks, der er beskrevet i eksempel 3, kun at sælge deres produkter til detailhandlere, der har tilsluttet sig kodeksen.

Dette vil sandsynligvis begrænse konkurrencen, fordi detailhandlere, der ikke deltager, ikke længere vil være i stand til at købe landbrugsprodukter fra så mange leverandører, som de havde været i stand til forud for bæredygtighedsaftalen.

5. Begrænsninger vedrørende udveksling af oplysninger

Bæredygtighedsaftaler kan omfatte udveksling af ikke-offentlige oplysninger mellem konkurrenter. Udveksling af ikke-offentlige oplysninger vil sandsynligvis begrænse konkurrencen, hvis oplysningerne vil få indflydelse på, hvordan modtageren konkurrerer på markedet. Sådanne oplysninger betegnes ofte som "kommercielt følsomme oplysninger".

Et grundlæggende konkurrenceprincip er, at hver enkelt virksomhed selvstændigt skal fastlægge sin handelspolitik. Ved at udveksle kommercielt følsomme oplysninger inden for rammerne af en bæredygtighedsaftale kan konkurrerende virksomheder fjerne usikkerheden om, hvordan de vil reagere på markedet. Dette kan gøre det lettere at nå frem til en fælles forståelse af, hvordan man agerer på markedet, og dermed mindske eller fjerne konkurrencen mellem dem.

Hvorvidt oplysninger, der udveksles inden for rammerne af en bæredygtighedsaftale, sandsynligvis vil være kommercielt følsomme, afhænger af oplysningernes art og den sammenhæng, hvori de offentliggøres. Nogle oplysninger er i sagens natur konkurrencefølsomme. F.eks. er oplysninger om en aktørs prisintentioner eller strategiske planer normalt kommercielt følsomme, fordi konkurrenter, der får kendskab til oplysningerne, kan tilpasse deres konkurrencemæssige adfærd i overensstemmelse hermed.

Andre oplysninger kan være kommercielt følsomme, afhængigt af hvor detaljerede de er. Jo mere specifikke oplysningerne er, desto mere sandsynligt er det, at konkurrenterne kan bruge oplysningerne til at foregribe hinandens hensigter.

På samme måde kan oplysningernes alder være afgørende for, om de er kommercielt følsomme. Jo ældre oplysningerne er, desto mindre sandsynligt er det, at de afslører konkurrenternes tilsigtede adfærd eller bidrager til at nå frem til en fælles forståelse af, hvordan man konkurrerer på markedet.

I andre tilfælde kan visse oplysninger være afgørende for at kunne konkurrere. I sådanne tilfælde kan bæredygtighedsaftaler, der begrænser visse virksomheders mulighed for at få

adgang til disse oplysninger, gøre det vanskeligt for udelukkede virksomheder at konkurrere eller skabe hindringer for konkurrerende virksomheders nye adgang til markedet eller ekspansion.

Eksempel 1: Hver sommer er der perioder, hvor mængden af visse grøntsager overstiger efterspørgslen, hvilket betyder, at en vis del af høsten ender med at rådne op på markerne eller på lagre. For at reducere dette spild indsamler en gruppe kooperativer oplysninger om de beplantede arealer og udbytter pr. grøntsag i det forløbne år samt mængden af høstaffald på alle medlemsbedrifter. Disse oplysninger samles på regionalt plan og offentliggøres på et offentligt tilgængeligt websted. Kooperativerne udarbejder en fælles henstilling til deres medlemmer om, hvordan høstaffald skal håndteres på grundlag af deres medlemmers bedste praksis.

Det er usandsynligt, at dette vil begrænse konkurrencen. Oplysningerne i denne sag er historiske og aggregerede, hvilket gør det usandsynligt, at en given bedrift vil være i stand til i detaljer at forudsige, hvad dens konkurrenter vil gøre på markedet.

Eksempel 2: I dette tilfælde bliver sammenslutningen af kooperativer enige om, at hvert kooperativt medlem inden hver plantningssæson skal indberette sin plantningsplan til sit kooperativ. Kooperativerne offentliggør straks de individuelle plantningsplaner på et offentligt tilgængeligt websted, således at hver bedrift kan tilpasse sine plantningsplaner for at undgå overproduktion, der vil føre til madspild.

Denne ordning vil sandsynligvis begrænse konkurrencen. De oplysninger, der udveksles, er følsomme (fremtidige planer), detaljerede, ikke-aggregerede og aktuelle, hvilket giver hvert kooperativ mulighed for at vide, hvad dets konkurrenter planlægger at producere næste sæson, og reducere sin produktion tilsvarende.

Eksempel 3: I dette eksempel udveksler kooperativerne oplysninger om deres ugentlige leverancer til specifikke kunder i stedet for at udveksle plantningsplaner for at reducere madspild ved at sikre, at udbud og efterspørgsel er mere afbalanceret.

Denne ordning vil sandsynligvis også begrænse konkurrencen. De pågældende oplysninger (salgsmængder og kundeidentiteter) er følsomme, og dataene er aktuelle. Udveksling af disse oplysninger vil gøre det lettere for kooperativerne at nå frem til en stiltiende forståelse af, at de ikke bør konkurrere for kraftigt om bestemte kunder.

Yderligere oplysninger om analysen af bæredygtighedsaftaler i henhold til artikel 101 i TEUF (herunder aftaler, der falder uden for anvendelsesområdet for artikel 210a) findes i afsnit 9 i de horisontale retningslinjer.³¹

6. Begrænsninger vedrørende den måde, hvorpå bæredygtighedsstandarder fastsættes

I nogle tilfælde vil den måde, hvorpå bæredygtighedsstandarden er fastlagt, i sig selv kunne begrænse konkurrencen. Der kan navnlig opstå problemer, hvis deltagelse i en bæredygtighedsstandard giver deltagerne en konkurrencemæssig fordel i forhold til ikke-deltagere, eller hvis den måde, hvorpå standarden fastsættes, kan give nogle deltagere fordele i forhold til andre deltagere. Der kan også opstå betænkeligheder, når vedtagelsen

af en bæredygtighedsstandard nødvendigvis forhindrer virksomheder i at vedtage andre bæredygtighedsstandarder.

Eksempel 1: For at bekæmpe antimikrobiel resistens udvikler frøvirksomheder og en sammenslutning, der repræsenterer squashproducenter, i fællesskab en standard for bekæmpelse af pulvermeldug, der mindsker behovet for at anvende antimikrobielle produkter under dyrkning. Landbrugere, der anvender standarden, har ret til at anvende et bestemt kvalitetsmærke, og den sammenslutning, der repræsenterer squashproducenter, investerer i at øge forbrugernes bevidsthed om antimikrobiel resistens. Standarden omfatter forskellige landbrugsmetoder og kræver anvendelse af squashsorter, der har vist sig at opfylde en vis grad af modstandsdygtighed over for pulvermeldug. Medlemskab af sammenslutningen er åbent for alle squashproducenter og frøvirksomheder samt for forskere på området. Alle medlemmer kan deltage i udarbejdelsen af standarden. Møderne i sammenslutningens standardudvalg streames live, og alle relevante forberedende dokumenter offentliggøres på sammenslutningens websted. Vedtagelsen af standarden sættes til afstemning blandt alle sammenslutningens medlemmer, som hver har én stemme. Deltagelse i standard- og kvalitetsmærkeordningen er frivillig.

Det er usandsynligt, at dette vil begrænse konkurrencen. Alle medlemmer af sammenslutningen kan deltage i fastsættelsen af standarder, og standarderne vedtages på en åben og gennemsigtig måde. Medlemmerne af sammenslutningen kan frit vælge, om de vil vedtage standarden.

Eksempel 2: I det foreliggende tilfælde er de faktiske omstændigheder de samme som i eksempel 1, bortset fra, at standarden kræver anvendelse af visse beskyttede hybridsorter, selv om andre sorter har en lignende modstandsdygtighed over for pulvermeldug.

Dette vil sandsynligvis begrænse konkurrencen. Selv om det er frivilligt at deltage i standarden, har oplysningskampagnen til formål at få producenterne af squash til at overholde standarden. Da standarden begunstiger visse squashsorter frem for andre, vil dette sandsynligvis også påvirke konkurrencen både mellem squashproducenter og mellem frøvirksomheder. Ved at begrænse squashproducenternes frihed til at vælge andre sorter kunne standarden desuden forhindre producenterne af squash i at anvende mere effektive sorter, hvilket ville reducere behovet for antimikrobielle behandlinger endnu mere.

Eksempel 3: I dette tilfælde har foreningen i eksempel 1 andre regler og procedurer for medlemskab. Her er medlemskab ikke kun åbent for alle squashproducenter, men også for frøudviklere. De årlige gebyrer fastsættes på grundlag af det enkelte medlems årlige omsætning, og stemmerettighederne fastsættes i forhold til medlemmets årlige honorar. Som følge heraf kontrollerer et lille antal store frøselskaber et tilstrækkeligt antal stemmer til at vedtage standarden uafhængigt af stemmerne fra squashproducenterne.

Dette vil sandsynligvis begrænse konkurrencen. Fastsættelsen af standarder vil give de store frøvirksomheder et incitament til at favorisere deres egne sorter frem for andre frøproducenters sorter.

Eksempel 4: I den foreliggende sag er de faktiske omstændigheder de samme som i eksempel 1, bortset fra at den sammenslutning, der repræsenterer squashproducenter, vedtager en beslutning, der pålægger alle medlemmer at vedtage standarden. Producenter af squash, der ikke ønsker at anvende standarden, kan frit forlade sammenslutningen, men derved mister de adgang til værdifuld markedsføring og teknisk støtte.

Dette vil sandsynligvis begrænse konkurrencen. Selv om squashproducenterne kan beslutte ikke at anvende standarden, gør det at skulle forlade sammenslutningen det sandsynligt, at mange squashproducenter vil anvende standarden, og at konkurrencen om kvalitet og pris derfor vil blive begrænset.